

Souhrnná teritoriální informace Rumunsko

01.10.2011

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Rumunsko (România)

1.2. Rozloha

238 391 km² (13. místo v Evropě)

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Počet 21,5 mil. (leden 2010), hustota 90 obyvatel na 1 km²

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

Počet obyvatel Rumunska pomalu klesá.

1.5. Národnostní složení

- 89,5 % Rumunů
- 6,6 % Maďarů
- 2,5 % Romů
- 0,3 % Němců
- 0,3 % Ukrajinců
- 0,2 % Turků
- po 0,1 % Srbů, Tatarů, Slováků
- 3 000 Čechů [\[1\]](#)

[\[1\]](#) Česká krajanská komunita (při posledním sčítání 3000, nyní odhadem 2000 osob) v rumunském Banátu se neustále zmenšuje hlavně kvůli pokračujícímu postupnému odchodu českých krajanů většinou do České republiky. Tento odchod způsobují zejména velmi náročné životní podmínky na relativně zaostalém horském venkově s nedostatkem pracovních příležitostí.

1.6. Náboženské složení

- 86,7 % obyvatel se hlásí k pravoslavnému
- 4,7 % k římsko-katolickému
- 3,2 % k reformovanému
- 0,9 % k řecko-katolickému vyznání.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Rumunština.

Příslušníci menšin se mohou před soudy vyjadřovat ve svém mateřském jazyce. Na úrovni místní správy je v některých oblastech možné užívat i jazyky menšin (v praxi jde především o maďarštinu).

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Republika (parlamentní systém, více stran, 2 komory parlamentu), 41 žup + hl.m.Bukurešť (6 obvodů – 1 912 718 obyvatel), další velká města – Konstanca (Constanța), Temešvár (Timișoara), Jasy (Iași), Kluž (Cluj), Brašov (Brașov), Oradea, Arad, Craiova, Sibiu, Ploiești.

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

1 Leu, množné číslo Lei (RON). 1.7. 2005 proběhla změna z tehdejšího ROL a byly škrtnuty čtyři nuly. Lze se však poměrně často ještě potkat s „počítáním v deseti a statisících“. Kurz RONu byl v říjnu 2011 tento: 1 EUR = 4,3 RON. Aktuální směnný kurz RONu je možné nalézt na stránkách Rumunské národní banky www.bnro.ro – v rubrice **Cursul de Schimb**, případně (vůči české koruně) na stránkách ČNB.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátky v Rumunsku (volno) - dle zákona č. 75/1996

- 1. a 2. ledna
- první a druhý velikonoční den /pravoslavné Velikonoce jsou zpravidla později než katolické
- 1. května
- 1. prosince
- 25. a 26. prosince

Náboženské svátky (dny, kdy není volno, ale lidé spíš slaví, než pracují – není vhodná návštěva či služební cesta)

- 7. 01. (sv. Jan – Ion)
- 8. 03. – MDŽ
- 24. 04. (sv. Jiří – Gheorghe)
- 21. 05. (Konstantin a Helena)
- 15. 08. (sv. Marie)
- 6. 12. (sv. Mikuláše – Nicolae)

Obvyklá pracovní doba úředníků se pohybuje od 8:00–16:30 s pauzou na oběd (volat nebo jinak komunikovat je však jistější až po 9:00 a před 16:00) U firem není neobvyklá pracovní doba i po 18. hodině.

Prodejní doba se poslední dobou výrazně mění a má tendenci se prodlužovat. U kamenných a malých obchodů je ve městech otevřeno minimálně do 18:00, pouliční prodavači mívají podle počasí i déle. Některé supermarkety jsou přes týden otevřeny od 7 až do 22 hodin, včetně soboty, v neděli pak nejméně do 18:00 a nejsou výjimky, kdy je otevřeno až do půlnoci (například vánoce, velikonoce apod.) či non-stop. V neděli a o svátcích pak bývají otevřené převážně jen větší velkoobchody nebo hypermarkety s potravinami (např. velkoobchod METRO, SELGROS, CARREFOUR apod.) a čerpací stanice.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Cizinec přijíždějící do země si musí především uvědomit, že Rumunsko je největší zemí regionu a hrdě se hlásí ke svým románským a dáckým kořenům.

Obchodní jednání

Obchodní jednání jako takové nevykazuje nějaké dramatické odlišnosti od tuzemských zaběhaných schémat, ale samozřejmě specifika tu jsou. Při sjednávání schůzky, se vyplatí (jak ve styku se státními úřady tak se soukromými firmami) písemná žádost o návštěvu a potvrzení (rovněž písemně). Písemně

pozvání je dobré doplnit osobním telefonickým potvrzením. Osvědčuje se také připomenutí a potvrzení setkání emailem den, dva před termínem. Osvědčilo se, vyžádat si písemné shrnutí (klidně emailem) výsledků setkání. Problémem v obchodním styku v Rumunsku bývá pak i promptní plnění dohodnutých a odsouhlasených záležitostí. Doporučujeme obchodní partnery častěji urgovat (vhodná forma – emailem). V Rumunsku ocení zaslání oficiální pozvánky na kvalitním papíře a dostatečně reprezentativní prostor na dobré adrese. V rumunských podmínkách je velmi ceněna především nějaká forma občerstvení na konci nebo ke konci jednání. Rozhodně jsou vhodné i drobné dary typu Becherovky.

V dnešním Rumunsku již neplatí, že je potřeba dovézt víceméně cokoliv a za jakoukoliv cenu, případně co nejlevněji a bez ohledu na kvalitu. Tento trend je dnes již zcela jiný a vzhledem ke zvyšující se konkurenci a dostupnosti všeho, začíná získávat na významu poměr rozumná kvalita za rozumnou cenu. Obchodníci získávají rychle zkušenost i díky přicházejícím **nadnárodním [1] společnostem**.

Vlastní časový průběh schůzek bývá poměrně racionální a bez časových ztrát. Problém může být spíše s časem začátku schůzky jako takové. Může se stát, že dojde k mírnému posunutí setkání. Obvyklé časy zahájení schůzek bývají okolo 9. hodiny ranní. O proti středoevropským zvyklostem není nějaký výraznější rozdíl. Na druhou stranu není po francouzském způsobu ani neobvyklé jednání v pozdních večerních hodinách v restauraci při večeři či láhvi vína. V Rumunsku je zvykem organizovat program setkání, seminářů, konferencí na poslední chvíli. Není se tím třeba nervovat, vše se nakonec stihne.

Jako nepřilíš vhodnou dobu jednání, z hlediska rozvržení v roce, lze označit dobu vánočních svátků a srpnových dovolených.

V průběhu obchodního jednání lze zmínit porovnání Rumunska a ČR s vazbou na nedávnou minulost, vylíčením návštěv partnera ČR a citací známých výrobků české provenience. Oceňuje se zde pochopitelně ponejvíce Plzeňské pivo, vozidla Škoda a broušené sklo a lustry, ale mnoho Rumunů zná i další tradiční české obory jako spotřební, strojírenství, textil, dřevozpracující, energetiku či chemii a téměř všichni velmi oceňují Prahu jako architektonický skvost. ČR je relativně velmi oblíbená, má zde stále dobrý zvuk a výrobky z ČR jsou v hierarchii kvality stavěny vysoko.

Specifická situace je ve službách, zejména pak v pohostinství a v ubytovacích službách. Tak jako i v jiných zemích, je vhodné trvat v restauraci na výběru jídla z menu a detailně si nechat rozepsat účtované položky. Číšníci většinou hovoří anglicky.

Taxi služby jsou cenově dostupnější, než je tomu v ČR. Výjimku tvoří letištní taxi. Pokud by se ceny oficiální taxi dopravy z letiště zdály předražené, lze si zavolat taxi z města nebo využít MHD (bus), který jezdí přímo z letiště do centra Bukurešti. Pokud cestujete automobilem a v Bukurešti se ztratíte, lze využít taxi jako naváděcího vozu a sledovat ho. Taxikář po dohodě jede před ním až do cílového místa a za tuto službu požaduje stejný obnos jako kdyby jel jako běžný zákazník.

Vyplatí se v každém případě vlastní pečlivá příprava obchodního případu či jednání, zejména po právní a obchodní stránce. Co se týče jednacího jazyka, je Rumunsko nadprůměrné ve **znalosti [2] angličtiny** a ve firmách věnujícím se mezinárodnímu obchodu se najde málokdo, kdo by neznal alespoň základy angličtiny. Tradičně jsou i dobré znalosti francouzštiny (hlavně u střední a starší generace a ve státní správě), není vzácná znalost němčiny, italštiny a ruštiny, případně dalších zejména románských jazyků. V Transylvánii je téměř všude možné se domluvit maďarsky. V okolí města Arad se „běžně“ dohovórite česky nebo slovensky.

Základní rumunské fráze [3]: „buna ziua“ – dobrý den, „buna seara“ – dobrý večer, pozdravy, které lze používat i při rozloučení „la revedere“ – nashledanou, „mulțumesc“ (mulcumesk) nebo též „merci“ (mersi) – děkuji, „va rog“ – prosím vás, „bine ați venit“ (bine ac venit) – volně – budte vítán(i). Zvládnutí těchto několika vět je bráno jako projev úcty a je velmi ceněn.

Samozřejmě pokud zástupce české firmy sám nebo ve spolupráci s někým je schopen jednat v rumunštině, je vše zpravidla mnohem rychlejší, srdečnější a otevřenější. Rumuni ocení kvalitní přípravu a pokud ne znalost rumunštiny, tak alespoň snahu o zvládnutí rumunštiny nebo jejích základů. Je dobré také před prvním jednáním získat alespoň základní znalosti o Rumunsku, kultuře, zvycích a silných stránkách země.

Důraz na etiketu je formálně stejný jako u nás.

K otázce pozornosti a darů lze říct, že Rumuni rádi dary dávají i přijímají a určitě předpokládají a očekávají opětvání, podobně v případě návštěvy. V každém případě by měl být dárek v obalu nebo alespoň v tašce zakrývající obsah.

Pracovní návyky, vztahy mezi lidmi

Jižanský charakter se samozřejmě projevuje jak v běžném, tak obchodním životě. Postoj k práci se v poslední době, pod tlakem hrozící nezaměstnanosti a ztráty sociálních jistot, určitě zlepšil. Hlavní problém Rumunska spočívá právě v podnikové kultuře, transparentnosti podnikatelského prostředí a stále přítomné korupci.

Podniková kultura všeobecně je silně hierarchická až kastovnícká. Nadřízení a podřízení jsou jasně definováni a Rumuni důsledně vykonávají pouze ty práce, které jim byly přiděleny (většinou bez dalšího – většinou chybí vlastní iniciativa). Pokud se jedná o čistě rumunskou velkou či větší firmu (ne tedy nadnárodní), můžete být překvapeni překvapivě vysokým počtem řídicích pracovníků v těchto společnostech, a to hierarchicky v mnoha úrovních.

Osobní a rodinné vztahy a doporučení zde hrají mimořádně důležitou roli a dá se říct, že bez dobrého rumunského kontaktu, ať již ve formě zástupce nebo partnera, má zahraniční firma velmi omezené možnosti expandovat na RO trhu.

Vztahy mezi lidmi, hodnoty a normy

Rumunská společnost se hlásí k tradičním rodinným a dalším hodnotám, ale přesto existuje značná rozdílnost mezi jednotlivými skupinami ve společnosti a jak již řečeno je zde i velká tendence ke kastování. Silnou roli má stále stát a státní aparát.

Význam času

Dochvilnost zde není vždy vnímána jako výraz úcty. V denním životě je minimálně čtvrt hodinové zpoždění naprosto běžné, přičemž na vládní, státní a obchodní úrovni bývá čas dodržován. Je celkem běžné, že schůzky, společenské akce, konference a další podniky počítají s 15-30 minutovým zpožděním začátku. Doporučuje se tedy chodit včas, ale není rozhodně potřeba chodit dříve. Průběh schůzek bývá poměrně racionální.

Určitým problémem v Rumunsku stále je, že spousta akcí a schůzek je naplánována jaksi anonymně, bez jakékoliv koordinace a účastníci se o nich dozvědí až na poslední chvíli (kolikrát i ten samý den!).

Verbální a neverbální komunikace

Obyčejní Rumuni sice jsou svým naturelem v zásadě přímí. Někdy je těžké zjistit, co si skutečně Rumun myslí. Ve všeobecné komunikaci mlčení rozhodně neznamená souhlas. Je běžné, že konverzace, zejména na ulici, je hlasitá, plná teatrálních gest a emocí.

Zvláštností bývaly tři druhy oslovování, kdy kromě vykání a tykání existoval ještě mezistupeň, ale při obchodních jednáních v drtivé většině převažuje vykání. Oslovování křestními jmény spojené s vykáním není neobvyklé a je výrazem bližšího vztahu a respektu.

Pro společenskou konverzaci se hodí zejména tato témata: Rumunsko a vztahy s ČR všeobecně (Rumunsku je významná část jihovýchodní Evropy), krásy rumunské přírody a v mnoha případech může konverzace sklouznout do politické či sportovní oblasti. Rumuni jsou hodně hrdí (kromě tradičních fotbalistů) na své gymnasty a gymnastky a považují je za nejlepší na světě. Rumuni rádi ve volných chvílích vyjíždějí kousek za město nebo do parků a s rodinami a přáteli grilují a popíjejí.

Interpersonální vzdálenosti, oblékání a vzhled

Při jednání nejsou ohledně fyzického kontaktu či odstupu nějaké významnější rozdíly oproti středoevropským normám. Setkání začíná podáním ruky, přátelé se líbají na tvář. Podání ruky se řídí

standardními pravidly etikety. Vzdálenosti mezi jednajícími stranami jsou rovněž obvyklé a zasedací pořádky se řídí taktéž podle zaběhlých norem. Rumuni jsou většinou ve společnosti velmi zdvořilí.

Oblečení mužů při jednáních představuje téměř výhradně oblek (převážně tmavších a tlumených barev) s košilí a kravatou (motýlek zcela minimálně). Košile v létě může být krátká, ale u večerních společenských podniků je nutné rukáv prodloužit.

Ženy se oblékají podle módy a je možno spatřit kostýmy, šaty, komplety a i minisukni. Oblíbená je černá, často je k vidění červená a další živé barvy. Rumunky o vzhled a životosprávu velmi dbají.

Jídlo a stolování

Při kratších jednáních, která trvají do 3 hodin není výjimkou, že dostanete pouze kávu, ale u delších a tematických akcí bývají Rumuni velmi pohostinní. Často se pořádají pracovní snídaně nebo obědy, a to často přímo v jednací místnosti, nejčastěji formou švédských stolů.

Typická rumunská jídla: **Teplá jídla:** „mici“ (miči = zhruba varianta čevabčiči), „sarmale“ (mleté maso ve vinném nebo zelném listu), „mamaliga“ (polenta neboli kukuřičná kaše), „gratar“ (grilované maso nebo klobásy) a občas bývají ryby. **Ze studených** pokrmů to jsou pak zelenina a saláty, nakrájené salámy a sýry, jednohubky a ovoce.

Jak již bylo naznačeno v oddíle o vztazích, Rumuni se velmi rádi druží, zvou své partnery k sobě domů a oslavují s nimi ve volné přírodě své úspěchy. Osobní pozvání je potřeba v každém případě opřevzat.

Víra, kriminalita, doporučení pro cestování

Rumunsko je zemí s velmi silnou tradicí pravoslavné víry (ortodoxní rumunská církev) a příslušníků římsko a řecko-katolické církve, protestantských církví, židů a muslimů je zde menšina. Velmi silně se zde slaví všechny náboženské svátky, zejména pak Vánoce i Velikonoce, se všemi pravoslavnými odlišnostmi (např. Vánoce jsou vlastně od 25.12., Velikonoce většinou v odlišném týdnu apod.).

Cestování osobními vozidly vyžaduje v Rumunsku zvýšenou pozornost, zejména ve večerních a nočních hodinách. Většina silničních komunikací (těsných, ale slušně značených) je v rumunských obcích často jedinou - a bohužel i v osídlených místech zřídka kdy osvětlenou - komunikací, takže se po ní pohybují (špatně viditelní nebo bez osvětlení), chodci, cyklisté, koňské povozy a neustále přebíhající psi.

Kriminalita v Rumunsku nepřevyšuje míru kriminality nejen v České republice, ale ani v okolních zemích. Co se týče nedovolené výroby a dovozu psychotropních látek a jedů jsou zákony v Rumunsku velmi tvrdé a funguje dobře represe, ale i v Rumunsku byl zaznamenán nárůst trestných činů týkajících se pašování drog, na kterých se stále více podílejí Rumuni. Rovněž policejní orgány potvrdily, že Rumunsko se stává jejich cílovou zemí. Proti drogovým dealerům a konzumentům drog se postupuje neobyčejně tvrdě (stejně jako proti pedofilům a organizátorům dětské a jiné prostituce). Upozorňujeme v této souvislosti zejména na mnohem tvrdší a odlišný výklad konzumace a přechovávání drog oproti zvyklostem v ČR. I za konzumaci, přechovávání a dovezení drogy jen pro svou potřebu mohou nastat značné komplikace (i mnoho let ve vězení).

[1] Seznam nadnárodních společností v Rumunsku: <http://www.fic.ro/membri/all.html>

[2] Tato skutečnost může být dána tím, že v Rumunsku neexistuje dabing a většina filmů je v původním znění s titulky. Proto většina populace rozumí anglicky (v obchodech, na ulici).

[3] Pro ty, kteří chtějí proniknout hlouběji do tajů rumunského jazyka, lze doporučit např. učebnici Rumunština pro samouky nebo nedávno vydanou Rumunštinu do batohu.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Od 1. 1. 2007 je **občanům EU v Rumunsku** poskytována neodkladná péče na základě evropské karty zdravotního pojištění (**EHIC** - European Health Insurance Card), kterou vydává pojišťovna ve státě bydliště (nebo zaměstnání). Nicméně je třeba vědět, že tato péče se vztahuje pouze na akutní zdravotní problémy a nepokrývá např. převod do nemocnice v ČR, resp. převoz ostatků. Náklady se pak mohou vyšplhat velmi vysoko. Lze proto vřele doporučit před cestou do Rumunska uzavření cestovního přípojištění. Bližší informace k systému uhrad zdravotní péče naleznete na stránce Centra mezistátních úhrad v Praze / www.cmu.cz /

Vzhledem k tomu, že se výše uvedené pojištění pokrývá pouze poskytnutí nezbytné lékařské pomoci, nikoliv však např. repatriaci do ČR, doporučujeme uzavřít před cestou do Rumunska komerční zdravotní přípojištění i pro tyto účely.

V případě **dlouhodobých pobytů** by měli občané ČR požádat svoji českou pojišťovnu o vydání formuláře E 106, který dává nárok na plnou zdravotní péči, příp. E 112 – souhlas pojišťovny s plánovaným lékařským zákrokem v zahraničí. Další variantou je i odhlášení ze zdravotnického systému v ČR a registrace v systému rumunském u CNAS /Národní zdravotní pojišťovna/.

Seznam hlavních státních klinik v Bukurešti:

Spitalul Clinic de Urgenta Floreasca

Calea Floreasca nr . 8, Sector 1, București

Tel.: 021.599.23.00, 021.599.23.08

<http://www.urgentafloreasca.ro/>

Spitalul Universitar de Urgența București

Splaiul Independenței Nr.169 , Sector 5, București

Tel.: 021.318.05.19, 021.318.05.20, 021.318.05.21

<http://www.suub.ro/>

Spitalul Colțea

B-dul I.C.Bratianu nr. 1, Sector 3, Bucuresti

tel: 021.387.41.00

fax: 021.387.41.01

<http://www.coltea.ro/>

Spitalul Clinic Colentina

Șos. Stefan cel Mare nr. 19-21, Sector 2, București

Tel.: 021.317.32.45, 021.316.73.20, 021.318.06.62

<http://www.spitalul-colentina.ro/>

Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Grigore Alexandrescu” (Dětská nemocnice)

Bd. Iancu de Hunedoara nr. 30-32, Sector 1, București

Tel.: 021.316.93.66, 021.316.52.83, 0788.156.841

<http://spitaluldecopii.ro/>

Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Marie Sklodowska Curie” (Dětská nemocnice)

Bd. Constantin Brâncoveanu nr. 20, Sector 4, București

Tel. 021.460.42.60, 021.4603026”

http://www.mscurie.ro/meniu_content.php

V Rumunsku je třeba počítat s poněkud nižší úrovní lékařské péče než v ČR, zejména v zařízeních mimo Bukurešť. Je možné využít i služeb soukromých klinik, kde jsou podmínky o poznání lepší (ceny vyšší než u smluvních lékařů). V případě komerčního připojištění však pojišťovny většinou tyto náklady hradí, je to ale nutné předem konzultovat s českou pojišťovnou.

Seznam hlavním privátních klinik v Bukurešti:

Arcadia Hospital, Medsana Bucharest Medical Center, Centrul Medical Romar, Delta Hospital, Euromaterna, Euromedic Romania, Graf Medical, Helpnet, Medcover, Medlife, Sanador, Regia Maria, Sensiblu.

Další kliniky v Rumunsku[1]:

Bukurešť:

Bio-Medica North Medical Center, Frasari Street nr. 1-3, Bucharest, Romania, Tel: + 40 21 267 42 25, Fax: + 40 21 267 42 30, Web: <http://www.bio-medica.ro/>

Bio-Medica Prestige Medical Center, Tel: + 40 21 311 77 93, Address: Calea Floreasca Street nr. 111-113, Sector 1, Bucharest, Romania, Fax: + 40 21 311 77 98 , Web: <http://www.bio-medica.ro/>

Bioderm Medical Center

42 Mihai Eminescu Street, Sector 1, Bucharest, Romania

Tel: + 40 1 211 96 74, Fax: + 40 1 211 71 36

Web: http://bio-medica.ro/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=24&Itemid=65

Clinica Dentara Omadent, Address: Str. Povernei nr. 14, Bucharest, Sector 1, Romania

Tel: 021. 311. 68 .31, Web: <http://www.omadent.ro/>

ICC American Medical Center S.A., Address: 70 Dragos Voda Street, Bucharest, Sector 2, Romania, Tel: + 40 1 210 2706, + 40 1 210 0564, Fax: + 40 1 210 4923

Medcover Pediatrics Clonic, Address: Calea Plevnei nr. 96, Sector 1, Bucharest, Romania,

Fax: + 40 31 310 4022, Tel: + 40 21 310 1599, + 40 21 310 4410, Web: <http://www.medcover.ro/>,

<http://www.medcover.ro/289,CLINICILE-MEDICOVER.htm>

Medcover Pipera Bucuresti, Address: 6A Dimitrie Pompei Bd., 2nd Sector, Bucharest, Romania, Tel: + 40 21 232 8530, + 40 21 310 1599, Web: <http://www.medcover.ro/>,

<http://www.medcover.ro/289,CLINICILE-MEDICOVER.htm>

Medicover Unirii Bucuresti, Address: 64-66 Marasesti Bd., Sector 4, Bucharest, Romania,

Fax: + 40 21 335 3940, Web: <http://www.medicover.ro/>,

<http://www.medicover.ro/289,CLINICILE-MEDICOVER.htm>

Medicover Victoriei Bucuresti, Address: Street Grigore Alexandrescu nr. 16-20,

Sector 1, Bucharest, Romania, Tel: + 40 21 310 1688, + 40 21 310 1599,

Fax: + 40 21 310 1741,

Web: <http://www.medicover.ro/>,

<http://www.medicover.ro/289,CLINICILE-MEDICOVER.htm>

Medlife Hyper Cloníc, Calea Grivitei, nr 365, Sector 1, Bucharest, Romania

Tel: + 40 21 209 4030, + 40 21 209 4040, Fax: + 40 21 209 4050, Web: <https://www.medlife.ro/>

<https://www.medlife.ro/contact/>

SOS Medical - Lifestyle Health Centre, Address: No. 1 Ioan Voda Caragea Street,

Sector 1, Bucharest, 010536, Romania, Tel: + 40 21 212 13 43, Fax: + 40 21 212 14 59,

Web: <http://www.sosmedical.ro/sosmedical/ro/#>

Spitalul Euroclinic, Address: Calea Foreasca nr. 14A, Sector 1, Bucharest, Romania,

Tel: + 40 21 200 6841, + 40 21 200 6800, Fax: + 40 21 231 3525, Web: <http://reginamaria.ro/ro/spitale/info/despre-spitalul-euroclinic>

Unirea Medical Center, Address: 57 Unirii Blvd, Block E4, Tronson 1, Parter

Bucharest, Sector 3, Romania , Tel: + 40 1 336 1696, + 40 1 327 1188,

Fax: + 40 1 336 8792, Web: <http://www.reginamaria.ro/>, <http://www.reginamaria.ro/ro/clinica>, <http://www.reginamaria.ro/ro/spitale>.

Village Medical Cloníc, Address: French Village, PO Box 25-9,

119 Soseaua Nordului, Bucharest, Sector 1, Romania, Tel: + 40 1 232 35 80,

Fax: + 40 1 232 35 80, Web: <http://www.villagemedical.ro/>.

Město - Iasi:

Medicover Iasi

10 Closca Street, bl. B2, mezanine, Iasi, Romania

Tel: + 40 232 219 977 + 40 232 219 977, Fax: + 40 232 219 980

Web: <http://www.medicover.ro/>

Město - Kluž (Cluj):

Medicover Cluj, Street Bilascu (Republicii) nr. 75, Cluj, Romania, Tel: + 40 264 414 545

Fax: + 40 264 431 703, Web: <http://www.medicover.ro/>

Město – Konstanta (Constanta):

Iowemed Medical Center, I.C. Bratianu Street 2-4, Constanza, Romania,

Tel: + 40 241 587 676, Fax: + 40 241 559 962

Medicover Constanța, Street Alexandru Lapusneanu nr. 70, Constanza, Romania,

Tel: + 40 241 661 602, Fax: + 40 064 430 452, Web: <http://www.medicover.ro/>

Město - Focsani:

Medicover Focsani, Bd. Bucuresti nr. 12, Focsani, Romania, Tel: + 40 237 206 944

Fax: + 40 237 206 710, Web: <http://www.medicover.ro/>

Město - Focsani:

Centrul Medical Bio-Medica Nord, Address: Sos. Pipera - Tunari nr. 44, Ilfov, Romania,

Tel: + 4021 267 4225 28, Fax: + 4021 267 42 30

Město – Temešvár (Timisoara):

Medicover Timisoara, Address: 30 Martir Cernaianu Street, Timisoara, Romania, Tel: + 40 256 442 217,
Fax: + 40 256 442 227, Web: <http://www.medicover.ro/>

[1]<http://www.allianzworldwidecare.com>

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Všeobecné informace

a) vstup na území Rumunska

Doklady

Občané ČR mohou do Rumunska přicestovat s platným cestovním pasem či platným občanským průkazem. Pro rodinné příslušníky občanů ČR, resp. EU platí stejné podmínky vstupu, pouze pokud je rodinný příslušník občanem třetí země, pro níž platí vízová povinnost, musí požádat na příslušném zastupitelském úřadě Rumunska o rumunské vstupní vízum. V případě, že je rodinný příslušník držitelem platného pobytového povolení pro jiný členský stát EU, vstupní vízum nepotřebuje.

Režim vstupu

Rumunsko se od 1. ledna 2007 stalo členskou zemí EU, z čehož vyplývají i důležité změny pro občany ČR, kteří se v Rumunsku zdržují krátkodobě i dlouhodobě.

Pokud občan EU hodlá na území Rumunska pobývat maximálně 3 měsíce, není nutné vyřizovat žádné další formality.

V případě, že se občan EU chce na území Rumunska zdržet déle než 3 měsíce, musí se do 90 dnů od vstupu přihlásit na nejbližším útvaru cizinecké policie a zároveň splnit jednu z následujících podmínek účelu pobytu: zaměstnání, nebo samostatná výdělečná činnost, finanční nezávislost a zdravotní pojištění, studium, sloučení rodiny. Na základě níže předložených dokladů bude občanům EU vydáno ještě též

den tzv. potvrzení o registraci. Stejně tomu bude i u rodinných příslušníků-občanů EU. Rodinným příslušníkům, kteří nejsou občany EU bude vydáno pouze potvrzení s platností do doby vydání pobytové karty. Lhůta k jejímu vydání činí 90 dnů.

Doklady potřebné pro jednotlivé účely pobytu:

Zaměstnání

- vyplněná žádost,
- platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,
- pracovní smlouva v originálu a kopii, nebo prohlášení zaměstnavatele
- Print Screen "z obecného seznamu zaměstnanců" (část, kde najdete údaje o pracovní smlouvě s razítkem a podpisem zaměstnavatele

<https://reges.inspectiamuncii.ro/Cont/Autenticare?ReturnUrl=%2fPreluariRegistre>

- doklad o zaplacení poplatku

Samostatná výdělečná činnost

- vyplněná žádost,
- platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,
- povolení k výkonu činnosti /živnostenský list/
- doklad o zaplacení poplatku

Pobyt na základě dostatečných finančních prostředků

- vyplněná žádost,
- platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,
- doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima /výpis z bankovního účtu, potvrzení o přiznání důchodu apod./
- doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/
- doklad o zaplacení poplatku

Studium

- vyplněná žádost,
- platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,
- doklad o studiu v akreditované instituci,
- doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima /výpis z bankovního účtu apod./, příp. čestné prohlášení
- doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/
- doklad o zaplacení poplatku

Sloučení rodiny

- vyplněná žádost,
- platný cestovní doklad, nebo občanský průkaz v originálu i kopii,
- matriční doklad potvrzující stupeň příbuznosti /rodný list, oddací list apod./
- kopie potvrzení o registraci občana EU, s nímž žadatel žije ve společné domácnosti
- doklad o finančních prostředcích ve výši rumunského životního minima /výpis z bankovního účtu apod./
- doklad o zdravotním pojištění /buď v rumunském zdravotním systému, nebo v jiném členském státu EU – karta evropského zdravotního pojištění/
- doklad o zaplacení poplatku

Poplatky za vydání registračního potvrzení jsou: 2,- RON - platí se odděleně na účet č. 21340202 v CEC, případně se předloží kolek stejné hodnoty.

Poplatky za vydání pobytové karty jsou: 7,- RON /cena karty/, platí se na účet č. 20330108 + 4,-RON - platí se odděleně na účet č. 21340202 v CEC, případně se předloží kolek stejné hodnoty.

V případě, že občan EU či jeho rodinní příslušníci pobývají na území Rumunska nepřetržitě nejméně 5 let /zákon stanovuje výjimky z této doby a definuje nepřetržitost/, mají právo získat trvalý pobyt. O vydání karty trvalého pobytu je potřeba požádat cizineckou policii, jež kartu na základě žádosti vydá do 30 dnů, resp. 90 dnů u rodinných příslušníků, kteří nejsou občany EU.

Místem, kde se občané EU a jejich rodinní příslušníci musí k pobytu přihlásit, resp. požádat o vydání registračního potvrzení, je tzv. OFICIUL ROMÂN PENTRU IMIGRĂRI /cizinecká policie/. V Bukurešti sídlí na adrese: str. Nicolae Iorga 23, sector 1. Mimo Bukurešť jsou sídla cizinecké policie ve všech župních městech. Kontakty na jednotlivé úřadovny viz např. <http://www.util21.ro/institutii/autoritati-pentru-straini-din-Romania.htm>

Další informace lze najít na webových stránkách Romanian Immigration Office <http://ori.mai.gov.ro/home/index/en>, které jsou v angličtině.

Aktuální podmínky týkající se vstupu a pobytu na území Rumunska doporučujeme před odjezdem do zahraničí ověřit na zastupitelském úřadu Rumunska <http://praga.mae.ro>, který je k tomu plně kompetentní.

b) celní předpisy

Od 18. 6. 2006 platí nový celní zákon č. 86 a jeho příslušné správní ujednání uvádějící rumunské celní normy do souladu s unijním acquis. Informace lze najít na webových stránkách celní správy www.customs.ro.

c) bezpečnost

Upozorňujeme na větší množství volně se pohybujících psů jak ve městech, tak i mimo ně. I když většinou nejsou nijak agresivní, je třeba zachovávat opatrnost.

Ročně je zaznamenáno několik stovek případů pokousání psy. Při průjezdu rumunským územím zásadně nedoporučujeme parkovat nebo přespávat v autech na neosvětlených, neoznačených parkovištích mimo města apod. Zásadně neměnit peníze mimo oficiální směnárny nebo banky. Nenosit u sebe větší hotovost. Nestopovat. Mimořádnou pozornost věnovat osobním dokladům.

Rovněž upozorňujeme na to, že cizinci jsou v Rumunsku většinou snadno rozpoznatelní a mohou se stát "terčem" různých nekalých činností a praktik (pouliční krádeže, žebrání, nabízení prostituce, zastavování aut falešnými policejními hlídkami).

Obecně lze ale říci, že míra kriminality v Rumunsku nepřevyšuje míru kriminality v ČR. Pro české turisty je nejdůležitější vyvarovat se takových situací, při nichž by mohlo dojít k výše uvedeným trestným činnostem.

d) služby, ceny potravin a služeb, ceny jednotlivých druhů pohonných hmot

Cena pohonných hmot - aktuálně na www.gazonline.ro (benzina = benzín, motorina = nafta)

1 l benzínu Natural 95 - cca **5,6** RON, 1 l nafty - cca 5,6 RON.

Ceny základních potravin (v RON)

Cena jednolůžkového pokoje v hotelu střední kategorie činí kolem 50 -100 EUR.

Pozn.1: 1RON=1LEI a 1EUR = 4,3 LEI (říjen 2011).

Pozn.2: Ceny zboží jsou v Rumunsku víceméně srovnatelné s cenami v ČR, nicméně **za dražší** můžeme považovat ceny potravin, zejména těch základních (mléko, sýry, jogurty, ...) a také ceny **služeb** (ubytování, pohostinství, restaurace, kadeřnictví, holičství apod.) a **služby obecně** – moderování, poradenství. V roce 2010 došlo k prudkému navýšení sazby DPH na 24%. Toto ve spojitosti s postupným zdražením pohonných hmot (pro srovnání v prosinci **2008** stál 1l benzínu Natural 95 **2,75** RON v únoru **2009** stál 1l benzínu Natural 95 **3,25** RON) se samozřejmě projevuje plošným růstem cenové hladiny.

Informace pro řidiče

a) všeobecné

Při cestě motorovým vozidlem je vyžadována zelená karta, platný řidičský průkaz a technický průkaz. Řidiči vozidel musí mít doklady opravňující je k řízení vozidla (zejména u vozidel získaných na leasing nebo zapůjčených). Na rumunských veřejných komunikacích se jezdí po pravé straně vozovky, povolená rychlost ve městě je max. 50 km/hod., 90 km/hod. mimo město, respektive 100/km/hod. na evropských silnicích a 130 km/hod. na dálnici. Používání bezpečnostních pásů je povinné. Specifickým rysem je velmi špatný stav silnic, i když na mnoha hlavních tazích došlo v poslední době k výraznému zlepšení. Na silnici je třeba počítat s přítomností chodců, cyklistů a zejména v noci zvláště nebezpečných neosvětlených povozů. Doporučujeme omezit jízdu v noci na minimum a naplánovat si mnohem větší časovou rezervu.

Při tranzitu Bukurešti doporučujeme projet město centrem a vyhnout se silničnímu obchvatu. Zde je vozovka mnohdy ve špatném až nesjízdném stavu a některá místa jsou pro řidiče nebezpečná.

Od prosince 2006 platí nový zákon o silniční dopravě, který poměrně zpřísnil pravidla a umožňuje policii kromě udělování pokut také odebírat řidičské průkazy, a to na různě dlouhou dobu. Takový ŘP je posléze zaslán velvyslanectví, které ho postupuje Ministerstvu dopravy ČR a to pak úřad, který ŘP vydal. Řidič je tedy na dlouhou dobu v situaci, kdy nemůže kromě nejnutnějšího vycestování z Rumunska vůz řídit.

b) Podmínky pro provoz motorových vozidel podle vyjádření Národní správy silnic a cest /www.andnet.ro/

Podle příkazu ministra dopravy č. 598/18.X.1999 ve sbírce zákonů č. 25/24.01.2000, zabezpečuje AND ve spolupráci s Pohraniční policií specifickou kontrolu vybraných motorových vozidel, včetně vybírání souvisejících poplatků a vydávání příslušných dokumentů. AND kontroluje všechna vozidla o maximální výsledné hmotnosti nad 3,5 tuny, pokud jde o přepravu zboží, a mající nad 9 míst k sezení (včetně řidiče), pokud jde o přepravu osob. Sazby AND jsou zveřejňovány na www.andnet.ro.

Poplatky za nadváhu při jízdě po komunikacích nižší kategorie (župní, obecní) mohou vybírat též příslušné orgány místní správy. Výši a způsob vybírání těchto poplatků si tyto orgány stanovují samy a příslušné informace lze získat jen od nich.

Osobní auta nejsou kontrolována AND, ale pouze Generálním ředitelstvím celnic a Pohraniční policií.

c) Omezení pro řidiče kamiónů

Podle nařízení rumunské vlády je omezena silniční doprava na některých úsecích silnic pro nákladní vozidla nad 7,5 tuny /nevztahuje se na osobní dopravu/ o sobotách, nedělích a svátcích /od 6 do 22 hod./. Svátky jsou v Rumunsku tyto: 1. a 2. ledna, první a druhý den Velikonoc /jde o pohyblivý svátek podle pravoslavného kalendáře, zpravidla se slaví později než u nás/, 1. května, 1. prosince, první a druhý den Vánoc /tzn. 25. a 26. prosince/.

Z uvedeného nařízení jsou vyňata vozidla převážející živá zvířata, zboží podléhající zkáze, maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky, vejce, ryby, pečivo a převozy zesnulých.

Porušení nařízení se trestá pokutami ve výši od 2 000 do 4 000 RON.

d) Rovinieta[1]

Od roku 2004 je v Rumunsku vybírán poplatek za používání silnic /tzv. rovinieta- / i za osobní automobily. Silniční známku je možné zakoupit bezprostředně na hranici, na poštách a u čerpacích stanic. V případě, že si řidič zapomene rovinietu koupit, lze při výjezdu z Rumunska či při policejní kontrole očekávat poměrně vysokou pokutu.

Informace o dalších cenách na www.andnet.ro, www.untrr.ro, <http://www.cnadnr.ro>.

Přehled cen za rovinětu:

	1 den	7 dnů	1 měsíc	3 měsíce	1 rok
Osobní vozy	-	3 eur	7 eur	13 eur	28 eur
Dodávky do 3,5t	-	6 eur	16 eur	36 eur	96 eur
Dodávky 3,5t-7,5t	4 eur	20 eur	52 eur	120 eur	320 eur
Mikrobusy pro dopravu 9-23osob, včetně řidiče	4 eur	20 eur	52 eur	120 eur	320 eur
Kamiony 7,5t-12t	7 eur	35 eur	91 eur	210 eur	560 eur
Mikrobusy pro dopravu více než 23 osob, včetně řidiče	7 eur	35 eur	91 eur	210 eur	560 eur
Kamiony 12t (max. 3 nápravy)	9 eur	45 eur	117 eur	270 eur	720 eur
Kamiony více než 12t (min. 4 nápravy)	11 eur	55 eur	143 eur	374 eur	1210 eur

Zdroj: <http://www.cnadnr.ro/pagina.php?idg=52>

Distribuční místa „roviněty“:

Viz. <http://www.cnadnr.ro/pagina.php?idg=53> nebo <http://www.cnadnr.ro/pagina.php?idg=52>:

- Rumunská pošta - CN POSTA ROAMANA – 481 prodejních míst;
- čerpací stanice společnosti SC OMV PETROM MARKETING SRL – 547 prodejních míst;
- čerpací stanice společnosti SC ROMPETROL DOWNSTREAM SRL – 130 prodejních míst;
- čerpací stanice společnosti SC MOL ROMANIA PETROLEUM PRODUCTS SRL – 129 prodejních míst;

- Rumunský auto klub - Automobil Clubul Roman (www.acr.ro) – 30 prodejních míst;
- firma SC SPEEDY DRIVER SRL - 16 prodejních míst;
- regionální pobočky Unie dopravců – UNTRR (<http://www.untrr.ro/>) – 14 prodejních míst;
- firma SC SCALA ASSISTANCE SRL – 13 prodejních míst;
- firma SC MEDINA TRANS SPEDITION SRL – 6 prodejních míst;
- firma SC CARISIMA SRL – 2 prodejních míst;
- firma SC PASAJ SRL – 1 prodejní místo
- Sídlo Národní společnosti cest a dálnic CNADNR:
 - ACI
 - SDN
 - DRDP

e) Mýtné na mostech

Na mostech přes Dunaj je vybíráno mýtné.

Např. přes most Giurgiu-Ruse (na silnici E70/E85 rumunsko-bulharská hranice) se platí:

- osobní auta (max. 9 míst), nákladní vozidla do 3,5 t	6 EUR
- minibusy (10-23 míst), nákladní vozidla od 3,5 t do 7,5 t	12 EUR
- nákladní vozidla od 7,5 t do 12 t	18 EUR
- busy (více než 23 osob), nákladní vozidla nad 12 t (3 osy)	25EUR
- nákladní vozidla nad 12 t (čtyři osy)	37 EUR

Další informace ohledně mýtného a najdete na webových stránkách Národního svazu silničních přepravců v Rumunsku <http://www.untrr.ro/> a na stranách Národní správy silnic a cest v Rumunsku www.andnet.ro.

[1] <http://www.e-rovinieta.ro/ro/>

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

V Rumunsku nejsou momentálně žádné oblasti se zvýšeným rizikem v důsledku politické či jiné napjaté situace.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky (teritoriální působnost: Rumunsko)

Ambasada Republicii Cehe
Strada Ion Ghica 11, Sector 3
030045 Bukurešť

tel.: (0040) 21 303 92 30, 21 303 92 31,
fax: (0040) 21 312 25 39
E-mail: bucharest@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/bucharest

Obchodní úsek - tel.: (0040) 21 303 92 93, 21 303 92 43; fax: (0040) 21 313 89 80
Email: commerce_bucharest@mzv.cz

Web: www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rumunsko/1000686/ ; www.export.cz

Konzulární úsek - tel.: (0040) 21 303 92 32, 21 303 92 85

Pozn.: Voláte-li např. ze svého českého mobilního telefonu v Rumunsku, je třeba před všechna telefonní čísla přidat nulu. Číslo velvyslanectví tedy bude 021 303 92 30

Honorární konzulát ČR v Temešváru (Timisoara)

Vedoucí úřadu : Ștefan Moțec, honorární konzul

Remus 7A, apt. 2-3, 300 194 Timișoara, Romania

Telefon : 0040 356 179 038 Fax : 0040 356 179 039

E-mail : Timisoara@honorary.mzv.cz

Provozní hodiny úřadu : úterý a čtvrtek 14.00-16.00

Pohotovostní telefon pouze pro případy nouze českých občanů (mimo úřední hodiny): 0040 726 121 219.

Popis cesty z letiště

Budova ZÚ se nachází přímo v centru města. S úřadem bezprostředně sousedí známý kostelík „Biserică Rusă“, naproti je budova banky BCR, poblíž sídlo Rumunské národní banky (BNR). Jako další orientační body slouží náměstí „Piața Universității“ (Univerzitní náměstí), hotel Intercontinental, Národní divadlo a stanice metra „Universității“.

Z letiště Henri Coandă (dříve „Otopeni“) se jede neustále směrem do centra. Letiště zůstává po levé straně, projede se ulicí „Șoseaua București-Ploiești“ nejprve celá čtvrť „Otopeni“ (orientační body – na začátku je po pravé straně obchod Metro, po levé straně čerpací stanice Agip) a čtvrť Baneasă (po pravé straně obchod Selgros, po levé letiště Băneasa). „Șoseaua București-Ploiești“ zde plynule přechází v ulici „Șoseaua P.D. Kiseleff“. Dále se pokračuje ulicí „Șoseaua P.D. Kiseleff“ přes náměstí Piața Presei Libere (=Náměstí svobodného tisku, úplně vpravo se míjí zmenšenina Lomonosovy university, následně pak výstavnický komplex Romexpo) směrem k náměstí „Piața Arcul de Triumf“ (=zmenšenina Vítězného oblouku) až se dojede na obrovské náměstí Piața Victoriei.

Odtud se po projetí náměstí pokračuje šikmo vlevo třemi po sobě následujícími bulváry „B-dul Lascar Catargiu“, „B-dul Gheorghe Magheru“ (přes náměstí Piața Romana = Římské náměstí) a „B-dul Bălcescu“ až se dojde na zmíněné Univerzitní náměstí (po levé straně se nachází hotel Intercontinental a Národní divadlo) s kruhovým objezdem s hodinami (které měří zbývající dny do vstupu Rumunska do EU). Kruhový objezd se projede rovně (směr Piața Unirii) a hned při první možnosti zahrnout doprava se vjede do ulice Ion Ghica. Zde po levé straně, po zhruba 100 m, se nachází zmíněný kostelíček a hned za ním budova úřadu.

Poznámka: Cena taxíku byla k 1. 4. 2010 zhruba v rozmezí 1,3 - 2 RON/km. Je třeba se však se dopředu podívat na cenu za kilometr uvedenou na dveřích taxi, některé taxislužby mají i dvojnásobně vyšší sazbu.

Při cestě z letiště je třeba dát si pozor na taxikáře a nejlépe se dopředu ujistit o ceně. Problémům lze předejít objednaním taxi na letišti (např. FLY TAXI).

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

České centrum

Strada Ion Ghica 11, Sector 3
Bukurešť
tel. 0040 21 303 92 91, 303 92 84
fax: 0040 21 312 25 37
E-mail: ccbucuresti@czech.cz

CzechTrade

Strada Ion Ghica 11, Sector 3
Bukurešť

Tel. : 0040 21 316 28 98
fax : 0040 21 312 69 80
www.czechtrade.ro
e-mail: bucuresti@czechtrade.cz

[zpět na začátek](#)

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Jednotná nouzová linka 112
- Pohotovost (Spitalul de Urgenta, Calea Floreasca č.8) 962
- Záchranná služba 961
- Požárníci 981
- Policie 955
- Taxi 9531, 9461
- Vlakový jízdní řád 9521 www.cfr.ro
- Informace 931

1.18. Internetové informační zdroje

www.gov.ro (server vlády, kde jsou hlavní odkazy na ministerstva)

www.onrc.ro (obchodní rejstřík)

vyhledavače

www.google.ro

www.home.ro

Vláda a vládní servery, ministerstva, celní orgány atd.

www.gov.ro – Úřad vlády

www.gov.ro/ministere_c16l1p1.html - seznam a odkazy na ministerstva

Ministerstva

Ministerstvo zahraničních věcí – www.mae.ro

Ministerstvo veřejných financí – www.mfinante.gov.ro

Ministerstvo ekonomiky, obchodu a podnikatelského prostředí – www.minind.ro

Ministerstvo spravedlnosti – www.just.ro

Ministerstvo národní obrany – www.mapn.gov.ro

Ministerstvo vnitra a reformy státní správy – www.mai.gov.ro

Ministerstvo práce, rodiny a sociální ochrany – www.mmuncii.ro

Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova – www.madr.ro

Ministerstvo dopravy – www.mt.ro

Ministerstvo vzdělání, výzkumu a mládeže – www.edu.ro

Ministerstvo kultury a víry – www.cultura.ro

Ministerstvo zdravotnictví – www.ms.gov.ro

Ministerstvo spojů a informační společnosti – www.mcsi.gov.ro

Ministerstvo životního prostředí – www.mmediu.ro

Ministerstvo regionálního rozvoje a turismu – www.mdrl.gov.ro

Další podřízené agentury a subjekty

Agentura pro malé a střední firmy a družstva (dříve ministerstvo) – www.mimmc.ro

Privatizační agentura AVAS – www.avas.ro

Zemědělský fond – www.agricultura.ro

Lesní správa – www.rosilva.ro

Fond bydlení – www.ant.ro

Kosmická agentura – www.rosa.ro

Agentura pro ochranu spotřebitele – www.anpc.ro

Národní knihovna – www.bibnat.ro

Centrum výchovy a managementu pro obchod v Bukurešti – www.mimmc.ro/cfmc

Institut kulturní paměti – www.cimec.ro

Státní vodní společnost – www.rowater.ro

Národní institut meteorologie, hydrologie a hospodaření s vodou – www.inmh.ro

Věžeňská správa – www.anp.ro

Evropský rumunský institut – www.ier.ro

Národní institut výzkumu a rozvoje v informatice – www.ici.ro/ici/index.html

Národní institut pro statistiku a ekonomické studie – www.insse.ro

Inspektorát komunikací – www.igc.rdsnet.ro

Úřad pro hospodářskou soutěž – www.oficialconcurentei.ro

Patentový úřad – www.osim.ro

Národní institut studií a výzkumu v komunikacích – www.cnscc.ro

Komise pro jadernou bezpečnost (Nukleární dohled) – www.cncan.ro

Institut managementu a informatiky – www.imi.ro

Obchodní komory, centra, celní správa, výstavy

Rumunská obchodní a průmyslová komora – www.ccir.ro

Seznam župních (krajských) obchodních komor http://www.ccir.ro/ccirweb/resources/menuMembri/uploads/Lista_CCIJ_01102009.pdf (Lista_CCIJ_01102009.pdf,)

Informační evropské obchodní centrum - www.euro-info.ccir.ro

Rumunské centrum zahraničního obchodu (veřejná společnost na propagaci exportu) www.traderom.ro

Celní správa www.customs.ro

Firemní databáze

www.onrc.ro – Obchodní rejstřík (i anglicky)

www.robust.ro – informace o firmách (pouze rumunsky)

www.major-companies.ro – katalog rumunských firem (i anglicky)

www.paginaurii.ro – Zlaté stránky Rumunska (i anglicky)

Veletrhy a výstavy

www.romexpo.ro – největší organizátor veletrhů v Rumunsku (i anglicky)

www.exporom.ccir.ro – organizátor veletrhů přes Obchodní komoru Rumunska (i anglicky)

Ekonomické informace

www.aneir.ro – stránka Asociace dovozců a vývozců Rumunska (i anglicky)

www.dgv.ro – Generální úřad celní (i anglicky)

www.cns.ro – Statistický úřad (i anglicky)

www.euro-info.ccir.ro – Evropské informace přes Obchodní komorou Rumunska (i anglicky)

www.profitromania.ro – investiční možnosti v Rumunsku (i anglicky)

Finanční a burzovní

www.nova.ro – burza Rasdaq (jen rumunsky)

www.bse.ro – Stock Exchange (i anglicky)

www.delos-capital.ro – kapitálový trh (i anglicky)

www.active.ro – trh aktiv (i anglicky)

www.investment.clubromania.ro – finanční investice (i anglicky)

www.piatafinanciara.ro – noviny o rumunském finančním trhu (i anglicky)

MHD v Bukurešti:

Autobusy: http://www.ratb.ro/v_bus_urban.php

Trolejbusy: http://www.ratb.ro/v_troleibuz.php

Tramvaje: http://www.ratb.ro/v_tramvai.php

Express Bus: http://www.ratb.ro/v_bus_expres.php

Příměstská doprava: http://www.ratb.ro/v_bus_preorasenesc.php

Noční linky: http://www.ratb.ro/v_noapte.php

Turistické „doubledeckery“: http://www.ratb.ro/v_turism_bucuresti.php

1.19. Adresy významných institucí

Adresy významných institucí jsou k dispozici na:

<http://www.adrese-utile.ro/> (v rumunštině)

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

V souladu s ústavou schválenou v r.1991 referendem a novelizovanou v r. 2003 je Rumunsko republikou. V čele země stojí **prezident** s poměrně silnými pravomocemi volený přímo na pětileté období a maximálně na dvě po sobě následující období.

Parlament je dvoukomorový - Poslanecká sněmovna (334 poslanců) a Senát (137 senátorů); síla kompetencí obou komor je srovnatelná. Poslední parlamentní volby proběhly 30.11.2008,

Vnitropolitická situace je v obecném pohledu poměrně nestabilní, politické spektrum je dosud neustálené, a to i z důvodu neustálých přestupů politiků mezi různými stranami. Situace se nezměnila ani po vstupu do EU po 1.1.2007.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Hlava státu

Prezident je volen přímým hlasováním a má poměrně rozsáhlé pravomoci. Dle ústavy je garantem nezávislosti, jednoty a teritoriální integrity státu, a zároveň i prostředníkem mezi jednotlivými odvětvími moci státu. Prezident designuje předsedu vlády a na základě hlasování o důvěře v parlamentu jmenuje vládu. V případě, že vláda nezíská v parlamentu důvěru během 60 dnů, nebo je jí dvakrát odmítnuta, může prezident rozpustit parlament (s výjimkou 6 posledních měsíců funkčního období prezidenta). Může se zúčastnit zasedání vlády, a v takovém případě jí předsedá. Prezident uzavírá mezinárodní dohody, které ovšem předkládá k ratifikaci parlamentu. Může vypsát referendum, vyhlásit mobilizaci nebo výjimečný stav. Předsedá Nejvyšší radě obrany státu. Může být ve funkci suspendován většinovým hlasováním parlamentu, do 30 dnů však musí proběhnout referendum o jeho setrvání ve funkci.

12.12.2004 byl zvolen prezidentem Rumunska Traian Basescu (narozen 4.11.1951 v Besarabi, župa Konstanca). V r. 2007 byl parlamentem odvolán, v následném referendu o jeho dalším setrvání ve funkci 19.5.2007 však bylo 75% odevzdaných hlasů v jeho prospěch. V posledních prezidentských volbách konaných 22.11.2009, s druhým kolem 6.12., zvítězil těsně dosavadní prezident Traian Basescu (kandidát PDL) se ziskem 50,33 %.

Vláda

V parlamentních volbách 30.11.2008 uspěly obě hlavní opoziční strany - **Demokratická liberální strana** (PDL) se ziskem 115 mandátů v Poslanecké sněmovně a 51 v Senátu, a **Sociálně demokratická strana (PSD)** v koalici s Konzervativní stranou (PC), které získaly v Poslanecké sněmovně 114 mandátů a v Senátu 49. Do parlamentu se dostaly ještě dříve vládní strany Národní liberální strana (PNL) 65/28 mandátů a Demokratický svaz Maďarů v Rumunsku (UDMR) 22/9 mandátů. V poslanecké sněmovně mají ze zákona 18 mandátů národnostní menšiny. Předsedkyní Poslanecké sněmovny se stala Roberta Alma Anastase (PDL) a předsedou Senátu, tehdejší předseda PSD se stal Mircea Geoana.

PDL a PSD vytvořily vládu v čele s premiérem Emilem Bokem (PDL), která se však po dlouhodobých rozporech 1.10.2009 rozpadla a PSD odešla do opozice. Po následném vyslovení nedůvěry v parlamentu vláda premiéra Boka dovládla v omezeném složení až do prezidentských voleb. Po vítězství prezidenta Basesca byl znovu jmenován premiérem E. Boc, který vytvořil vládu opírající se o koalici s UDMR a parlamentní podporu zástupců menšin a skupiny tzv. nezávislých, tj. členů parlamentu, kteří opustili řady PSD a PNL (počet se průběžně mění). Většina nezávislých poslanců posléze vstoupila do nově vytvořené koaliční strany Národní unie pro pokrok Rumunska (UNPR).

Regiony

K detailům regionální státní správy a samosprávy více na stránkách Zastupitelského úřadu Bukurešť http://www.mzv.cz/bucharest/cz/rumunsko/statni_sprava_a_samosprava/index.html

Do čela státní administrativy na úrovni žup jsou vládou jmenováni **prefektové** a v čele župní (regionální) samosprávy stojí přímo volení **předsedové župních rad**.

Hlavní představitelé

- prezident –Traian Basescu
- předseda Senátu P – Mircea Geoana
- předsedkyně PS P – Roberta Alma Anastase
- premiér – Emil Boc
- ministr zahraničních věcí – Teodor Baconschi

Velvyslanci

Rumunsko v ČR Daniela Anda Grigore-Gítman (od 21.1.2009)

ČR v Rumunsku Jiří Šitler (od 14.12.2010)

Významné návštěvy a bilaterální styky obou zemí

Rumunsko je tradiční a významný partner ČR v oblasti jihovýchodní Evropy. Bilaterální vztahy nejsou zatíženy spornými otázkami. Velmi dobrá úroveň dvoustranných vztahů se v symbolické rovině opírá o vědomí zásadových postojů obou zemí v klíčových momentech jejich moderní historie (období Mnichova 1938-39, podíl Rumunska na osvobození Československa 1944-45, neúčast na invazi Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, rumunská revoluce 1989, pozvání Rumunska do NATO v Praze 2002s). V roce 2009 jsme si připomněli 90. výročí navázání diplomatických styků mezi Československou republikou a Rumunským královstvím (1.9.1919). ČR schválila Smlouvu o přistoupení Rumunska (a Bulharska) k Evropským společenstvím jako sedmý členský stát EU a ke dni vstupu Rumunska do EU 1.1.2007 plně otevřela rumunským občanům svůj pracovní trh.

Vzájemný dialog se v posledních letech zintenzívnil jak na úrovni ústavních činitelů, tak jednotlivých vládních resortů. Časté jsou kontakty obou komor parlamentů. Kromě otázek dvoustranných vztahů je předmětem společného zájmu široké spektrum evropských a mezinárodních témat (další vývoj EU, bezpečnostní problematika, regionální spolupráce apod.).

Tradiční dobré vztahy potvrdila i státní návštěva prezidenta V. Klause s početnou podnikatelskou delegací v Rumunsku v červenci 2006 a poté v prosinci 2008, návštěva rumunského předsedy vlády C. Popescu-Tariceana v ČR v lednu 2008. Nejvýznamnější stykovou akcí r. 2009 byla návštěva prezidenta T. Basesca v ČR. V květnu 2011 navštívil ČR předseda Senátu Mircea Geoana.

Přehled nejvýznamnějších návštěv:

V Rumunsku:	<ul style="list-style-type: none">- 1. místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí České republiky K. Schwarzenberg (24.-26.10.2011)- výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu Senátu Parlamentu (březen 2011)- sociální výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu (březen 2010)- ministr pro evropské záležitosti Š. Fulle (červen 2009)
--------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - ministr spravedlnosti J. Pospíšil (březen 2009) - prezident V. Klaus (prosinec 2008) - náčelník GŠ V. Pícek (prosinec 2008) - předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR M. Vlček (říjen 2008) - ministr a předseda Legislativní rady vlády C. Svoboda (duben 2008) - místopředseda vlády A. Vondra (listopad 2007) - zemědělský výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu (říjen 2007) - ministr zemědělství P. Gandalovič (červen 2007) - zahraniční výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu (duben 2007) - předseda Senátu Parlamentu P. Sobotka (březen 2007) - prezident V. Klaus (červenec 2006) - ministr zahraničních věcí C. Svoboda (březen 2005) - ministr obrany K. Kühnl (říjen 2004) - předseda vlády V. Špidla (březen 2004)
V ČR:	<ul style="list-style-type: none"> - předseda Senátu M. Geoana (květen 2011) - prezident T. Basescu (červenec 2009) - náčelník GŠ Rumunských ozbrojených sil admirál G. Marin (září 2008) - zemědělský výbor PS Parlamentu RO (červen 2008) - petiční výbor PS Parlamentu RO (duben 2008) - předseda vlády Călin Popescu Tăriceanu (leden 2008) - ministr zahraničních věcí A. Cioroianu (říjen 2007) - smíšený parlamentní výbor pro evropské záležitosti (květen 2007) - prezident T. Basescu na Setkání střeoevropských prezidentů v Brně (květen 2007) - předseda Senátu Parlamentu N. Văcăroiu (září 2006)

	<ul style="list-style-type: none">- zahraniční výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu (březen 2006)- ministr obrany T. Atanasiu (únor 2006).- ministr vnitra V. Blaga (únor 2006)- předseda Senátu Parlamentu N. Văcăroiu (květen 2005)- pracovní návštěva prezidenta I. Ilieska (duben 2004)
--	---

2.3. Složení vlády

Aktuální složení rumunské vlády – viz. internetový odkaz:

<http://www.gov.ro/> a tam záložku „guvernul“ a potom „cabinet“.

http://www.gov.ro/cabinet__c7l1p1.html .

Předseda vlády:

Emil Boc, předseda vlády, strana PDL

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Rumunsko je členem EU (od 1.1.2007), OSN, NATO, OBSE, RE, SEI, CEFTA, Frankofonie, pozorovatelem v Hnutí nezúčastněných zemí, účastníkem Hospodářské spolupráce černomořských zemí (BSEC), přidruženým partnerem ZEU. Je plnoprávným účastníkem Paktu stability pro JVE.

V roce 2009 předsedalo Rumunsko Středoevropské iniciativě. 28.-29.9.2006 se v Bukurešti, uskutečnil se XI. summit Frankofonie. 2.-4.4.2008 se v Bukurešti proběhl summit NATO.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Viz předchozí odstavec.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Přehled bilaterálních smluv

Smluvní oblast ČR–Rumunsko

1. Úmluva mezi republikou Československou a královstvím Rumunským, týkající se dvojího zdanění v oboru dávek pozůstalostních a Závěrečný protokol

Bukurešť , 20.06.1934

č. 100/1936 Sb., 172/1948 Sb.

2. Protokol uzavřený mezi Republikou Československou a Královstvím Rumunským o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa

Bukurešť , 10.07.1946

3. Úmluva mezi vládou Československé republiky a vládou Rumunské lidové republiky o zdravotnické spolupráci

Bukurešť , 25.03.1958

4. Smlouva mezi Československou republikou a Rumunskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních

Praha , 25.10.1958

č. 31/1959 Sb.

5. Dohoda o úpravě některých otevřených finančních a majetkových otázek mezi Československou socialistickou republikou a Rumunskou lidovou republikou a Dodatkový protokol

Bukurešť , 03.08.1960

č. 51/1961 Sb.

6. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o mezinárodní silniční dopravě

Bukurešť , 06.12.1967

č. 73/1968 Sb.

7. Protokol o přímé vědeckotechnické spolupráci a kooperaci mezi Federálním výborem pro technický a investiční rozvoj ČSSR a Národní radou vědeckého výzkumu Rumunské socialistické republiky

Praha , 28.04.1969

8. Dohoda mezi Federálním výborem pro technický a investiční rozvoj Československé socialistické republiky a Výborem pro jadernou energii Rumunské socialistické republiky

Praha , 18.11.1969

9. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o civilní letecké dopravě

Praha , 13.03.1970

č. 97/1970 Sb.

10. Dohoda mezi ministerstvem spojů Československé socialistické republiky a ministerstvem spojů Rumunské socialistické republiky o poštovní a telekomunikační službě

Praha , 18.03.1971

11. Úmluva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o vzájemném zřízení domů kultury

Praha , 26.03.1971

č. 84/1971 Sb.

12. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o spolupráci v oblasti cestovního ruchu

Praha , 03.11.1972

č. 97/1973 Sb.

13. Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Rumunskou socialistickou republikou

Bukurešť , 09.12.1972

č. 64/1974 Sb.

14. Ujednání sjednané výměnou nót mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o změně článků 2, 8, 9 a 14 Úmluvy mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o vzájemném zřízení domů kultury ze dne 26. března 1971

Bukurešť , 04.05.1981

č. 90/1981 Sb.

15. Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Rumunska o bezvízovém styku

Bukurešť , 06.08.1991

č. 371/1991 Sb.

16. Protokol mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Rumunska o vypořádání vzájemných pohledávek a závazků v platebních vztazích existujících k 31. prosinci 1990, spojených s přechodem na účtování ve volně směnitelných měnách od 1. ledna 1991

Brno , 11.09.1991

č. 177/1992 Sb.

17. Dodatek k Protokolu mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Rumunska o vypořádání vzájemných pohledávek a závazků v platebních vztazích existujících k 31. prosinci 1990, spojených s přechodem na zúčtování ve volně směnitelných měnách od 1. ledna 1991, ze dne 11. září 1991

Bukurešť , 19.11.1991

č. 177/1992 Sb.

18. Protokol o spolupráci mezi ministerstvem zahraničních věcí České republiky a ministerstvem zahraničních věcí Rumunska

Praha , 07.09.1993

19. Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku

Bukurešť , 08.11.1993

č. 180/1994 Sb.

20. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o podpoře a vzájemné ochraně investic

Bukurešť , 08.11.1993

č. 198/1994 Sb.

21. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o předávání a přebírání osob, jejichž vstup nebo pobyt je na území druhého státu protiprávní

Praha , 25.01.1994

č. 148/1994 Sb.

22. Ujednání mezi ministerstvem vnitra České republiky a ministerstvem vnitra Rumunska k provedení Dohody mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o předávání a přebírání osob, jejichž vstup nebo pobyt je na území druhého státu protiprávní ze dne 25. ledna 1994

Praha , 25.01.1994

č. 148/1994 Sb.

23. Smlouva o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou republikou a Rumunskem

Bukurešť , 22.06.1994

č. 37/1997 Sb.

24. Smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem

Bukurešť , 11.07.1994

č. 1/1996 Sb.

25. Ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce a sociální ochrany Rumunska o spolupráci v oblasti práce, sociální politiky a politiky zaměstnanosti

Bukurešť , 06.10.1994

26. Protokol mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o mezinárodních smlouvách sjednaných mezi Československem a Rumunskem platných k 31.12. 1992

Bukurešť , 26.05.1995

č. 55/2000 Sb. m. s.

27. Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Rumunska o vzájemné spolupráci

Praha , 24.07.1995

28. Protokol mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Rumunska o spolupráci v oblasti topografie

Bukurešť , 26.02.1997

29. Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Rumunska týkající se ochrany vojenských utajovaných skutečností

Bukurešť , 17.07.2000

č. 53/2001 Sb. m. s.

30. Smlouva mezi Českou republikou a Rumunskem o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a prekurzory, terorismu a další závažné trestné činnosti

Praha , 13.11.2001

č. 33/2003 Sb. m. s.

31. Memorandum o porozumění o rozvoji spolupráce v oblasti cestovního ruchu mezi Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky a Ministerstvem cestovního ruchu Rumunska

Praha , 13.03.2002

č. 120/2004 Sb. m. s.

32. Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem vzdělávání a výzkumu Rumunska o spolupráci v oblasti školství na léta 2002-2005

Bukurešť , 12.04.2002

č. 98/2002 Sb. m. s.

33. Smlouva mezi Českou republikou a Rumunskem o sociálním zabezpečení

Bukurešť , 24.09.2002

č. 25/2004 Sb. m. s.

34. Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem vzdělávání, výzkumu a mládeže Rumunska o změně bodu 5 přílohy Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem vzdělávání a výzkumu Rumunska o spolupráci v oblasti školství na léta 2002-2005, podepsaného v Bukurešti dne 12.4. 2002 sjednané výměnou nót

Bukurešť , 20.01.2004

35. Správní ujednání k provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Rumunskem o sociálním zabezpečení

Praha , 02.08.2004

č. 49/2005 Sb. m. s.

36. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o změně Dohody mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Rumunska o bezvízovém styku ze dne 6. srpna 1991 sjednaná výměnou nót

Bukurešť , 09.08.2005

č. 104/2005 Sb. m. s.

37. Dodatkový protokol k Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Rumunska týkajícímu se ochrany vojenských utajovaných skutečností, podepsanému v Bukurešti dne 17. července 2000

Praha , 28.02.2006

č. 87/2006 Sb. m. s.

38. Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o spolupráci v oblasti kultury, školství, vědy, mládeže a sportu

Praha , 23.10.2007

č. 23/2008 Sb. m. s.

39. Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem vzdělávání, výzkumu a mládeže Rumunska o spolupráci v oblasti školství

Praha , 22.01.2008

č. 72/2008 Sb.m.s.

40. Protokol mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o změně Dohody mezi vládou České republiky a vládou Rumunska o podpoře a vzájemné ochraně investic

Praha , 22.01.2008

č. 60/2009 Sb.m.s.

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

V průběhu roku **2009** dolehl na rumunské hospodářství s plnou silou globální ekonomický pokles. HDP meziročně poklesl o 7,1%. Odhady mezinárodních institucí jako je MMF nebo Světová banka však byly ještě dramatičtější (propad 8-8,5% HDP).

V roce **2010** bylo možné vidět pokračování některých negativních trendů v rumunské ekonomice, na druhé straně např. v oživení pokračoval průmysl a rostl export. Také v druhém a třetím čtvrtletí mírně klesala nezaměstnanost a od počátku roku oživil zahraniční obchod. Naopak stagnovaly služby a v propadu pokračovalo stavebnictví. Meziročně poklesl obrát obchodu se spotřebním zbožím, což bylo způsobeno stagnací domácí poptávky. Rovněž povodně na přelomu června a července 2010 se negativně podepsaly na výkonu zemědělství.

Růst **HDP** několik let táhla zejména **vnitřní spotřeba**, vyživována především nárůstem úvěrů a platů. V posledním čtvrtletí roku 2008 došlo k propadu spotřeby, který pokračoval i v průběhu celého roku **2009** a **2010**. Stálo za tím více příčin. Mezi nejdůležitější patří výrazné snížení objemu úvěrů a půjček, omezení přílivu remitend od rumunských občanů pracujících v zahraničí (zvl. Španělsko, Itálie), zvýšení nezaměstnanosti a omezení (resp. zastavení) investičních aktivit firem v důsledku krize. V roce **2010** došlo k oživení v některých oblastech ekonomiky, ale celkové hospodářské výsledky roku byly horší, než se předpokládalo. HDP v prvním a třetím čtvrtletí roku 2010 kvartálně poklesl o 0,3%, resp. o 0,7%. Ve druhém a čtvrtém čtvrtletí se naopak kvartálně zvýšil o 0,3%, resp. o 0,1%. **Celkově však HDP meziročně poklesl o 1,2%**. Příčiny negativního vývoje zůstávají vesměs stejné jako v roce 2009 (domácnosti, firmy i stát méně utrácí a investují).

Průmyslová výroba zaznamenala v roce **2009** oproti původním očekáváním meziroční propad o pouze 5,7% (v posledním čtvrtletí zaznamenala růst oproti 3. čtvrtletí a to 3,8%). Nejvýrazněji byl postižen metalurgický, textilní, chemický, těžbařský průmysl a částečně také automobilový (dopady zmírněny díky německé šrotovací prémii). V roce **2010** si průmyslová výroba meziročně polepšila o **5,3%** (o **4,1%** po očištění od sezónních vlivů). Zpracovatelský průmysl vzrostl o 4,9% a výroba a distribuce elektřiny, tepla, teplé vody a plynu o 7,6%. Naopak těžební průmysl poklesl o 7%. V rámci zpracovatelského průmyslu rostla hlavně výroba vozidel a přívěsů, výroba elektrických přístrojů a produkce základních kovů. Naopak největší pokles zaznamenala výroba tabákových výrobků, strojů a vybavení, počítačové techniky. Ve stejném období se meziročně zvýšil také **obrat** v sektoru průmyslové výroby a to o **12%** a **počet nových zakázek** vzrostl o celých **26,3%**.

Stavební práce za rok **2009** vykázaly meziroční pokles o 12,2% (údaje očištěné od vlivu pracovních dní a sezónních vlivů) a díky razantnímu snížení cen nemovitostí a pozastavení mnoha projektů tento trend pokračoval i v roce **2010**. Objem stavebních prací v tomto období meziročně poklesl o 14,4%. Stavební materiály v podstatě tento trend kopírují.

Ne úplně ideální podmínky přinesly v roce **2009** určité poklesy při sklizni některých plodin. Oproti původním negativním očekáváním z konce srpna 2009 však nakonec **zemědělská produkce** díky pozitivnímu vývoji v září a říjnu 2009 přispěla ke zpomalení propadu HDP. V roce **2010** (na přelomu června a července) přinesly velké povodně také značné poklesy při sklizni některých plodin. Celkové výsledky roku potvrdily spíše pesimistická očekávání.

Deficit běžného účtu se ve srovnání s předchozími léty v roce **2009** radikálně snížil, za čímž stojí zejména výrazné snížení deficitu zahraničního obchodu (viz níže). To nastalo díky značnému propadu dovozů v důsledku oslabení domácí poptávky. Deficit běžného účtu díky tomu meziročně poklesl o 68,7% a dostal se na hodnotu 4,91 mld. EUR. V procentuálním vyjádření ve vztahu k HDP pak dosáhl hodnoty 4,5% (oproti 12,3% HDP v roce 2008). V roce **2010** opět došlo k mírnému **nárůstu deficitu běžného účtu** na úroveň **5,16 mld. EUR**. V procentuálním vyjádření ve vztahu k HDP představuje tato suma 4,2%. Za nárůstem deficitu stojí zejména zhoršená bilance **služeb (doprava a turistika)** a také **snížení**

běžných transferů vlády a soukromého sektoru. Naopak deficit zahraničního obchodu se zbožím se meziročně snížil (viz dále).

Dlouhodobým trendem rumunské obchodní bilance byl až do roku 2008 **výrazný deficit zahraničního obchodu**, který patřil k hlavním příčinám negativní platební bilance běžného účtu. Za rok **2007** vykázal deficit nárůst o 45% oproti roku 2006 a činil přibližně 21,7 mld. EUR. Trend růstu deficitu pokračoval i **v roce 2008**, kdy deficit dosáhl výše **22,7 mld. EUR**, což představuje sice nárůst oproti předchozímu roku, ale jen o pouhých **4,3%**. V roce 2008 vzrostl export o 13,8% v EURO (25,2% v Lei) a import o 9,8% v EURO (20,7% v Lei). V roce **2009** bylo možné zaznamenat zásadní snížení deficitu zahraničního obchodu. Meziročně pokles export o 13,7% a import dokonce o 32%. Deficit dosáhl hodnoty **9,9** mld. EUR a jeho podíl vyjádřeno v % HDP klesl z 13,6% v roce 2008 na 5,9% v roce 2009. **Zahraníční obchod** v posledním období (vývozy od listopadu 2009 a dovozy od ledna 2010) vykazuje meziroční růst. **V roce 2010** vývozy vzrostly meziročně o 28,1% a dovozy o 19,9%. Deficit zahraničního obchodu v tomto období dosáhl výše **9,5 mld. EUR** (export FOB, import CIF)

Ve vývozu tvořilo podle oficiálních statistik hlavních 6 položek cca 76% a byly to tyto skupiny (kombinovaná nomenklatura): XVI - Stroje a strojní zařízení, elektrické a zvukové přístroje (24,1%); XI - Textilie a textilní výrobky (10,5%); XV - Hutní výrobky (14,6%); XVII - Dopravní prostředky (12,4%); V - Minerální a nerostné produkty (9,3%).

Dovozům vládly (dle předchozí klasifikace) následující skupiny, které tvořily 76% dovozu: XVI - Stroje a strojní zařízení (24%), XVII - Dopravní prostředky (12,4%), VI - Chemické a návazné výrobky (8,4%), V - Minerální a nerostné produkty (13,8%), XV - Hutní výrobky (11,3%), XI - Textilie a textilní výrobky (6,1%).

V dalším období bude deficit buďto dále klesat nebo stagnovat v závislosti na oživení v EU, odkud pochází 74% rumunského dovozu a kam směřuje 75% vývozu.

Inflace v říjnu 2009 klesla na 4,3%. Nicméně v listopadu vzrostla meziročně na 4,65% a v prosinci na 4,74%. Za zvýšením stály zejména služby a průmyslové zboží. Další zvýšení cen se podle očekávání dostavilo v lednu **2010** v souvislosti se zvýšením spotřebních daní. Inflace oproti prosinci 2009 vzrostla o 1,86% a meziročně o 5,2%. V únoru a březnu 2010 dále lehce rostla (o 0,2%), meziročně však opět klesala (4,5%, resp. 4,2%). V dubnu opět meziročně stoupla na 4,28% a v květnu na 4,42%. V červnu klesla 4,38%. Od **1.7.2010** se zvýšila základní sazba **daně z přidané hodnoty z 19% na 24%**, což vedlo ke skokovému zvýšení inflace. V **srpnu** a v **září** vzrostla meziročně o **7,77%** a **na konci roku** dosáhla dokonce **7,96%**. Rumunská národní banka v rámci svých snah o korekci inflace a zpomalení domácí poptávky zvýšila **základní úrokovou sazbu** v roce 2008 šestkrát až na 10,25%, nicméně s klesající inflací ji od února 2009 postupně snižovala až na **současných 6,25%**.

Specifickou úlohu má v souvislosti s inflací **kurs měny**. V červenci 2007 došlo po dlouhé době k oslabení měny a kurs se na konci roku 2007 pohyboval kolem 3,6 RON/EUR. Od počátku roku 2008 RON dále pokračoval v mírném oslabování a na podzim se ustálil mezi cca. 3,55 a 3,75 RON/EUR. V zimě však nastal další propad a prolomení hranice 4 RON/EUR. V lednu 2009 pak přišel další pokles až k 4,3 RON/EUR. V prvním pololetí roku 2009 RON spíše kolísá mezi 4,15-4,3 RON/EUR. V současné době se jeho kurz pohybuje 4,3 RON/EUR. Určitý pozitivní vliv na volatilitu kurzu měla půjčka od MMF a dalších mezinárodních institucí.

Státní rozpočet na rok **2009** byl schválen až únoru 2009 se schodkem 3,2% HDP za předpokladu růstu HDP o 2,5%, inflaci 5% a směnného kurzu 4 Lei/EURO. Již při jeho schvalování však bylo zřejmé, že čísla, na kterých byl rozpočet postaven, nejsou úplně realistická. V souvislosti s jednáním rumunské vlády s MMF, EK a dalšími institucemi o půjčce došlo v dubnu k první změně rozpočtu. Odhadovaný deficit se zvýšil na 4,6% HDP. V srpnu došlo se zhoršující se ekonomickou situací k dalšímu přehodnocení. Po dohodě s MMF byl rozpočet upraven a schodek mohl dosáhnout až 7,3% HDP. Nakonec činil deficit státního rozpočtu **7,4%** HDP. **Rozpočet na rok 2010** byl schválen také se zpožděním v lednu 2010 a byl postaven na předpokladu růstu HDP 1,3%, schodku 5,9% HDP a průměrném kurzu 4,25 RON/EUR. V průběhu **2. čtvrtletí 2010** však byly se zhoršujícími se výsledky RO ekonomiky v rámci jednání s MMF revidovány jak předpoklady růstu (z 1,3% na 0%, resp. -0,5% HDP), tak odhad schodku (z 5,9% na **6,8%** HDP). HDP však za první pololetí meziročně pokleslo o 1,5% a Rumunsko doslova zápasí o to, aby

splnilo podmínky revidované dohody s MMF a udrželo deficit rozpočtu v dohodnutých mezích. Za rok **2010** dosáhl nakonec deficit rozpočtu výše **6,51%** HDP. Rumunsko však rezignovalo na

RO v době **před hospodářským poklesem** dlouhodobě vykazovalo **snižování nezaměstnanosti** (poslední údaje hovoří dokonce o 4%). Nicméně za těmito čísly je třeba vidět také velkou migraci rumunských občanů za prací do ciziny (více než 2 mil.) a to, že mnoho dalších lidí statistika vůbec nepodchycuje (např. lidi pracující načerno nebo lidi žijící na venkově, kteří jsou velmi často samozásobiteli). Obdobně jako v jiných zemích se však v RO projevila recese také **zvýšováním počtu nezaměstnaných**. V průběhu roku 2009 **nezaměstnanost** konstantně rostla, na konci prvního pololetí činila 6 %, na konci října dosáhla 7,1% a v prosinci **7,8%**. **V prvním čtvrtletí 2010 dále rostla** (v lednu 8,1%, v únoru 8,3%, v březnu 8,36%). **V druhém čtvrtletí 2010** se míra nezaměstnanosti naopak mírně **snižovala** a ve stejném trendu pokračovala **i ve třetím a čtvrtém čtvrtletí 2010** (červenec 7,43%, září 7,35%, prosinec 6,87%).

Rumunsko v posledních letech zaznamenává významný **příliv zahraničních investic**, které v roce 2007 dosáhly 7 mld. EUR, což pokrylo zhruba 42% deficitu běžného účtu obchodní bilance. Za rok **2008** dosáhly **9 mld.** EUR. **V roce 2009 dosáhly pouze 3,5 mld.** EUR, což ani zdaleka nenaplnilo původní očekávání (4-4,5 mld. EUR). **V roce 2010** dosáhly PZI objemu **2,6 mld.** EUR, což představuje další pokles. V tomto případě o 30% oproti roku 2009.

Významnou roli hrají též **transfery finančních prostředků** od více než 2 mil. rumunských občanů pracujících v zahraničí, přičemž podle údajů BNR v roce **2007** dosáhly **4,77 mld.** EUR. S postupujícím zpomalováním ekonomik západní Evropy však začal klesat počet Rumunů zasílajících vydělané prostředky. V roce **2008** se přesto zvýšil objem zaslaných prostředků na **4,81 mld.** EUR. V roce **2009** se již nicméně snížil k důsledku ekonomického poklesu na **2,85 mld.** EUR.

Pro zájemce o bližší informace jsou uvedené ukazatele k dispozici na oficiálním webu Národního statistického úřadu (Institutul national de statistică, bohužel převážně pouze v rumunštině) www.insse.ro

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Základní makroekonomické údaje RUMUNSKO - srovnání 2005 - 2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
HDP (mld. EUR)	63,3	96,9	121,3	136,9	115,9	121,8
HDP na osobu (EUR)	2 907	4500	5600	6491	5390	5660
Reálný růst HDP (%)	4,1	7,9	6,0	7,1	-7,1	-1,2
Inflace (av; %)	9,0	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1
Nezaměstnanost (% na konci roku)	5,9	5,2	4,1	4,4	7,8	6,9
Vývoz FOB (mld. EUR)	22,26	25,85	29,55	33,63	29,04	37,25
Dovoz CIF (mld. EUR)	32,57	40,75	51,32	56,34	38,79	46,71
Bilance běžného účtu (mld. EUR) *	-6,9	-10,1	-16,7	-16,9	-4,9	-5,9
Bilance finančního účtu (mld. EUR)	11,7	15,3	20,5	16,3		

Deviz.rezervy (16,795 zlata- mld.EUR)	22,930	25,307	26,220	28,303	32,432
Zahraniční dluh** (mld. EUR)	25,4	28,6	38,5	51,8	65,8
Devizový kurz (av; EUR/Leu)	3,62	3,52	3,34	3,68	4,24
Saldo státního rozpočtu (v %HDP)	-0,8	-1,4	-1,5	-5,2	-7,4

* Export FOB/Import FOB

** středně a dlouhodobý

Zdroj: Rumunský statistický úřad, Rumunská národní banka

Podíl odvětví na tvorbě HDP

V roce 2010 byly podíly jednotlivých odvětví na tvorbě HDP následující - služby 50,1%, průmysl (včetně výroby energie) 23,8%, stavebnictví 9,8%, zemědělství (spolu s rybolovem a lesnictvím) 6,3%. Do roku 2009 bylo možné sledovat trvalý (byť pozvolný) růst podílu služeb i stavebnictví. Poslední dva roky však díky ekonomickému poklesu a hlavně propadu stavebnictví posílil průmysl. Dlouhodobě naopak oslabuje zemědělství i přes velký potenciál, který Rumunsko v této oblasti má.

Hodnocení MMF a dalších subjektů

Zvláštní pozornost si zaslouží fakt, že v důsledku finanční krize a hospodářského oslabení uzavřela rumunská vláda v roce 2009 **Dohody s MMF a dalšími mezinárodními finančními institucemi o půjčce**, jejíž hlavní kontury jsou následující. Rumunsko si půjčilo **19,95 mld. EUR**, z toho od MMF 12,95 mld. EUR., od EK 5 mld. EUR, od Světové banky 1 mld. EUR a od EBRD také 1 mld. EU.

Mezi hlavní problémy rumunské ekonomiky podle MMF, EK a dalších nadále patří:

- Neoprávněný a produktivě práce neodpovídající nárůst mezd ve veřejném sektoru, který se vláda rozhodla řešit razantním snížením a vytvořením jednotného systému mezd pro státní zaměstnance (v současnosti přes dvacet různých zákonů pro různé skupiny státních zaměstnanců). Nehledě na zavedení jednotného systému vláda od 1.7.2010 všem státním zaměstnancům snížila mzdy o paušálně o 25%.
- Časté úpravy daňového zákona sice mohou zvýšit příjmy, ale vnesly do podnikatelské obce zmatek a nejistotu. Poslední „perlou“ z dílny rumunské vlády je zvýšení základní sazby DPH z 19 na 24% od 1.7.2010, přičemž od oznámení změny po její realizaci uběhly pouhé čtyři dny.
- Strukturální reformy. Zaznamenaly určitý pokrok, ale stále nejsou dostatečné. Mezi nejdůležitější patří reforma penzijního systému. Nový systém výpočtu penzí (včetně eliminace speciálních penzí) začal platit od 1.1.2011. Na reálné efekty pro státní rozpočet však bude třeba počkat.
- Úpravy pracovního zákoníku nejsou v souladu s vytvořením pružného a konkurenceschopného pracovního trhu a dále snižuje šanci rumunských firem uspět na unijním a dalších trzích. Vláda sice slibuje změny, ale zatím s nimi do parlamentu nepřišla.
- V reformě soudnictví došlo jen k malému pokroku a stále přetrvávají problémy korupce a v reformě veřejné správy. Poslední zprávy Evropské komise k tzv. Mechanismu spolupráce a verifikace (CVM) k Rumunsku značně kritické.

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Úvod, historie

Průmysl předválečného Rumunska se vyznačoval nízkou úrovní. Zahrnoval víceméně jen těžbu ropy, uhlí a plynu, výrobu elektrické energie, papíru, cementu, některých textilních surovin a tkanin. Poválečná industrializace země se soustředila na budování hutnictví, těžkého průmyslu, strojírenství, elektrotechnického průmyslu a dopravních prostředků. Kapacitně byly závody předimenzovány. Opomenuta byla výstavba spotřebního průmyslu. Většina podniků, které se svou koncepcí a velikostí zakládaly na autonomních a megalomanských kritériích, jakož i na centralismu, neodpovídala ani požadavkům mezinárodního trhu 70. a 80. let (v rámci trhu RVHP), natož aby mohly být funkční a ziskové na konci let 90 či v novém tisíciletí. O většinu závodů, hlavně chemického, hutnického a strojírenského charakteru, neměl zahraniční kapitál zájem a tak jejich provoz byl donedávna často dotován ze státního rozpočtu.

Regionální aspekty

Specifickým momentem, ale z pohledu analogických zkušeností jiných zemí zase ne tak neobvyklým, je velká nevyváženost rozdělení průmyslu (a infrastruktury) v jednotlivých regionech. Toto rozdělení je dáno do značné míry historickým vývojem a hodně souvisí i s národnostním a dalším členěním, které se vytvářelo zejména v průběhu druhé poloviny minulého století, kdy postupně vznikly oblasti převážně průmyslové anebo naopak agrární. Můžeme tak rozdělit zemi na několik oblastí, kde z hlediska průmyslu, infrastruktury a životní úrovně vůbec, je na tom nejlépe většina žup Sedmihradsko (které patřilo převážně pod Rakousko-Uhersko), větší část Maramureše, tedy severozápad při hranicích s Maďarskem a Ukrajinou, dále Bukurešť a okolí, včetně několika petrochemických oblastí jako Ploješť, Pitešť, dále Krajova a Jasy a konečně oblast černomořského přístavu Konstanca. Jako naopak vyloženě chudé, málo nebo nepravidelně osídlené a převážně agrární, případně maximálně s již dosluhujícím důlním nebo jiným zastaralým průmyslem, lze charakterizovat některé oblasti jihozápadu a Podunají, části severu či severovýchodu (na hranicích s Ukrajinou a Moldavskem). Pokud tedy má někdo zájem na podnikání v Rumunsku, měl by si být vědom těchto souvislostí při výběru regionu. Na druhou stranu jsou některé tyto relativně zaostalé regiony zase podporovány vládou a lépe dosáhnou na regionální fondy EU. Bývají též pružnější a ochotnější ke spolupráci a ochotné poskytnout výhodnější podmínky pro založení firmy a pro další podnikání.

V posledních letech velmi výrazně vzrostly investice do průmyslu a přestože jejich celkový úhrn ani zdaleka neodpovídá potřebám a potenciálu ekonomiky, přeci jen určité obory jako **výroba automobilů a jejich návazní subdodavatelé, chemický průmysl a petrochemie**, výroba elektrokomponentů a kabelů, plastů a plastových výrobků, spotřební průmysl zaměřený na dřevo a kůže, některé potravinářské obory, obaly a sklo, dosáhly na zahraniční investice a do jisté míry nastartovaly proces potřebné modernizace. Přesto je průmysl nadále podkapitalizovaný a technicky zastaralý, takže rumunští podnikatelé mají nadále eminentní zájem o zahraniční partnery, kteří by přinesli kapitál. Ke konci roku 2006 byla drtivá většina klíčových podniků již prodána, přesto v některých případech došlo ke zvrácení procesu, ať již vinou investora nebo ne vždy transparentního postupu rumunských subjektů. Jedná se například o TRACTORUL BRAȘOV nebo ARO CAMPULUNG, kde došlo k řízené či dobrovolné likvidaci. Úspěšně proběhla privatizace například v podnicích ROMAN SA BRAȘOV, INDUSTRIA SARMEI TURDA a PETROTUB SA a v drtivé většině mají největší firmy již svého (zpravidla zahraničního) vlastníka.

Disponibilní podniky, které lze privatizovat nebo odkoupit v nich podíly jsou v portfoliu agentury AVAS www.avas.ro.

Priority rozvoje rumunského hospodářství se postupně mění a nestačí se již zaměřovat pouze na zajištění základních potřeb rumunské populace, ale i na vybudování konkurenceschopné ekonomiky a tedy vybudování moderních provozů, které budou schopny sledovat a absorbovat moderní trendy marketingu, IT, služeb apod.

Potřeby se rychle a výrazně diferencují a situace leckdy připomíná naši ekonomiku zhruba před pěti až deseti lety, ale zároveň se znalostmi a technikami dneška.

Alfou a omegou rozvoje hospodářství samozřejmě zůstávají tři základní stavební kameny - zejména rozvoj a modernizace infrastruktury, služeb a zemědělství. První dva jmenované obory sice

zaznamenávají značný rozvoj, ale kromě omezení finančními možnostmi je brzdí i celá řada dalších problémů, především korupce a byrokracie. Rozvoji infrastruktury je věnována mimořádná pozornost a nastartována byla celá řada projektů. Bohužel jejich realizace je velmi pomalá (nedostatek financí, politické tlaky). Potřeba kvalitních a cenově rozumných služeb je zároveň velkou šancí pro investory a podnikatele, neboť zejména služby bohužel v mnoha oblastech země (zejména odlehlých) a oborech bud' nejsou (vůbec se ještě nezačaly nabízet) anebo jsou nekvalitní (polovičaté) a přitom často nepřiměřeně předražené. Tento moment, kdy se cizinec (ale často i tuzemec) stává obětí "zlatokopeckého" přístupu poskytovatelů služeb zejména v turistice, pohostinství a cestovním ruchu vůbec, je v příkrém rozporu s proklamovanou snahou vlády pozdvihnout úroveň služeb a přilákat turisty (zejména zahraniční) do mnoha přírodně nesporně velmi zajímavých a atraktivních lokalit.

Nutná je i přeměna zemědělství jak po technické, organizační a obchodní stránce, tak i jeho restrukturalizace ve smyslu přesunu "uměle zaměstnaných" do dalších oborů (zejména služeb). V zásadě „od píky“ se musí vybudovat ten úplně nejzákladnější sběr a distribuce surovin ke zpracovatelům v mnoha oblastech Rumunska, nemluvě o dodání konečnému spotřebiteli. Zde se rovněž skýtají nemalé možnosti pro naše podnikatele, ovšem v tomto případě se jedná o úkol velmi složitý a finančně a časově velmi náročný.

V oblasti **hutnictví**, kterou do značné míry ovládá firma MITTAL, jsou české firmy poměrně aktivní a ve vývozu hutnických (a podobně i strojírenských) položek se jim, podle dostupných informací, daří.

Chemický průmysl je rovněž v obtížné situaci a nutná restrukturalizace ho samozřejmě nemine, ale je zde v každém případě lepší perspektiva zejména **v oborech spojených se zpracováním ropy a ropných derivátů**. Po privatizaci 51% petrochemického gigantu PETROM rakouskou OMV došlo k další významné změně na rumunském trhu a to k prodeji firmy ROMPETROL kazašskému státnímu podniku KazMunaiGaz. Dalšími hráči na trhu jsou např. Lukoil nebo rumunská společnost RAFO.

Elektrotechnika a elektronika, které zde v minulých desetiletích neměly příliš na růžích ustláno, jsou naopak **jedny z velmi perspektivních oborů rumunské ekonomiky**. Je to dáno i systémem výchovy, kde mnozí mladí rumunští odborníci (zejména software a obory s vysokou přidanou hodnotou) se začínají prosazovat i u mezinárodních firem v Rumunsku a ve světě. Předpokladem takto zesíleného dopadu je samozřejmě aby tito odborníci zůstali alespoň zčásti v rumunské ekonomice. Podle údajů z roku 2008 je Rumunsko na třetím až čtvrtém místě v počtu vychovaných softwarových odborníků na světě.

Průmyslová výroba v roce 2009 se oproti roku 2008 propadla o 5,7%. Nejvíce se na tom podepsal celkově zpracovatelský průmysl (hlavně zpracování základních kovů, nekovových minerálů, oděvní průmysl a výroba počítačů, elektronického a optického zboží) a těžba a dobývání nerostů. Růst vykázaly v rámci zpracovatelského průmyslu dřevozpracující průmysl, výroba elektrických přístrojů a výroba zboží z přírodních vláken. Rostla také výroba motorových vozidel a přívěsů a tiskařský průmysl.

Rozvoj hospodářství a tedy výroby je stále velmi diferencovaný. Určitou negativní roli hraje i nerovnoměrně rozvinutá infrastruktura, s tím související rozdíly v regionech.

Souhrn a závěr: Průmyslová produkce zaznamenává růst a obnova probíhá čím dál rychleji, takže je zde určitě **velký prostor pro české firmy, zejména pokud umějí kombinovat ve spolupráci s místními subjekty vhodné způsoby financování** jako jsou leasingy a splátkové prodeje, franšizy apod. Účast českých firem na jeho obnově a modernizaci je nezbytná a žádoucí, neboť za několik málo let budou již všechny karty rozdány a nebude příliš co nabízet (tento stav pociťují mnohé české subjekty již dnes).

Údaje o průmyslu a dalších odvětvích lze najít buď na webových stránkách statistického úřadu anebo ministerstva hospodářství, obchodu a podnikatelského prostředí: www.insse.ro nebo www.minind.ro.

4.4. Stavebnictví

Stavebnictví zaznamenalo v roce **2006** průměrný růst ve výši 18,8 % a v roce **2007** se stalo jedním z hlavních motorů hospodářského růstu. Rumunsko se s růstem 33,6% dokonce dostalo na **první místo v EU. V prvních třech čtvrtletích roku 2008** zaznamenalo růst **33,2 %**. Největší dynamiku zaznamenala neresidenční výstavba s růstem 35,7%. Inženýrská výstavba pak vzrostla o 31,7% a rezidenční výstavba o 34,7%. Jak je uvedeno výše, **ve 4Q roku 2008 nastala změna trendu** a stavebnictví zaznamenalo značný pokles. Díky omezení financování ze strany bank byly stavební firmy některé projekty zastavit a revidovat své plány do budoucna. Přesto i ve 4Q 2008 patřilo stavebnictví

k jednomu z tahounů ekonomiky. Stavební práce v **roce 2009** vykázaly meziroční propad o **12,2%** (údaje očištěné od vlivu pracovních dní a sezónních vlivů) a díky razantnímu snížení cen nemovitostí a pozastavení mnoha projektů bude tento trend zřejmě pokračovat. **V roce 2010 pokračoval propad stavebnictví.** Obor zaznamenal meziroční pokles o **14,4%**.

V návaznosti na tento vývoj nastal určitý útlum i na trhu se stavebními materiály a stroji. Nicméně jsou v Rumunsku již etablovány některé české firmy jako STOMIX nebo GUNNEX.

Údaje o stavebnictví lze najít opět buď na webových stránkách statistického úřadu www.insse.ro, ministerstva dopravy www.mt.ro nebo ministerstva rozvoje, veřejných prací a bydlení www.mdlpl.ro

Pořadí firem ve stavebnictví RO – developéři - dle obrátu:

Pořadí	Firma	Obrat v mil.eur 2010	Obrat v mil.eur 2009	Obrat v mil.eur 2008	% změna 2010-2008	čistý zisk 2010	počet pracovníků
1.	Hidroconstructia	264,8	264,8	249,6	-7	11,8	6559
2.	Confort Timisoara	178,8	123,9	80,5	+122	3,7	984
3.	Strabag	165	160,6	273	-40	-	1211
4.	Spedition UMB	161,3	220	176,5	-8,6	43,4	43
5.	Tehnologia Radion	142,4	108,3	180,9	-21,3	9,9	2296
6.	Romstrade	134,5	267,4	218,4	-38,4	6,6	1119
7.	FCC Construction	110	67,7	92	+19,6	-	-
8.	Tehnostrade	99,7	152	120	-16,9	22,9	750
9.	Max Boegl	94,5	74	50	+89	-	165
10.	Delta ACM '93	93	91	113,5	-18	25,4	769

Zdroj: www.zf.ro (říjen 2011)

Pořadí firem ve stavebnictví RO – distribuce materiálu a kutilství – dle obrátu:

Pořadí	Firma	Obrat v mil.eur 2010	Obrat v mil.eur 2009	Obrat v mil.eur 2008	% změna 2010-2008	čistý zisk 2010	počet pracovníků
1.	Dedeman	369	252	247	49	36	3752
2.	Arabesque	354	382	473	-25	9	2447
3.	Praktiker	197	257	306	-36	-7	2362
4.	Bricostore	148	178	244	-39	4	1500
5.	Baumax	132	110	123	7	-4	1204
6.	Dometal Imez	114	126	327	-65	6	893
7.	Ambient	108	104	221	-51	-6	1153
8.	Hornbach	71	74	61	16	3	426
9.	Proges	54	54	64	-16	0	564
10.	OBI	39	33	5	680	-18	542

 Zdroj: www.zf.ro (říjen 2011)

Pořadí firem ve stavebnictví RO – výrobci stavebního materiálu (cement apod.)-dle obratu:

Pořadí	Firma	Obrat v mil.eur 2010	Obrat v mil.eur 2009	Obrat v mil.eur 2008	% změna 2010-2008	čistý zisk 2010	počet pracovníků
1.	Holcim Romania	196,4	246,1	333,3	-41	7,9	1055
2.	Carpatceme	188,5	208,6	294,3	-35,9	56,3	884
3.	Lafarge Ciment	183,3	209	324,3	-43,5	55,6	561
4.	Saint-Gobain Glass	63,4	50,3	72,1	-12	-2	244
5.	Lasselsberg	39,2	35,4	40,7	-3,7	-	-
6.	Den Braven	38,1	29	30,7	24	-1	247
7.	AdePlast	30,2	26,8	31	-2,6	3,8	145
8.	Baumit	29,7	30	43,1	-31,1	0,09	150
9.	Wienerberg	28,7	39,2	77,2	-62,8	0,6	210
10.	Megaprofil	27,1	29,2	59,2	-54,2	0,5	105

 Zdroj: www.zf.ro (říjen 2011)

Pořadí firem ve stavebnictví RO – barvy a laky – dle obratu:

Pořadí	Firma	Obrat v mil.eur 2010	Obrat v mil.eur 2009	Obrat v mil.eur 2008	% změna 2010-2008	čistý zisk 2010	počet pracovníků
1.	Kober	35,6	35,6	43,6	-18,3	2,5	408

2.	Fabryo Corporation	33,1	35,3	44,1	-24,9	0,9	252
3.	Deutek	31,7	29,8	32,6	-27,6	-3,9	388
4.	Policolor SA	29,7	35,6	53,6	-44,6	-1,1	180
5.	Azur	22	15,7	14,1	56	-0,1	254
6.	Atlas Corporation	17,9	34,2	46,3	-61,3	-2,5	225
7.	Daw Benta	16,9	18,7	25	-32,4	0,01	245
8.	Sarcom	7,3	7,3	8,2	-10	0,4	91
9.	Druckfarber	5	-	-	-	-1	111
10.	Chimtitan	3,1	3,5	4,8	-35,4	0,2	71

Zdroj: www.zf.ro (říjen 2011)

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Úvod – Zemědělství, lesnictví a rybolov zaznamenalo v roce **2007** znovu stagnaci (také díky katastrofálnímu suchu), nicméně v roce **2008** nedošlo k tak výrazným výkyvům počasí a zemědělství se velmi pozitivně podepsalo jak na růstu HDP v 2. a 3. kvartále, tak i na celkovém růstu HDP v minulém roce. Rok **2009** bohužel opět přinesl horší podmínky. Přesto však zemědělství v tomto roce jako jediné nezatížilo záporně HDP.

Podíl zemědělství na HDP se konstantně snižuje, i když v roce díky propadu průmyslové výroby a poklesu stavebnictví se podíl dočasně zvýšil. Zemědělství se tradičně zaměřuje na rostlinnou výrobu, hlavně obilniny včetně kukuřice. Dále se pěstuje cukrová řepa, slunečnice, sojové boby, brambory, ovoce, vinná réva, konopí a len, které dohromady tvoří cca. 65% celkové zemědělské produkce.

Z historie rumunského zemědělství:

Státní zemědělský sektor prošel v minulosti různými reorganizacemi. Do roku 1945 existovalo 281 státních farem o rozloze 243 tis. ha, které se nacházely na bývalých farmách Ministerstva zemědělství, na panstvích, k nimž bylo připočteno 150 tis. ha korunních statků, a panstvích statkářů, vyvlastněných na základě zemědělské reformy v roce 1945.

V období 1945 - 1948 počet těchto jednotek vzrostl na 363 a jejich rozloha se rozrostla na 715 tis. ha. Tyto jednotky spadaly pod zemědělskou, zootechnickou, průmyslovou a mechanizační správu. V roce 1948 byla vytvořena Státní zemědělská hospodářství v počtu 560 jednotek, které do konce roku 1967 představovaly pozemkový majetek o rozloze 2141 tis. ha, z toho 1680 tis. ha zabírala orná půda. Pro zajímavost uvádíme, že rozšíření zemědělských ploch Státních zemědělských hospodářství v tomto období představovalo např. 534 tis. ha pozemků, které byly zjištěny dodatečně provedenou evidencí.

Na základě pozemkové evidence z roku 1959 (dekret č. 281/59) bylo zjištěno dalších 250 tis. ha pozemků. Podle dekretu č. 115/59 se evidovalo 300 tis. ha pozemků, které přesahovaly možnosti jejich obdělání některými sociálními kategoriemi zemědělců.

Státní zemědělská hospodářství fungovala v této podobě až do roku 1967, kdy se změnil jejich název na Státní zemědělské podniky (IAS). V roce 1989 působilo 538 podniků o rozloze 2 289 tis. ha zemědělské půdy, z toho 1 811 tis. ha zaujímala orná půda. Na základě zákona č. 15/1990 bylo všech 538 státních zemědělských podniků přeměněno na zemědělské obchodní akciové společnosti. Z tohoto počtu bylo 471 společností zaměřeno na rostlinnou výrobu a 93 na živočišnou výrobu.

Zemědělská a lesnická akademie věd v roce 1990 disponovala s 151 tis. ha pozemků výzkumných a výrobních podniků. Po aplikaci zákona č. 18/1991 a zřízení pozemkového fondu zůstalo z této rozlohy 91 014 tis. ha ve veřejném státním vlastnictví s výjimkou pozemků vrácených subjektům, kteří se stali akcionáři na základě čl. 36 zákona č. 18/1991.

Aktuální stav zemědělství

Zemědělský sektor se i přes některá zlepšení způsobená vstupem cizího kapitálu (v současnosti, tj. v roce 2010 činí podíl zahraničních vlastníků půdy v RO asi 4%, nejvíce do půdy investují dánské firmy) vyznačuje **třemi základními rysy** - je velmi roztržštěný, technicky velmi špatně vybavený (a finančně velmi poddimenzovaný) a velmi neefektivní (slabá produktivita a značné problémy v prvotní fázi zpracování a v distribuci). Rumunské zemědělství čeká mnoho neodkladných změn zejména pro jeho zefektivnění. Rumunské zemědělství se dá charakterizovat jako stále typicky rozvojové se specifickými balkánskými a i ještě některými přetrvávajícími socialistickými extenzivními prvky. V poslední době sice zlepšuje svou výkonnost, ale zatím poměrně pomalu a ve velké míře díky různým finančním nevratným asistencím a subvencím. Podle údajů zastoupení EK v Bukurešti v zemědělství **99,5% farmářů** obdělává **53,5% zemědělské půdy** (obvykle kolem výměry **1,5 ha** na zemědělskou usedlost), 46,5% zemědělské půdy obhospodařuje zbývajících 0,5% farem. Jinými slovy 50 největších zemědělských podniků obhospodařuje cca. 4% orné půdy (kolem 400.000 ha). Roztržštěnost je nejvyšší v EU. Momentálně zhruba polovina obyvatelstva bydlí a žije na venkově a farmy jim zajišťují prostředky pouze minimum na přežití.

Jedinou světlou výjimku představuje vinařství, kde přibýlo 40.000 ha (převážně hybridní odrůdy). Několik společností bylo zprivatizováno (např. Halewood, Vinarte) a přispělo ke zvýšení kvality a úrovně trhu. Přestože i zde jsou stále značné rezervy zejména v udržení kvality (jak výrobně tak následného skladování) a stále většinou i v balení a v kultuře prezentace vína vůbec, je nezvratným faktem, že vinařství v Rumunsku je na vzestupu. O tom svědčí i stoupající množství ocenění na výstavách a zvyšující se počet přiřazených denominací D.O.C. a D.O.C.G. (kontrolovaný původ a kontrolovaný původ se zárukou).

Co se týče živočišné výroby i zde je situace poměrně neveselá. Snížení stavů živých zvířat poškodilo jak výrobu tak i reprodukci a je velkým problémem zejména do budoucna. Odsouvaná privatizace, liberalizace dovozu, udržovaná kontrola cen vládními subjekty ve spojení s vlastním špatným řízením firem, malou orientací na vývoz a nedostatečnou kontrolou a podporou kvality vůbec byly hlavní příčinou mnoha bankrotů v této oblasti.

Rumunsko - hrubá mzda v sektoru zemědělství – duben 2011

Pozice	župa =kraj	hrubá mzda zemědělství (lei/měsíc)	Pozice	župa =kraj	hrubá mzda zemědělství (lei/měsíc)
1.	Sibiu	1381			
2.	Galati	1344	22.	Arges	1090
3.	Suceava	1329	23.	Neamt	1087
4.	Valcea	1328	24.	Dolj	1067
5.	Alba	1273	25.	Tulcea	1040
6.	Gorj	1261	26.	Brasov	1039
7.	Timis	1257	27.	Braila	1016
8.	Cluj	1237	28.	Ialomita	1013
9.	Dambovita	1206	29.	Vrancea	1011
10.	Bucuresti-Ilfov	1204	30.	Prahova	1011
11.	Giurgiu	1195	31.	Constanta	997
12.	Bihor	1178	32.	Hunedoara	988
13.	Olt	1169	33.	Botosani	987
14.	Satu Mare	1165	34.	Caras-Severin	978
15.	Maramures	1157	35.	Salaj	974
16.	Vaslui	1147	36.	Teleorman	973
17.	Iasi	1137	37.	Mures	959
18.	Bistrita-Nasaud	1132	38.	Calarasi	920
19.	Bacau	1129	39.	Mehedinti	920
20.	Buzau	1107	40.	Harghita	892
21.	Arad	1107	41.	Covasna	853

Zdroj: www. fin.ro

Kurs (srpen 2011: 1 EUR = 4,25 Lei)

Vážným problémem rumunského zemědělství nadále zůstává pomalá restrukturalizace a zajištění návaznosti prvovýroby na potravinářství, které nyní s výjimkou obilí (což ale neplatilo vzhledem k extrémně suchému počasí v roce 2007) převážně zpracovává suroviny z dovozu (dokonce i mléko, například z HU, SUI, AT či IT). Zde je nezbytný přísun zahraničního kapitálu, včetně českého. Kromě zmíněných problémů též v některých regionech distribuce jako taková prakticky neexistuje, jelikož nebyla vybudována odpovídající infrastruktura a není často ani dostatek regionálních zpracovatelů. Vláda se bude muset též zabývat sociálními důsledky restrukturalizace.

Ekonomickou analýzu rumunského zemědělství, kterou provedla banka BCR v roce 2008, lze nalézt také na <http://rbd.doingbusiness.ro/en/2008/september/latest-articles/all/102-romanian-agriculture-potential-vs-reality.html>.

V koncem září 2009 vydala banka BCR další zprávu o stavu rumunského zemědělství, která se v podstatě shoduje s informacemi uvedenými výše. Vedle zahraničních investic jako další (jediné další) východisko z tíživé situace vidí evropské strukturální fondy. Lze však těžko očekávat, že malí farmáři budou schopni ve větší míře čerpat jiné prostředky než přímé dotace. Shrnutí zprávy viz. <http://rbd.doingbusiness.ro/en/latest-articles/1/227-agriculture-report-strengths-opportunities-survival.html>.

Českým zástupcem na poli rumunského zemědělství je firma Agrodružstvo Jevišovice, které se prostřednictvím dvou rumunských dceřinných firem věnuje rostlinné výrobě v západním Rumunsku u hranic s HU. V potravinářství na rumunský trh pronikla např. firma Hamé a v oblasti destilátů společnost R.Jelínek. Velmi aktivní je na zdejším trhu také firma MACH (drůbež).

Údaje o zemědělství a dalších odvětvích lze najít buď na webových stránkách statistického úřadu www.insse.ro nebo ministerstva zemědělství a rozvoje venkova www.madr.ro.

4.6. Služby

Služby představují sektor, který je na rumunském trhu v mnoha oblastech stále nepokrytý nebo jen velmi málo, ačkoliv v posledních letech vykazuje velmi slušnou dynamiku a vysoký podíl na tvorbě HDP (kolem 50%). Rozhodně je jedním z nejperspektivnějších oborů pro české investice. Má však řadu problémů už ve své samotné podstatě, neboť především chybí kultura poskytování těchto služeb a sporná je i poskytovaná kvalita vůči nabízené ceně. Počínaje službami v cestovním ruchu přes služby komunálního charakteru a konče poskytováním nejrůznějších technických služeb podle kupní síly a společenského rozvrstvení zákazníků znamená rumunský trh se službami na jedné straně stále velkou příležitost k jeho obsazení. Na druhé straně předpokládá silné kapitálové zázemí a poměrně dlouhou návratnost investic, což vyplývá ze stále poměrně nízkého stupně tržního prostředí v Rumunsku a variabilní kupní síly rumunského obyvatelstva (v závislosti na regionu). Že je tento trh například pro obchod velmi perspektivní dokazuje zvýšená aktivita řady nadnárodních společností.

Řetězce:

Počty prodejen řetězců v RO:

Společnost	Počet obchodů na poč. 2009	Počet obchodů v polovině 2011	Otevřeno 2009-2011	Investice v mil. EUR
Kaufland	37	64	27	200
Dedeman	12	24	12	150
Lidl	0	107	107	140
Baumax	7	14	7	80
MIC.RO	0	600	600	55
OBI	2	7	5	50
Penny Market	72	118	46	46
Profi	52	94	42	42
Cora	3	7	4	40
Mega Image	40	80	40	40

Zdroj: www.zf.ro

Přítomny jsou např. **maloobchodní řetězce** Carrefour, Cora, Auchan, Metro, Selgros a Kaufland. Na trh vstoupil i Spar, Penny Market a Plus. Pozadu nezůstávají ani zahraniční **finanční instituce** (velké bankovní a pojišťovací domy) nebo poskytovatelé nebankovních služeb.

Přehled nákupních center – Rumunsko:

Pořadí	Název nákupního centra	Zisk v r. 2010	Celková investice	Podíl zisk/investice
1	Bucuresti Mall	17,5 mil. EUR	56,7 mil. EUR	30,9 %
2	Plaza Romania	14,0 mil. EUR	63 mil. EUR	22,2
3	Iulius Mall Iasi	6,4 mil. EUR	29 mil. EUR	22,1
4	Baneasa Developments	29,8 mil. EUR	150 mil. EUR	19,9
5	Iulius Mall Cluj	13,0 mil. EUR	75 mil. EUR	17,3
6	Tom Constanta	6,8 mil. EUR	40 mil. EUR	17,0
7	Arena Bacau	5,0 mil. EUR	30 mil. EUR	16,7
8	Mures Mall	2,2 mil. EUR	15 mil. EUR	14,7
9	Militari Shopping	10,5 mil. EUR	75 mil. EUR	14,0
10	Iulius Mall Timisoara	14,5 mil. EUR	105 mil. EUR	13,8
11	City Park Constanta	9,0 mil. EUR	70 mil. EUR	12,9
12	Alba Mall	1,6 mil. EUR	14 mil. EUR	11,4
13	Iulius Mall Suceava	6,8 mil. EUR	60 mil. EUR	11,3
14	Jupiter City Pitesti	3,5 mil. EUR	42 mil. EUR	8,3
15	Cotroceni Park	23,3 mil. EUR	300 mil. EUR	7,8
16	European Retail Park Braila	5,3 mil. EUR	70 mil. EUR	7,6
17	Suceava Shopping City	4,7 mil. EUR	65 mil. EUR	7,2
18	Liberty Center	5,0 mil. EUR	70 mil. EUR	7,1
19	River Plaza	2,9 mil. EUR	42 mil. EUR	6,9
20	ERP Focsani	3,9 mil. EUR	60 mil. EUR	6,5
21	Iris Titan	9,3 mil. EUR	147 mil. EUR	6,3
22	Sun Plaza	11,6 mil. EUR	200 mil. EUR	5,8
23	Moldova Mall	1,9 mil. EUR	34,5 mil. EUR	5,5
24	Era Oradea	1,8 mil. EUR	35 mil. EUR	5,1
25	Sibiu Shopping City	5,9 mil. EUR	120 mil. EUR	4,9
26	Era Iasi	3,0 mil. EUR	65 mil. EUR	4,6
27	Galleria Piatra-Neamt	0,9 mil. EUR	24 mil. EUR	3,9
28	Galleria Buzau	0,7 mil. EUR	20 mil. EUR	3,6
29	Grand Arena	6,0 mil. EUR	180 mil. EUR	3,3
30	Galleria Suceava	0,3 mil. EUR	22 mil. EUR	1,4

Zdroj: zf.ro

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Infrastruktura přes značnou dynamiku a velký objem peněz jí procházející, stále zaostává za evropským standardem. To se týká zejména silniční a dálniční sítě (existuje cca. 300 km dálnic), mostů (například k dnešnímu dni přes rumunskou hranici Dunaje vede pouze jeden most a hráz přehrady!) a tunelů, ale i železnic a vodních cest. Přes četné probíhající nové projekty a rekonstrukce je nových, kvalitních a moderních komunikací stále velký nedostatek. Situace je složitá i v oblasti železnic. Značný pokrok pak zaznamenaly telekomunikace, ale i zde je ještě stále velký prostor pro působení našich firem.

Pozn. Co se týče infrastrukturních projektů v Rumunsku obecně, lze konstatovat, že situace je značně závislá na politické situaci v zemi a v regionech. Politická nestabilita a s ní spojené personální změny ve státních podnicích vedou často k odsouvání tendrů a oddalování realizace projektů, které Rumunsko zoufale potřebuje.

4.7.1 Doprava

Železniční doprava je provozována na síti 11 077 km tratí, z nichž 20 % je dvoukolejných a 35,8 % je elektrifikováno. Tato síť je pokryta 1 070 železničními stanicemi. Železniční park má k dispozici 2027 dieselových a 1020 elektrických lokomotiv.

Program železniční dopravy na období let 2001 – 2010

Probíhající projekty:

- Modernizace tratí na úseku koridoru IV: Bukurešť-Ploješť-Campina-Brašov - Bukurešť-Konstanca;
- Rekonstrukce infrastruktury na trati Arad-Brašov;
- Pokračování v pracích na tratích Rm. Valcea-Valcele, Berbesti-Alunu, Harlau- Flamanzi, Sauen-Darabani;
- Údržba železniční infrastruktury v zóně Železná Vrata;
- Modernizace trati Curtici-Arad-Alba Iulia-Medias-Brašov;
- Obnova a modernizace metra v Bukurešti;
- Rozšíření metra v Bukurešti na úseku Taberei - Pantelimon.

V rámci tohoto programu je dále zahrnut „Program propojení systému železniční dopravy s evropskými železničními sítěmi (koridory)“.

Projekty:

- Obnova a vybavení průmyslového odvětví na výrobu lokomotiv ve spolupráci s renomovanými zahraničními firmami;
- Modernizace stovek nákladních vagónů a vagónů pro osobní přepravu;
- Vybavení osobní železniční dopravy rámy a motory;
- Instalace počítačového systému pro prodej jízdenek a rezervaci místenek;
- Modernizace vlaků metra a vybavení novými rámy.

Silniční síť tvoří celkem 80983 km silnic (údaje z roku 2007).

Program silniční dopravy

Prioritní projekty:

- Vybudování koridoru IV București-Pitești-Râmnicu Vâlcea-Sibiu-Deva-Arad-Nădlac;
- Vybudování transkarpatské dálnice București-Brașov-Târgu Mureș-Cluj-Oradea- Borș;
- Dobudování dálnice București-Constanța (aktuálně jsou hotovy zhruba 3/4)

Probíhající projekty:

- Zjednodušení systému silničních sazeb;
- Obnova státních silničních sítí a evropských tahů;
- Dokončení obnovy státních silnic v etapě II. o délce 694 km;
- Dokončení obnovy státních silnic v etapě III. o délce 334 km;
- Zahájení obnovy státních silnic v etapě IV. o délce 732 km:

Cluj-Dej-Bistrita-Câmpulung Moldovenesc, Petroșani-Simeria, Lugoj-Timișoara, Craiova-Turnu-Severin-Lugoj a obchvatů Timișoara a Craiova;

- Projekt obnovy dálnice DN 1A a rozšíření obchvatu Plojești na čtyři silniční pruhy;
- Obchvaty okolo měst Sibiu, Sebeș, Deva, Arad, Cluj atd.
- Vybavení pohraničních přechodů v Giurgiu, Vârsandu, Bechetu, Petei a Cenadu.

Do programu silniční obnovy je zahrnut Program obnovy, výstavby dálnic a modernizace infrastruktury na úsecích koridorů IV a IX:

Další projekty:

- dálnice Sibiu-Brașov-Ploiești-București
- dálnice Nadlac-Timișoara-Stamora Moravița
- dálnice Halmeu-Satu Mare-Zalau-Cluj Napoca-Turda-Alba Iulia
- dálnice Borș-Oradea-Zalau (v rámci dálnice Borș-Brașov)
- dálnice Lugoj-Caransebeș-Drobeta Turnu Severin-Filiași-Craiova-Calafat
- dálnice Drobeta Turnu Severin-Calafat
- dálnice Simeria-Hateg-Petrosani-Filiași
- dálnice Craiova-Alexandria-București
- dálnice Siret-Suceava-Bacau-Mararești-Tișița
- dálnice Albita-Huși-Tecuci-Tișița-Buzau-București-Giurgiu
- varianty objížděk lokalit: Deva, Oraștie, Pitești, Râmnicu Vâlcea, Sebeș, Sibiu a (v rámci dálnice na Budapešť)
- modernizace a rozšíření silnice București-Giurgiu na čtyři pásy
- výstavba mostu přes Dunaj v oblasti Braila a v oblasti Calafat
- obchvat București-sever
- program obnovy silnic v župách
- dálniční silniční síť by měla být hotova do roku 2015

Pro podrobnosti o chystaných a probíhajících projektech doporučujeme navštívit stránky společnosti **Compania Nationala de Autostrazi si Drumuri nationale din Romania** (obdoba českého ŘSD).

Na hlavní stránce <http://www.cnadnr.ro/> je třeba kliknout na link PROIECTE, kde se zobrazí několik skupin projektů.

Constructie Autostrazi - dálnice

Constructie Drumuri expres - rychlostní silnice

Constructie variante ocolire - obchvaty okolo velkých měst

Modernizare drumuri nationale – modernizace národních silnic (třída DN – hlavní tahy)

Při kliknutí na dálnice se zobrazí jednotlivé větší celky. Při kliknutí na některý z nich se již rozbilí jednotlivé úseky (rumunsky Tronsonul). Obdobně to platí pro ostatní typy staveb.

Leteckou dopravu představují služby státní letecké společnosti TAROM S. A. (je členem aliance Sky Team), která obsluhuje 27 linkových spojení v Evropě, 2 v USA, 11 v Africe a v Asii. Letecký park byl v posledních letech modernizován 92 letadly AIRBUS-310, 7 letadly BOEING-737, 6 letadly ATR 42-500 a nedávno byla podepsána smlouva na dalších pět Airbusů.

V Rumunsku operují také dvě nízkorozpočtové letecké společnosti – Blueair a Carpatair.

Mezinárodní letiště jsou v Bukurešti, Temešváru (Timișoara), Konstanci (Constanța), Kluži (Cluj), Jasech (Iasi) a Aradu. Další vnitrostátní či menší soukromá letiště se nacházejí v městech Bacau, Baia Mare, Caransebeș, Krajova (Craiova), Oradea, Satu Mare, Sibiu, Suceava, Târgu Mureș a Tulcea (Tulcea).

Mezi Prahou a Bukureští funguje pravidelné letecké spojení, letadla létají aktuálně v pracovní dny dvakrát denně.

Program letecké dopravy

Cíle:

- Harmonizace leteckého parku s mezinárodními normami;
- Vybavení leteckého parku novými letouny;
- Modernizace mezinárodního letiště Bukurešť-Baneasa a Bukurešť Henri Coandă (dříve Otopeni), dobudování obchodních a parkovacích prostor na letišti;
- Modernizace mezinárodního letiště Bukurešť- Henri Coandă (II. etapa)

Námořní doprava (upravena zákonem 85/30.05.1997) prezentuje v současnosti 8 společností s 32 loděmi. Dunajsko-černomořský kanál zkracuje námořní trasu z Bosporu a Středního Východu o 400 km a usnadňuje rychlejší přístup lodím západoevropských zemí a Severního moře s kapacitou nad 1 500 tun.

Program námořní dopravy

Cíle:

- Obnova přístavu Konstanca a pokračování ve výstavbě hrází Sever a Jih (Konstanca);
- Prodloužení šířky hráze v Konstanci o 1 km;
- Modernizace přístavu Konstanca a vybudování transformační stanice;
- Výstavba (dobudování) kontejnerového terminálu v přístavu Konstanca (mol II S).

Program říční dopravy a splavných domácích toků

Cíle a projekty:

- Práce při prohlubování vodní oblasti Suliny
- Obnova splavných toků a kanálů;
- Kontejnerový terminál v přístavu Drobeta Turnu Severin;
- Vybudování vysokého spádu a zpevnění břehů v kanálu Dunaj-Černé moře;
- Ochrana a zpevnění břehů v kanálu Poarta Alba-Midia-Navodari;
- Program obnovy a modernizace infrastruktury v koridoru VII (Dunaj);
- Vybavení pro zajištění splavnosti Dunaje v oblasti Kalaraš (Călăraș)-Sulina včetně signalizačního systému a vodopisných měřidel.

Další informace na webových stránkách www.minind.ro nebo www.mt.ro

4.7.2 Telekomunikace

Po roce 1989 rumunské telekomunikace prošly restrukturalizací a jejich operační základny byly výrazně modernizovány. V roce 1991 došlo k rozdělení společnosti ROM-TELECOM do státem spravovaných autonomních jednotek. ROM-TELECOM zahrnoval 41 telekomunikačních jednotek podle územně správního členění.

Oblast telekomunikací (rámcový zákon 74/1996) prošla v roce 1998 výrazným vývojem. V říjnu 1998 byl privatizován řeckou společností OTE 35 % podíl Romtelecomu. Bývalé ministerstvo telekomunikací bylo k 1. 1. 1999 transformováno ve Státní agenturu pro telekomunikace a informace.

Od roku 2003 je telekomunikační trh liberalizován. Bylo vybudováno přes 10 000 km hlavních spojových linek. Došlo k rozšíření přímých telefonních linek v podstatě se všemi státy.

V zemi dnes již funguje celá řada alternativních operátorů (k nejznámějším patří NEXTEL, ASTRAL, TELEMobil), tři mobilní operátoři (ORANGE, Vodafone a Cosmote, který pohltil operátora ZAPP) a několik menších.

V oblasti komunikací a nových informačních technologií byla učiněna spousta výrazných pozitivních změn. Pokračuje výstavba veřejné telefonní sítě, která by měla ročně zajistit 500 000 nových telefonních abonentů. Telefonizace má být zřízena ve všech lokalitách nad 1000 obyvatel.

Pro aktuální stav, zejména v oblasti tenderů, doporučujeme sledovat, mimo v předchozím oddílu zmíněných kontaktů, i webové stránky ministerstva telekomunikací a informačních technologií www.mcti.ro

4.7.3 Energetika

Energetická koncepce a politika patří ke klíčovým tématům předchozí i nynější vlády a prolíná se v několika strategických dokumentech. Předchozí vláda v květnu 2007 dokončila návrh strategického dokumentu o energetické politice Rumunska na léta 2007-2013, který byl dále projednáván a diskutován a **počátkem září 2007** přijat pod názvem **Energetická strategie Rumunska pro léta 2007-2020**. Navázala jak na dříve přijaté programy, tak na evropské dokumenty v této oblasti. Celkové potřebné investice jsou odhadovány na 35 mld. EURO. Vláda vzniklá po volbách v listopadu 2008 deklarovala krátce po svém ustavení, že rychle přepracuje stávající Strategii, což se však nestalo. Výrazné změny však se udály v personálním obsazení státních energetických podniků a také myšlenka vytvoření státního energetického holdingu nebyla úplně zavržena (jak to zpočátku vypadalo), ale modifikována (viz níže).

Mezi hlavní úkoly energetické politiky patří především začlenění do systému a struktury v rámci Evropy, což představuje celou řadu krátkodobých i střednědobých cílů a opatření v několika oblastech. Jedním z nejdůležitějších úkolů se stává zajištění energetické bezpečnosti (zvláště po plynové krizi mezi Ruskem a Ukrajinou v lednu 2009), což znamená podobně jako i v jiných evropských zemích

především větší diverzifikace zdrojů (v této souvislosti bude mít možná zásadní dopad převzetí rumunské společnosti Rompetrol kazašskou státní společností KazMunaiGaz), zvýšení skladovacích kapacit a zajištění spolehlivých tranzitních tras;

Dalším klíčovým úkolem je zvýšení konkurenceschopnosti energetiky, která musí být zajištěna pokračující (úplnou) liberalizací energetického trhu spojenou s absolutní transparentností a nediskriminační povahou celého systému a v neposlední řadě též se zvýšením efektivity celého systému. Zde poněkud překvapivě předchozí vláda po přijetí Strategie oznámila záměr **vytvoření státního energetického holdingu** z některých ze zbývajících dosud neprivatizovaných podniků, což jde do značné míry proti požadavkům EK a liberalizačnímu trendu v EU. Jedním z prvních kroků nové vlády bylo zastavení všech kroků vedoucích k vzniku holdingu s tím, že představí **vlastní koncept**.

Koncem prvního pololetí 2009 pak vláda deklarovala, že místo jedné společnosti – holdingu budou vytvořeny **dvě národní energetické společnosti**. V lednu 2010 pak vláda schválila jejich konečnou podobu. Část jejich akcií má být prodána prostřednictvím burzy a stát (ministerstvo ekonomiky) si má v obou ponechat kontrolní balík.

První ze společností – **ELECTRA** - má v sobě zahrnovat energetické komplexy v regionu Turceni, Rovinari a Craiova, dva bloky JE CernaVoda (patřící v současné době společnosti Nuclearelectrica), Národní hnědouhelná společnost Oltenia (Societatea Nationala a Lignitului Oltenia) a dvě pobočky společnosti Hidroelectrica – elektrárny Valcea a Slatina.

Druhá společnost – **HIDROENERGETICA** - se má skládat ze společností ELCEN (elektrárna Bukurešť), CTE Deva si Paroseni (patřící v současné době společnosti Termoelectrica), elektrárny Portile de Fier (Železná vrata) a zbytku poboček společnosti Hidroelectrica (tedy elektráren Sebes, Buzau, Targu Jiu, Caransebes, Hateg, Arges, Cluj, Bistrita, Sibiu), Národní černouhelné společnosti (Compania Nationala a Huilei) a Romgazu (prostřednictvím tepelné elektrárny ve městě Iernut).

Společnost Electrica (3 dosud neprivatizované regionální distribuční společnosti – viz níže) se nemá stát součástí žádné ze dvou výše uvedených společností.

Obě společnosti měly vzniknout k 1.1.2011, nicméně zatím se tak stále nestalo.

Významným úkolem je udržení sociálních aspektů procesů, především pak rovného a bezproblémového přístupu sociálně slabších a dalších znevýhodněných skupin k energii bez toho, aby byl systém ohrožen;

Důležitým úkolem je také pokrok v oblasti energetické účinnosti v celém energetickém řetězci od výroby až po spotřebitele a podpora obnovitelným zdrojům energie.

Vláda stanovila i **nástroje a opatření**, která by měla vést k naplnění úkolů stanovených v energetické politice:

Realizace projektů souvisejících s propojením a diversifikací tranzitních tras, zejména projekty **AGRI** (zkapalněný plyn) a **NABUCCO** – oba projekty pro tranzit plynu z Kaspického moře do západní Evropy mj. přes Rumunsko) s napojením na Maďarsko v oblasti Arad-Szeged, na Ukrajinu v oblasti Siret-Cernauti a na Bulharsko v oblasti Giurgiu-Ruse. Na tento projekt se vláda dívá optimisticky, ale spíše pesimisticky na plánovaný projekt ropovodu **Constanca – Terst (PEOP)**, neboť zatím se k tomuto projektu staví poněkud laxně Itálie a Slovinsko.

Zvýšení kapacity podzemních skladů přírodního plynu pro pokrytí spotřebních špiček a pro zaručení nezávislosti na výpadech typu „ruské“ krize;

Rozvoj národního systému zásobování plynu a zajištění bezpečnosti a spolehlivosti dodávek;

Vybudování nových a modernizace stávajících výrobních jednotek v oblasti hydro;

Realizace projektu hydrocentrály s akumulací Tarnița-Lapușești;

Pokračování procesu modernizace a retechnologizace rozvodné a distribuční sítě, zvýšení stupně propojení se zeměmi EE a Černého moře (využit strategické polohy Rumunska v zóně z hlediska distribuce);

Pokračování v podpoře alternativních paliv tak, aby v roce 2010 by 33% produkce elektrické energie z alternativních zdrojů, v roce 2015 35% a v roce 2020 38%. Podíl na vnitřní spotřebě elektrické energie má tvořit v dlouhodobé perspektivě až 33%, přičemž do roku 2010 nejméně 11%;

Počítá se rovněž s podporou využití biopaliv, bioplynu a geotermální energie.

Zvýšení významu uhlí jako strategického energetického zdroje skrze modernizaci a zvýšení účinnosti stávajících a též nově budovaných výrobních kapacit;

Snížení energetické náročnosti do roku 2008 o 2,5-3% oproti roku 2001, zejména prostřednictvím nástrojů a projektů ke zvýšení energetické účinnosti, zavedením standardů energetické účinnosti v průmyslu, zemědělství, službách i soukromé spotřebě (obnova a modernizace izolace budov, systémů vytápění a osvětlení, elektrospotřebičů atd.);

Institucionální zabezpečení

Energetickou koncepci stanovuje a za energetickou politiku zodpovídá **Ministerstvo hospodářství** (ekonomiky) ve spolupráci s privatizační agenturou **AVAS**.

AVAS je v současnosti hlavním rumunským subjektem pověřeným vládou k privatizaci většiny společností ve vlastnictví státu. Dnešní podoba je dána dřívějším sloučením úřadů AVAB (měl na starost především bankovní aktiva) a APAPS (správa a privatizace národního majetku). Do jeho gesce však nedávným rozhodnutím vlády nově postupně přechází i většina firem, které dosud patřily pod OPSPi (odbor privatizace ministerstva průmyslu a obchodu Rumunska - MEC). Prezidentem AVASu je aktuálně bývalý ministr obrany Teodor Atanasiu (PNL). Hlavní metodou nabízenou AVASem je prodej akcií ve společnostech, kde je AVAS majoritním vlastníkem a dále pořádá aukce, ve kterých jsou prodávány jak vlastní výrobní kapacity tak i pozemky či vybavení.

Dohled nad trhem s elektřinou, jeho nezávislost a transparentnost, efektivním a stabilním fungováním, stanovením tarifů a ochranou spotřebitelů a investorů má na starosti nezávislý regulační úřad **ANRE** (Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei). Jeho přesnou roli a další aspekty energetického trhu postihuje Energetický zákon 318/2003. V oblasti plynu měla stejnou roli **ANRGN** (Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Gazelor Naturale), která však byla z úsporných opatření sloučena v roce 2009 s ANRE.

Státní energetický systém, který ještě v nedávné minulosti představoval státní podnik **CONEL**, byl reorganizován na čtyři - dosud státní společnosti: Termoelectrica, Hidroelectrica, Transgaz a Electrica. Kromě toho ještě existuje v oblasti atomové energie rovněž státní společnost - Nuclearelectrica.

Státní komise pro nukleární činnost a kontrolu (CNCAN), která vedle kontroly upravuje a povoluje aktivity v nukleární energetice, byla podle vl. rozh. 287/1998 vyjmuta z pravomoci ministerstva vod, lesů a životního prostředí a je přímo podřízena vládě - předsedovi vlády. V lednu 1998 přijalo Rumunsko Vídeňskou konvenci z roku 1997 na ochranu obyvatelstva a kompenzaci škod vzniklých v důsledku nukleárních aktivit.

VÝROBA, DISTRIBUCE A PŘENOS ELEKTŘINY

1) Výroba

SC TERMOELECTRICA SA (tepelná energie – elektrárny a teplárny)

Základní restrukturalizace proběhla (vyčlenění 18 jednotek do veřejné správy a jedné do společnosti SC ROMPETROL). Nyní funguje 5 hlavních obchodních společností : SC ELECTROCENTRALE DEVA SA, SC ELECTROCENTRALE ROVINARI SA, SC ELECTROCENTRALE TURCENI SA, SC ELECTROCENTRALE BUCURESTI SA a SC TERMOELECTRICA SA. Každá z nich funguje nezávisle a s nezávislými cenami.

SC TERMOELECTRICA má pak 12 poboček. Byla pak ještě zřízena elektrocentrála GALATI v rámci TERMOELECTRICy.

Další podrobnosti na www.termoelectrica.ro nebo www.minind.ro

SC NUCLEARELECTRICA (viz níže Jaderná energetika)

SC HIDROELECTRICA SA (viz níže Vodní energie a alternativní zdroje)

2) Přenos

Zajišťuje přenosová společnost **CN TRANSELECTRICA SA**. Tato společnost byla reorganizována - byly vyňaty některé údržbové činnosti a byla zřízena obchodní společnost **OPCOM** (byla vytvořena vládním nařízením 627/2000 jako akciová společnost plně ve vlastnictví státní CN TRANSELECTRICA a funguje jako operátor/administrátor trhu s elektrickou energií a vyhlašuje licitace na nákup a prodej elektrické energie) a další servisní jako SMART, TELETRANS atd.

3) Distribuce

Zajišťuje společnost **SC ELECTRICA SA**. V předchozích letech byla rozdělena na 8 regionálních distribučních a dodavatelských poboček a započal proces privatizace. Pobočky Banát, Dobrudža a Muntenia Sud získal italský **ENEL**. Pobočku Oltenia získal **ČEZ** a pobočku Moldova německý **E.ON**.

Privatizace zbývajících tří regionálních společností - ELECTRICA TRANSILVANIA NORD, ELECTRICA TRANSILVANIA SUD a ELECTRICA MUNTENIA NORD – je v krátkodobé perspektivě vysoce nepravděpodobná.

HLAVNÍ ZDROJE ENERGIE

Jaderná energetika

Výrobu jaderné energie představuje v Rumunsku pouze výrobní jednotka CernaVoda. Dokončeny (a v provozu) jsou dva bloky elektrárny, každý o výkonu 700 MW. JE CernaVoda provozuje státní společnost **NUCLEARELECTRICA**.

Jaderná energetika se v Rumunsku těší značné podpoře obyvatel i všech parlamentních politických stran. V energetické strategii pro léta 2007-2020 se objevila myšlenka výstavby **dalších dvou bloků** JE CernaVoda.

Za účelem realizace a provozování 3. a 4. bloku JE CernaVoda koncem srpna 2009 vznikla společnost **EnergONuclear**, ve které má 51%-ní podíl státní podnik NUCLEARELECTRICA a o zbývajících 49% se dělí šest zahraničních investorů takto: ArcelorMittal (6,2%), ČEZ (9,15%), GDF SUEZ (9,15%), ENEL (9,15%), Iberdrola (6,2%) a RWE Power (9,15%). Předpokládané datum dokončení obou bloků je rok 2016. Koncem roku 2010 však ČEZ ze společnosti EnergONuclear vystoupil a počátkem roku 2011 ho následovali další tři investoři. Rumunská vláda nyní hledá nové zájemce.

Regulací v oboru se zabývá regulační úřad CNCAN (Comisia Nationala pentru Controlul Activitatilor Nucleare), který má na starost autorizaci a monitorování v oblasti jaderných aktivit. Dalším významným subjektem je AN (Agenția Nucleara din Romania, Agentura pro atomovou energii), který zodpovídá za technickou asistenci vládě, spolupodílí se na atomové politice a monitoruje a popularizuje nukleární aktivity v Rumunsku. Oba subjekty jsou podřízeny vládě. ANDRAD (Agenția Națională pentru Deșeurile Radioactive, Státní agentura pro jaderný odpad) dohlíží na ložiska vzácných a radioaktivních prvků a řízení zásob včetně odpadu.

Plynárenství

V roce 2006 byla spotřeba plynu v RO přibližně 17.8 mld. m³ plynu, z čehož na domácí produkci připadlo 69% a na import 31%. V roce 2008 došlo určitému snížení na 15,5 mld. m³ a v roce 2009 odhaduje ANRE další snížení, a sice na 12 mld. m³. Nicméně je zřejmé, že v dlouhodobém horizontu bude spotřeba plynu stoupat a závislost RO na vnějších zdrojích se bude zvyšovat.

Rumunsko proto usiluje o větší diverzifikaci dodávek a dodavatelů zemního plynu a dále o zvýšení skladovacích kapacit. Cílem je rozšířit kapacity alespoň na 2,8 mil. tun, což představuje zásobu zhruba 67,5 dne. Významná jednání o spolupráci v této oblasti vedla v průběhu roku 2009 rumunská strana s ruským Gazpromem.

V oblasti plynu je rozhodujícím prvkem státní společnost ROMGAZ, která byla v roce 1998 podle vládního rozhodnutí 891/1998 reorganizována v akciovou společnost ROMGAZ a tvořilo ji pět jednotek, tři společnosti pro těžbu a skladování plynu a dvě obchodní společnosti pro distribuci plynu. Další restrukturalizaci společnosti ROMGAZ schválila na svém mimořádném zasedání (18/4 2000) rumunská vláda. ROMGAZ s.a. se rozdělila na společnosti: TRANSGAZ (přeprava plynu), DEPOGAZ (správa zásob), EXPROGAZ (těžba a uskladnění), DISTRIGAZ NORD a DISTRIGAZ SUD (distribuce). Vlastníkem nově vytvořených společností byl stát a spravovalo je ministerstvo průmyslu a hospodářství. Strategickým cílem v této oblasti je, jak již řečeno v koncepci, vytvořit silné a stabilní zázemí pro výstavbu dostatečných kapacit jak skladovacích tak i četnějších a bezpečných tranzitních a rozvodných sítí a začlenění do evropského systému. V roce 2004 byly zprivatizovány DISTRIGAZ NORD S. A. a DISTRIGAZ SUD S. A. do rukou GAZ de FRANCE (331 mil. EUR), respektive RUHRGAS (304 mil. EUR).

Stav privatizace a liberalizace trhu

Jak již řečeno, čistě privatizované/soukromé subjekty jsou pouze obě společnosti DISTRIGAZ, ostatní jsou čistě státní. Úplná liberalizace trhu nastala 1.7. 2007 pro maloobchodní (volný výběr dodavatele) a 1.1. 2007 pro velkoobchodní. S privatizací státní společnosti ROMGAZ vláda zatím nijak nespěchá a poukazuje na jiné priority (infrastruktura má přednost a navíc není kam spěchat, neb je třeba, aby nabídky investorů odpovídaly významu společností). Společnost TRANSGAZ (přeprava plynu) vstoupila koncem roku 2007 s velkým úspěchem na bukurešťskou burzu cenných papírů BVB.

Snížení závislosti

Rumunsko má pochopitelně oficiálně zájem snížit závislost na dodávkách ruského plynu (dovoz představuje asi 32% vnitřní spotřeby) a k dosažení tohoto cíle vidí v tuto chvíli několik cest, zejména zvyšování skladovacích kapacit na dvojnásobek (ze stávajících 3,084 milionů m³). V této oblasti bude investovat zejména ROMGAZ (zřejmě ve spolupráci s Gazpromem), ROMPETROL a PETROM/OMV.

U společnosti ROMPETROL však není zřejmé, zda její prodej kazašské společnosti KazMunaiGaz přinese snížení závislosti RO na dodávkách z Ruska.

Podpora projektu Nabucco (450 km po rumunském území – měla by zde začít působit pobočka NABUCCO GAS PIPELINE INTERNATIONAL) a plynovodu Arad - Szeged, kde rumunská strana hlásí realizaci 37 km (60%).

Ropa

Ropný průmysl tvoří páteř rumunského hospodářství a hlavním hráčem na něm je společnost PETROM, kde nadpoloviční podíl zprivatizoval rakouský OMV za zhruba 150 mil. EUR. Společnost ovládá 40% trhu s pohonnými hmotami, denně zpracovává přes 220.000 barelů ropy (2x víc než OMV), kapacita rafinerií je cca. 8 mil. tun/rok, má necelých 58.000 zaměstnanců, 145 aktivních skladovacích kapacit, tržby přes 2, mld. EUR v roce 2005 a pobočky v 6 dalších zemích. Druhým subjektem na rumunském trhu je ROMPETROL, který donedávna většinou patřil rumunskému podnikateli (Dinu Patriciu). Nicméně i tento podnik je dnes v rukou zahraničního investora a sice kazašské státní společnosti KazMunaiGaz. Dalšími společnostmi na trhu jsou MOL (koupil v roce síť čerpacích stanic Shell), LUKOIL, ARAL, AGIP a ESSO.

Investiční potřeby do roku 2009 se v oboru odhadují na nejméně 1.750 mil. EUR.

Uhlí

V Rumunsku je několik jednotek, které používají technologie na bázi zpracování uhlí. Tyto jednotky jsou již několik let v prioritách energetické koncepce vlády, ale zatím je zamýšlený proces jejich reorganizace a restrukturalizace stále posouván (viz výše poznámka k chystaným dvěma národním energetickým společnostem). Jedná se o energetický komplex **TURCENI** (sestavující z elektrocentrály Turceni a dolů Jilt a Dragotseti a využití železniční dopravy při přepravě), energetický komplex **ROVINARI** (z

elektrocentrály Rovinari a dolů Rovinari) a energetický komplex CRAIOVA (elektrocentrála Craiova II a elektrocentrála Isalnita a Ruget-Secui).

Dalšími důležitými společnostmi v oboru jsou Národní lignitová společnost (**Societatea Nationala a Lignitului Oltenia**), Národní uhelné společnosti Petrosani (**Compania Nationala a Huilei Petrosani**) a Národní uhelná společnost Ploiesti (**Societatea Nationala a Carbunelui Ploiesti**).

Podle oficiálních zdrojů jsou zásoby černého uhlí zhruba 721 mil. tun, hnědého uhlí 65 mil. tun a lignitu 3.400 mil. tun.

Vodní energie a alternativní zdroje

V oblasti alternativních zdrojů energie, které Rumunsko podporuje a počítá s nimi ve své Energetické strategii pro léta 2007-2020, v současné době hrají prim vodní elektrárny, které pokrývají až 30% celkové spotřeby elektřiny Rumunska. Vodní energii tvoří především kapacity státní společnosti **SC HIDROELECTRICA SA** (vodní elektrárny). Funguje 12 hlavních poboček a celkem 326 centrál a čerpacích stanic.

Vodní elektrárny - přehled (údaje z roku 2005). Státní společnost Hidroelectrica S. A. pokrývá 97 % celkové výroby vodních elektráren. Činných je 326 jednotek s celkovou kapacitou 6335,32 MW, z toho čerpací stanice 91,5 MW a elektrárny do 10 MW 244,54 MW. Roční průměrná produkce představuje zhruba 17308 GWh. Na rok 2006 se odhaduje produkce 16300 GWh.

Od roku 2005 probíhá postupná privatizace celkem 217 malých vodních elektráren, kterých se zúčastňují i české firmy (podrobnosti ohledně aktuálních tenderů jsou na webových stránkách www.hidroelectrica.ro nebo www.minind.ro). Privatizace těchto elektráren by neměla být ovlivněna záměrem vlády na vytvoření státního energetického holdingu.

Potenciál hydroenergetiky se odhaduje na 36 TWh/rok, biomasy na cca. 7.594 tisíc TOE/rok, solárně-termálních na 1.434 tisíc TOE/rok, fotovoltické na 1.200 GWh/rok, větrné na 8 TWh/rok a geotermální zhruba 167 TOE/rok (z toho se využívá aktuálně asi 30 TOE/rok).

Na celkové výrobě se podílejí zejména tyto vodní elektrárny:

Ramnicu Valcea - 1 550 MW

Portile de Fier - 1 320

Bistrita - 635,51

Cluj - 592,0

Curtea de Arges - 520,06

Hateg - 487,47

Sebes - 346,25

Targu Jiu - 192,85

Caransebes - 148,26

Buzau - 76,95

Rumunsko ve svých plánech počítá také s geotermální energií či biomasou. Státní společnost Electrica ve spolupráci s rakouskou firmou Warmebetriebe hodlá investovat 400 mil. Euro do výstavby několika elektráren na biomasu o celkovém plánovaném instalovaném výkonu 200 MW. Pozornost investorů v RO však nejvíce přitahují **větrné elektrárny**. Zvláště oblast Dobrudža v JV RO má v tomto směru nejvhodnější podmínky a proto většina investic směřuje právě tam.

Podle údajů společnosti Transelectrica bylo k 21.9.2009 podepsáno 64 smluv výrobců s distributory, přičemž celkový instalovaný výkon (dojde-li k realizaci všech těchto projektů) má dosáhnout 1500 MW. V současnosti je údajně instalovaný výkon pouze 11 MW. Plánů je však daleko více. Transelectrica udává až 20.000 MW, což závratným způsobem přesahuje možnosti sítě. Realizovat se určitě bude nepoměrně menší část projektů.

V srpnu 2008 ohlásil ČEZ, že zakoupil projekt na stavbu větrných elektráren, který může dosáhnout až hodnoty 1,1 mld. Euro. V první fázi půjde o instalovaný výkon 345 MW a po dokončení druhé fáze o 600 MW. Jde o největší projekt tohoto druhu v Evropě. Uvedení první části do provozu proběhlo v červnu 2010 s tím, že postupně se zapojovaly další turbíny. Druhá část projektu (celkem 101 turbín) zatím (březen 2011) nebyla z důvodu obstrukcí místní a župních úřadů zahájena.

Co se týče **podpory alternativních zdrojů energie** ze strany státu, v Rumunsku existuje systém pobídek ve formě „**zelených certifikátů**“, které mají za úkol motivovat a rozšiřovat zelenou energii. V tomto systému dodavatel povinně odkupuje certifikační kvóty proporčně s objemem prodané elektrické energie spotřebitelům. Pro rok 2006 byla stanovena kvóta 2,2%, na rok 2007 3,74%, na 2008 5,26%, na 2009 6,78% a od roku 2010 a dále min. 8,4%. Dalším krokem má být zavedení bio-paliv a dalších obnovitelných alternativ na trhu s PHM od roku 2007 v objemu minimálně 2% všech spotřebovaných PHM na vnitřním trhu. Do roku 2011 to pak má být alespoň 5,75%. **Průvodce pro producenty zelené energie** v angličtině, který podá základní přehled, lze nalézt na stránkách rumunského regulačního úřadu ANRE <http://www.anre.ro/documente.php?id=394> Další detaily k obchodování se zelenými certifikáty viz stránky operátora trhu s elektřinou OPCOM v angličtině - <http://www.opcom.ro/portal/content.aspx?item=1977&lang=EN&filterID=20>

Podpora alternativních zdrojů energie v Rumunsku je však předmětem kritiky jak investorů, tak mezinárodních institucí. V listopadu roku 2008 vstoupil v účinnost zákon č.220/2008. K tomu však nebyly vydány prováděcí předpisy, což v zásadě znemožňuje jeho aplikaci. Tyto předpisy měl vydat regulátor ANRE. Navíc je samotný zákon podle kritiků plný chyb a bylo třeba ho novelizovat. To se stalo v roce 2010 (zákon č. 139/2010). Bohužel Evropská komise zatím neschválila nové schéma podpory. Nejdříve ho lze předpokládat v červnu 2011.

Petrochemie

V roce 2004 byla ukončena privatizace petrochemického gigantu PETROM do rukou rakouské OMV, přičemž hodnota transakce je celkem 1,5 mld. EUR. Hlavním konkurentem OMV je ROMPETROL (ve vlastnictví kazašské státní společnosti KazMunaiGaz) s podílem zhruba 20% a pak je MOL, který nedávno koupil síť 56 čerpacích stanic od SHELL (z trhu odstupující). Mnohem menší podíly pak mají ARAL, AGIP, ESSO, LUKOIL a několik domácích nezávislých.

Pozn. Současný stav mnoha rumunských energetických komplexů vyžaduje masivní investice v řádech mnoha milionů Euro, neboť Rumunsko se při vstupu do EU byť s určitým odkladem zavázalo splnit evropské environmentální normy a tyto komplexy je zdaleka nesplňují (tzn. reálně hrozí jejich uzavření).

Účast českých firem v rumunské energetice

V energetickém sektoru působí v Rumunsku s většími či menšími úspěchy celá řada českých firem. Jako hlavní úspěch je nutné zmínit úspěšně završenou privatizaci, tedy převzetí 51% podílu distribuční společnosti ELECTRICA OLTENIA českou firmou ČEZ. Završila se tak dosud největší akvizice České republiky v Rumunsku. Společnost ČEZ zaplatila celkem cca. 165 mil. EUR. V roce 2007 proběhlo v souladu s unijní legislativou rozdělení společnosti (tzv. unbundling). V průběhu roku 2009 dokoupil ČEZ zbývající podíly a stal se stoprocentním vlastníkem skupiny společností ČEZ v Rumunsku.

Touto akvizicí se ČEZ stává jedním z hlavních hráčů nejen v regionu JVE, ale i celé Evropy. Tento fakt dokládá snaha vlastní výrobní jednotky. **V srpnu 2008** ohlásil **ČEZ** odkoupení projektu na stavbu větrných elektráren, který může dosáhnout až hodnoty 1,1 mld. Euro (viz výše). ČEZ také koncem roku 2010 koupil společnost provozující 4 malé vodní elektrárny. Také **v září 2008** zvítězil nad Gaz de France v soutěži o renovaci a modernizaci tepelné elektrárny Galati (za tím účelem vznikne společný podnik s vlastníkem Galati, státní společností Termoelectrica). ČEZ však nakonec z projektu ustoupil. Ze strategických důvodů se ČEZ stáhl i s projektu realizace 3.a 4. bloku JE CernaVoda (viz výše).

Další významným investorem (tentokrát v oblasti distribuce plynu) je společnost PPF Investments, která v roce 2007 koupila většinový podíl ve společnosti Gaz Sud.

Mezi další české podniky, usilující o místo na slunci v Rumunsku, například v rámci plánovaných generálních rekonstrukcí či dílčích zakázek v rámci obnovy tepláren Bukurešť jih a Bukurešť západ a dalších rekonstrukcí elektráren v Doicesti, Dragi, Govoře, kaskádě malých hydroelektráren na řece Olt apod., můžeme zmínit zejména tyto firmy: Škoda Plzeň, Škoda Trading, Modřanská Potrubní, První brněnská strojírna (PBS), Newton Stock Investment, ProEnerg, ČKD Blansko, ČKD Blansko Engineering, Inekon Power, Škodaexport, Cink, Hydroprojekt, Hydropol a další.

I přes pomoc, kterou se ZÚ ČR v Rumunsku a CzechTrade snažili poskytovat v rámci svých vymezených možností, je nutné říci, že úspěch potenciální české účasti na těchto projektech a získávání zakázek v energetice vůbec, výrazně závisí i na ochotě aktivně se osobně v Rumunsku angažovat, nejlépe založit zastoupení v Rumunsku a vyhledat strategického partnera. Pro rychlou a hlavně účinnou spolupráci s kompetentními místními orgány je to prakticky nezbytné. Možností pro dosažení úspěchu při těchto větších zakázkách je pak, jako v celém regionu, samozřejmě vytváření konsorcií s místními firmami, které o toto velmi stojí, nutností pak ochota ke spolupráci tuzemských bank a Egapu při zajištění financování projektů.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Pomoc přijímaná od Evropské Unie a dalších mezinárodních subjektů

Pomoc přijímaná od Evropské Unie se uskutečňovala prostřednictvím tří hlavních programů - **PHARE**, **ISPA** a **SAPARD**, kde dobíhají v rámci modelu financování n+2 příslušné projekty. Po vstupu do EU tuto roli přebírají strukturální a kohezní fondy.

Rumunsko dostalo na období 2007-2013 celkem cca. 10 mld. Euro, určených hlavně na rozvoj zemědělství, infrastruktury, venkova a celkové regionální politiky. V rámci tohoto „balíku“ je určeno nejvíc na CAP (732 mil. EUR), především na cenovou politiku a přímé platby farmářům. Celková výše výdajů v letech 2007-2009 bude 881 mil. pro Rumunsko a měla by progresivně růst (přímé platby dle modelu KZ v roce 2004). Hranice v roce 2007 je nastavena na 25%, v roce 2008 stoupne na 30%, v roce 2009 na 35% atd.

Značné potíže však lze vidět v **absorpci strukturální pomoci**. Pozdě schválené operační programy způsobily, že Rumunsko bylo v roce 2007 z pohledu prostředků ze strukturálních a kohezních fondů čistým plátcem do unijního rozpočtu. Platby zemědělcům započaly až v březnu 2008. Mnoho programů se však dosud v praxi nerozjelo a u těch, které se rozběhly, čelí žadatelé mnoha byrokratickým obtížím. Jde o porodní bolesti systému umocněné problémy s dostatkem kvalitních úředníků a politickou nestabilitou v zemi.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Státní rozpočet:

Výdaje/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	38782,4	51235,6	64373,5	80887,8	89851,7	102627,7
Příjmy/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	36599,5	40698,1	48984,6	61151,0	54678,3	68050,7
Saldo	-2182,9	-10537,5	-15388,9	-19736,8	-35173,4	-34577

Lokální rozpočty:

Výdaje/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	18777,0	25392,8	33982,3	42210,2	49088,3	50631,2
Příjmy/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	19480,9	27708,6	36805,2	43619,4	46757,6	50018,3
Saldo	703,9	2315,8	2822,9	1409,2	-2330,7	-612,9

Rozpočet sociálního zabezpečení:

Výdaje/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	17744,9	18494,3	23093,7	33680,9	40389,9	42639,3
Příjmy/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
(mil. RON)	17624,3	20277,3	24632,0	32808,9	39431,3	42871,9
Saldo	-120,6	1783,0	1538,3	-872,0	-958,6	232,6

HDP	2004	2005	2006	2007	2008	2009
mln. RON	238,7	287,2	342,4	404,7	503,9	491

Státní rozpočet na rok **2009** byl schválen až únoru 2009 se schodkem 3,2% HDP za předpokladu růstu HDP o 2,5%, inflaci 5% a směnného kurzu 4 Lei/EURO. Již při jeho schvalování však bylo zřejmé, že čísla, na kterých byl rozpočet postaven, nejsou úplně realistická. V souvislosti s jednáním rumunské vlády s MMF, EK a dalšími institucemi o půjčce došlo v dubnu k první změně rozpočtu. Odhadovaný deficit se zvýšil na 4,6% HDP. V srpnu došlo se zhoršující se ekonomickou situací k dalšímu přehodnocení. Po dohodě s MMF byl rozpočet upraven a schodek mohl dosáhnout až 7,3% HDP. Nakonec činil deficit státního rozpočtu **7,4%** HDP, čímž Rumunsko jen o vlásek nesplnilo jednu s podmínek dohody s MMF (max. deficit 7,3% HDP). Nicméně to MMF vzhledem k negativnímu ekonomickému vývoji tolerovalo a překročení dohodnuté maximální míry deficitu tak nemělo vliv na pokračování stand-by dohody s MMF.

Rozpočetna rok 2010 byl schválen také se zpožděním v lednu 2010 a byl postaven na předpokladu růstu HDP 1,3%, schodku 5,9% HDP a průměrném kurzu 4,25 RON/EUR. V průběhu **2. čtvrtletí 2010** však byly se zhoršujícími se výsledky RO ekonomiky v rámci jednání s MMF revidovány jak předpoklady růstu (z 1,3% na 0%, resp. -0,5% HDP), tak odhad schodku (z 5,9% na **6,8%** HDP). HDP však za první pololetí meziročně pokleslo o 1,5% a Rumunsko doslova zápasí o to, aby splnilo podmínky revidované dohody s MMF a udrželo deficit rozpočtu v dohodnutých mezích.

Na konci roku **2010** činil deficit rozpočtu **6,51%** HDP. Vláda tedy splnila podmínky MMF, ale rezignovala na většinu investičních záměrů. Značný a dosud nevyřešený problém, který zatěžuje rozpočet nyní a bude i v budoucnu, představují obrovsky zadlužené státní podniky v oblasti energetiky a dopravy (zejména uhelné doly a státní dráhy). MMF a ostatní mezinárodní instituce tlačí rumunskou vládu, aby přišla s jasným programem, co s jednotlivými podniky udělá (privatizace, restrukturalizace, bankrot atd.).

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Běžný účet vykázal v roce **2007** zdaleka nejvyšší deficit posledních let, a to 14% HDP. **V roce 2008** došlo díky výraznému snížení dynamiky růstu deficitu zahraničního obchodu ke snížení na 12,3% HDP. V roce **2009** poklesl na 4,36% HDP díky razantnímu snížení deficitu zahraničního obchodu (5,9% HDP oproti 13,6% HDP v předchozím roce).

mld. EUR	2005	2006	2007	2008	2009
Běžný	-6,89	-10,56	-16,68	-16,16	-5,17
Kapitálový	0,6	-0,025	0,85		
Finanční	5,89	9,56	15,87	16,01	4,9

Zdroj: Rumunská národní banka

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Devizové rezervy RNB k **31.12.2009** činily 28,30 mld. EURO ve srovnání s 26,22 mld. EUR ke konci roku 2008. Rezervy se v současné době skládají z EUR (63%), US\$ (32,55%), britských liber (4%) a dalších valut (0,45%).

Celkový střednědobý a dlouhodobý zahraniční dluh (SDZD) představoval ke **konci roku 2007** částku 38 526 mil. EUR. Nerezidenti měli k tomuto datu na svých účtech středně a dlouhodobé úložky v hodnotě celkem 3,2 mld. EUR. **Na konci roku 2008** činil SDZD **51 221 mil** EUR a ve srovnání s koncem roku 2007 vzrostl o 33%. Veřejný dluh ve výši 10 733 mil EUR činil na konci roku 2008 cca. 21% SDZD (ve srovnání s 26,7% k 31.12.2007). V průběhu roku 2008 se prudce zvyšoval (nárůst 10 mld. EUR) **neveřejný dluh a představoval již 68% celkového SDZD.**

V **roce 2009** došlo k razantnímu zpomalení růstu neveřejného dluhu. Do celkového SDZD se v tomto období promítají také tranše půjčky od MMF a ostatních mezinárodních institucí. **Celkový SDZD** k 31.12.2009 tak činil **65 746 mil.** EUR a představoval **81 %** celkového zadlužení Rumunska.

V roce **2010** vzrostl SDZD na **72 019 mil.** EUR a představoval **79,3%** celkového zadlužení Rumunska.

Rumunská národní banka také zveřejňuje údaje o **krátkodobém zahraničním dluhu**. Ten klesnul z 20,6 mld. EUR na konci roku 2008 na 15,4 mld. EUR k 31.12.2009. Na konci roku 2010 činila jeho výše 18,7 mld. EUR.

Absolutní výše dluhu zatím nepředstavuje v krátkodobém horizontu větší riziko a dá se konstatovat, že celkové zadlužení země není nijak závažné.

Dluhová služba celkového SDZD za rok 2008 činila 12,1 mld. EUR, za rok 2009 pak 11,4 mld. EUR a za rok 2010 14 mld. EUR.

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bankovní systém byl v Rumunsku založen v roce 1884. Mezi hlavní dřívější regulativy pro činnost obchodních bank patřil rumunský obchodní zákoník č. 31/1990 a zákon o bankovní činnosti č. 33/1991, kde byla stanovena hranice pro minimální výši základního kapitálu činí 250 mld. ROL (orientačně 7,5 mil. USD) a pravidlo, že banky mohou být zakládány pouze jako smíšené akciové společnosti.

V současnosti jsou úvěrové instituce (banky) regulovány hlavně nouzovým nařízením vlády (nařízením se silou zákona) č. 99/2006 – podrobnosti viz stránky Rumunské národní banky (RNB) www.bnr.ro

- minimální jmění – ekvivalent 5 mil. EUR v Lei

- limit půjček pro jakéhokoliv klienta 20% vlastních zdrojů
- kapitálová přiměřenost 12% a 8% (zdroje, jmění)
- nutnost externího auditu
- Povinné rezervy složené u RNB pro pasiva se splatností kratší než dva roky (a pro některá pasiva se splatností delší než dva roky) ve výši 15% pro RON a 25% v zahraničních měnách (konec března 2010).

Rumunská bankovní soustava je organizována dvoustupňovým systémem s obchodními bankami, nad nimiž vykonává dozor RNB. RNB, která sice je pod kontrolou parlamentu se ale těší poměrně nezávislému postavení na vládě a je hlavním regulátorem bankovních transakcí, poskytuje povolení a je hlavním dozorcím orgánem trhu.

Mezi její hlavní funkce patří :

- zajišťování měnové a cenové stability
- vydávání bankovek a mincí a uvádění do oběhu
- vydávání licencí dalším bankám a monitorování jejich činnosti
- stanovování a vykonávání zahraniční měnové politiky
- stanovování a vykonávání měnové a úvěrové politiky
- dozorování nad operacemi se zahraničními měnami
- zajištění začlenění bankovního a měnového systému Rumunska do EU

V současnosti upravuje postavení RNB zákon č. 312/2004.

Praní špinavých peněz

Základní legislativu v této oblasti představuje zákon proti praní špinavých peněz č. 656/2002. Všechny transakce nad 10.000 EUR musí být prověřovány a identifikováni zákazníci bank. U menších transakcí platí to samé, pokud je jich více a vykazují spojitost. Dále musí být prověřovány všechny podezřelé transakce bez ohledu na objem transakce. Hotovostní platby jsou omezeny a monitorovány (dle různých bank již částky nad 3.000 EUR).

Družstevní záložny

Záložny mohou působit na trhu a povolení vydává rovněž NBR.

Komerční banky

Drtivá většina bankovního sektoru je zprivatizována, majoritní kapitál je kapitál zahraniční (ze 43 bank je pouze 6 s majoritním nebo jediným rumunským akcionářem - CEC Bank, Banca Transilvania, EximBank, Banca Comerciala Carpatica, Libra Bank a Creditcoop). Rumunský stát je majoritním akcionářem v bankách CEC a Eximbank (což je obdobou české ČEB).

Podíly největších hráčů na trhu nyní pohybují přibližně takto: BCR (Erste) cca. 22% celkového trhu, BRD (Société Générale) cca. 14% a dalších 8 bank v rozmezí 4-7% trhu - RAIFFEISEN, VOLKSBANK, BANCA TRANSILVANIA, BANC POST, Unicredit Tiriac, ALPHA BANK, CEC a Pireaus Bank. Těchto prvních deset bank na trhu má dohromady podíl cca. 77%.

Pojištění

Pojišťovací trh zaznamenal v minulých letech vznik velkého množství pojišťovacích společností (cca. 150 aktivních) a připojišťovacích společností (45), který pochopitelně prošel očistným procesem.

Jejich činnost upravují zákon č. 136/1995 o pojišťovací a připojišťovací činnost a zákon č. 32/2000 o pojišťovacích společnostech a kontrole pojišťovnictví.

Pojišťovací činnost byla podle zákona č. 136/1995 rozdělena do deseti základních pojišťovacích činností. Minimální výše základního kapitálu pro založení pojišťovací společnosti byla v roce 2003 stanovena mezi 365.000 – 1.240.000 EUR dle stupně a druhu pojištění.

Specifickou oblast pojišťovnictví představují penzijní fondy (II. a III. pilíř důchodového systému). Druhý pilíř pojišťovacího systému vznikl v Rumunsku v roce 2007.

Pro další informace o bankovním a pojišťovacím trhu doporučujeme webové stránky ministerstva financí, RNB a dalších bankovních ústavů:

Ministerstvo financí - www.mfinante.ro nebo www.mefromania.ro, Rumunská národní banka - www.bnr.ro, Asociace bank Rumunska - www.arb.ro, BCR (Erste) - www.bcr.ro, BRD (Société Générale) - www.brd.ro, Komise pro dohled nad pojišťovnami - www.csa-isc.ro.

5.5. Daňový systém

Právní rámec daňového systému je upraven daňovým zákonem 571/2003 a novelizován pak vládním nařízením č. 24/2005, které zavádí pojem **rovné (plošné) daně ve výši 16%** pro všechny fyzické i právnické osoby s výjimkou tzv. **mikropodniků** (1-9 zaměstnanců, obrat do 100.000 EUR, poradenské služby tvoří méně než 50% obratu), kde je daň **3%.16%** daň pro fyzické i právnické osoby se nevztahuje na příjmy z investování a z hazardních her.

Rumunské právnické osoby, jsou všechny subjekty zapsané v obchodním (podnikovém) rejstříku v Rumunsku (www.onrc.ro). Z nejčastějších dotazů ohledně podmínek pro zřízení firmy vybíráme, že (zvláště po vstupu RO do EU) ke zřízení není podmínkou, aby jednatel byl nutně rumunský občan.

Informace k založení firmy jsou mimo jiné na: <http://www.arisinvest.ro/doing-bussiness-in-romania/setting-up-companies-in-romania.php>

Příklady odvodů:

Daň z příjmu právnických i fyzických osob, daňové přiznání	16%
Výše sociálního a zdravotního pojištění pro zaměstnance a zaměstnavatele	
Odvody zaměstnavatel celkem	28-29,2%
z toho peníze	20,8%
zdravotní fond	5,2%
příspěvek na nezaměstnanost	0,5%
poplatek pracovní komoře	0,25-0,75%
garanční fond	0,25%
pojištění pro případ pracovní neschopnosti	0,85%
příspěvek fond zranění a nemocí z povolání	0,15-0,85%
Odvody zaměstnanec celkem	16,5%
z toho peníze	10,5%
zdravotní fond	5,5%
příspěvek na nezaměstnanost	0,5%

Minimální daň

Od **1. května 2009** byla zavedena minimální roční daň, která se odvíjí od výše obratu v předcházejícím roce a platí se, i když je firma ve ztrátě. Pokud je firma ve ztrátě, odvozuje se výše daně pouze od obratu firmy. Naopak, pokud vytváří zisk, platí daň z příjmu 16%, ne však méně než je limit vyplývající z jejího obratu. Pro jednotlivé limity jsou stanovena příslušná pásma. Nejnižší limit minimální daně je 2,200 Lei (cca. 500 EUR) pro společnosti s maximálním ročním obratem 52,000 Lei (cca. 12,000 EUR), pak 4300 Lei (cca. 1000 EUR) při ročním obratu mezi 52,000 a 215,000 Lei atd. Existuje ještě dalších pět pásem,

příčemž v posledním – při obratu přesahujícím 129 mil. Lei zaplatí společnost roční daň minimálně 43,000 lei (cca. 10,000 EUR). **Daň se platí čtvrtletně a nevztahuje se na firmy založené v roce 2009.**

Odpisy

Od 1.1. 2004 jsou povoleny některé zrychlené odpisy - například zrychlené odepisování až 50% v prvním roce, možnost využití 20% investovaných fixních prostředků pro snížení daňového základu apod.). Pro přesná pravidla odpisů, detailnější daňové podrobnosti a další změny po 1.4. 2005 je nutno konzultovat ministerstvo financí v angličtině www.minfinat.ro

Investiční pobídky

Byl přijat zákon o investičních pobídkách, který přesně stanoví podmínky pro jejich využití a specifikuje nabízené pobídky (minimální investice 1 milion USD, bezcelní dovozy, zrychlené odepisování, atd.). Pro další podrobnosti doporučujeme oslovit vládní agenturu pro zahraniční investice v angličtině www.arisinvest.ro

DPH –základní sazba 24% (od 1.7.2010) a snížená 9%

Snížená sazba DPH **9%** je aplikovatelná pro aktivity a události se sociálním nebo zdravotním aspektem, tedy například vstupenky do muzeí, historických památek, ZOO, botanických zahrad, výstav, školních knih a některých školních potřeb, novin a časopisů, ortopedických potřeb, léků pro potřeby lidí a zvířat.

K **1. lednu 2010** došlo u DPH k některým změnám, které vyplývají z evropské legislativy. Podrobnosti např. <http://rbd.doingbusiness.ro/en/latest-articles/1/236-new-vat-rules-starting-1-january-2010.html>

Spotřební daně(k 1.1.2011)

Kategorie výrobků	Sazby daně
Alkoholické nápoje	do 1000 Euro/hl
Cigarety	76,6 Euro/1000 cigaret
Káva	459-2700 Euro/tuna
Bezolovnatý benzín	467 Euro/tuna
Nafta	358 Euro/tuna
Kožešiny, klenoty, sklo, parfémy, zbraně	10-100%
Elektřina	0.34-0.68 Euro/MWh

Výpočet spotřební daně je postaven na koeficientu vyjádřeném v Euro. Přepočítací kurz Leu/Euro je pro účely spotřebních daní fixní a odvozuje se na kalendářní rok od kurzu Leu/Euro k prvnímu pracovnímu dni října předchozího kalendářního roku. Pro rok 2010 byl použit kurz 4,2688 Lei/Euro (o 14,2% vyšší ve srovnání s rokem 2009).

Upozornění

Vzhledem k rychlému vývoji daní a daňových zákonů a jejím častým změnám mohou uvedené informace rychle zastarávat a je potřeba je brát pouze jako orientační. Doporučujeme všem českým firmám, které mají zájem o podnikání v Rumunsku, aby si vyžádaly v každém případě předem detailní aktualizaci buď od agentury ARIS nebo od velvyslanectví či kanceláře CzechTrade Bukurešť. Je možné konzultovat také stránky agentury ARIS www.arisinvest.ro, případně Romanian Business Digest, kde lze nalézt slušně zpracované aktualizované informace nejen o daních, ale i dalších zajímavých věcech. Viz <http://rbd.doingbusiness.ro/en>.

6. Zahraniční obchod země

V průběhu 4Q roku 2009 došlo k zásadnímu obratu v do té doby strmém poklesu obchodní výměny se zahraničím (krize r.2009) a od počátku roku 2010 došlo k oživení dovozů i vývozu. Tento trend pokračoval i v r. 2011. Více viz kapitola 4.

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Obchodní bilance Rumunska (mld. Euro)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Vývoz	25,85	29,39	33,63	29,12	37,25
Dovoz	40,70	50,99	56,34	38,90	46,71
Saldo	-14,85	-21,60	-22,71	-9,78	-9,46

Vývoz FOB, Dovoz CIF, Saldo FOB/CIF staťák FOB – CIF a FOB-FOB BNR centrální banka Rumunska

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Teritoriální struktura dovozů a vývozu

Přehled hlavních dovozních partnerů – CIF (v procentech)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Německo	15,3	17,2	16,3	17,3	16,8	
Itálie	14,89	12,7	11,4	11,7	11,6	
Rusko	7,9	6,3	5,9	3,9	4,2	
Francie	7,3	6,2	5,7	6,2	6,4	
Turecko	4,2	5,4	4,9	3,8	3,7	

Další země v první desítce v roce **2010** – **Maďarsko (8,8%)**, **Čína (5,4%)**, Rakousko (4,1%), Polsko (3,8%) a Nizozemí (3,5%).

Další země v první desítce v roce **2009** – Maďarsko (8,4%), Čína (4,9%), Rakousko (4,8%), Nizozemí (3,9%) a Kazachstán (3,6%).

ČR se v roce 2010 umístila s 2,4 % podílu na celkovém rumunském importu na 14. místě.

Dovoz v rámci obchodu uvnitř EU v roce 2010 představoval 72,5% celkového importu.

Přehled hlavních vývozních partnerů – FOB (v procentech)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Itálie	17,9	17,1	15,4	15,3	14,0	
Německo	15,7	16,9	16,5	18,8	18,3	
Francie	7,6	7,7	7,4	8,2	8,4	
Velká Británie	6,2	4,1	3,3	3,3	3,7	
Turecko	7,7	7,0	6,5	5,0	6,7	

Další země v první desítce v roce **2010** – **Maďarsko (4,7%)**, Bulharsko (3,5%), Španělsko (3,0%), Nizozemí (2,8%), Polsko (2,7%).

Další země v první desítce v roce **2009** – **Maďarsko (4,3%)**, Bulharsko (3,8%), Nizozemí (3,3%), Španělsko (3,0%) a Rakousko (2,4%).

ČR se v roce 2010 umístila s 1,5% podílu na celkovém rumunském exportu na 14. místě.

Vývoz v rámci obchodu uvnitř EU v roce 2010 představoval 72,2% z celkového exportu.

6.3. Komoditní struktura

V **roce 2010** se komoditní struktura vývozu a dovozu oproti předchozímu roku v souvislosti s ekonomickým poklesem poněkud změnila. Nejvýznamnější exportní položky byly: stroje a dopravní prostředky (osobní automobily a dopravní prostředky pro osobní přepravu), elektrická zařízení, oděvy a oděvní doplňky, petrochemické produkty, železo a ocel a výrobky z nich.

Dovozům dominovaly elektrické přístroje, průmyslové stroje, telekomunikační zařízení, chemické produkty (zvláště léčiva) a plasty, minerální paliva (hlavně ropa a ropné produkty), textilní zboží (příze a vlákna). Výrazně se propadl dovoz automobilů.

6.4. Dovošní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Od 1.1. 2007 je Rumunsko členem EU, takže se na dovozy i vývozy, resp. intrakomunitární obchod vztahují pravidla vnitřního trhu EU.

Co se týče celních předpisů při vývozu do třetích zemí, doporučujeme navštívit webovou stránku celní správy, tedy www.customs.ro, kde je k dispozici v angličtině celní zákon včetně prováděcích předpisů. Pokud potřebuje firma další informace, může oslovit přímo v angličtině rumunskou celní správu s odvoláním se na ambasádu. Je nutno oslovit instituci „Autoritatea Nationala a Vamilor“ (Generální ředitelství celnic), adresa: Matei Millo 13, 70704, sector 1, Bukurešť, mail: relatiipublice@customs.ro (útvár pro komunikaci s veřejností). Jsou povinni ze zákona zodpovědět všechny dotazy, včetně dotazů zahraničních subjektů.

Zdaleka nejlepší a nejrychlejší způsob je však zjišťovat tyto údaje přes partnerské spediční firmy, které většinou zde mají své kontakty a partnery.

Samozřejmě je možné operativně požádat ve vztahu k celní správě o dotaz i kancelář CzechTrade Bukurešť nebo obchodně-ekonomický úsek ZÚ.

6.5. Ochrana domácího trhu

Od 1.1. 2007 je Rumunsko v EU, takže se na dovozy i vývozy vztahují pravidla vnitřního trhu EU, včetně ochranných opatření.

Jedinou výjimkou u vývozu či dovozu může být zboží se speciálním režimem. Pro **informativní charakter** přikládáme některé údaje z roku 2006, které by ale měly být většinou platné.

Výběr z některých známých omezení:

V oblasti vývozu se uvádí, že:

- cenné kovy, drahokamy a předměty z nich zhotovené je možno vyvézt na základě vývozní licence vydané Ministerstvem hospodářství a obchodu po předchozím souhlasu Rumunské národní banky;
- vývoz chráněných druhů rostlin a živočichů může být uskutečněn na základě vývozních licencí vydaných Ministerstvem hospodářství a obchodu po předchozím souhlasu Ministerstva ochrany životního prostředí, ze kterého musí vyplývat, že byla dodržena a splněna zákonná ustanovení;
- vývoz loveckých trofejí se provádí podle zvláštních předpisů;

- vývoz strategických výrobků podléhá kontrole podle ustanovení Usnesení vlády 594/1992 a Zákona 93/1994 a vývozní licence vydává Ministerstvo hospodářství a obchodu na základě výše uvedených úprav.

V oblasti **dovozu** se uvádí, že:

- je stanoven zvláštní režim pro dovoz jakéhokoliv zboží, které by mohlo mít negativní vliv na zdraví obyvatel nebo životní prostředí. Tento režim je upraven usneseními vlády č. 349/92, 437/92 a 145/95 (souhlas Ministerstva vod, lesů a ochrany životního prostředí a Ministerstva zdravotnictví). Odpady je možné dovážet pouze v případě možnosti jejich recyklace.

Společně pro oblast vývozu i dovozu nařízení uvádí, že:

- dovozní a vývozní operace s chemickými látkami uvedenými v příloze se provádějí na základě licencí vydaných Ministerstvem průmyslu a obchodu po předchozím souhlasu generálního inspektorátu policie;

- dovozní a vývozní operace strategických výrobků podléhajících kontrole konečného určení se provádějí na základě licencí vydaných Ministerstvem obchodu po předchozím souhlasu Národní agentury pro kontrolu strategických výrobků a chemických zbraní;

- dovoz a vývoz loveckých a sportovních zbraní a průmyslových trhavin se provádí na základě licencí vydaných Ministerstvem obchodu po předchozím souhlasu generálního inspektorátu policie;

- dovoz a vývoz radioaktivních materiálů, jaderných zařízení uvedených v příloze, se provádí na základě licencí vydaných Ministerstvem obchodu po předchozím souhlasu Národní komise pro kontrolu jaderných činností při Ministerstvu vod, lesů a ochrany životního prostředí.

Pro další informace rovněž doporučujeme kontaktovat přímo generální ředitelství cel.

6.6. Zóny volného obchodu

Po vstupu do EU zůstaly funkční pouze průmyslové parky, jiné formy podpory jako svobodné a bezcelní zóny byly zrušeny, ale bývalé volné zóny mohou sloužit jako zajímavé místo pro podnikání díky existující infrastruktuře a vazbám.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Dvoustranná úprava vztahů

Od 1.1.2007, po vstupu Rumunska do EU, platí pro vzájemný obchod pravidla vnitřního trhu EU.

Mezi další důležité smluvní dokumenty, jež upravují hospodářské vztahy patří:

Smlouva o přátelských vztazích a spolupráci mezi ČR a Rumunskem, Bukurešť, 22. 6. 1994 – č. 37/1997 Sb.,

Dohoda mezi vládou ČSFR a vládou Rumunska o vzájemném obchodu a platbách, Brno, 11.9. 1991 – č. 623/1992 Sb.

Dohoda mezi vládou ČR a vládou Rumunska o podpoře a vzájemné ochraně investic, Bukurešť, 8. 11. 1993 – č. 198/1994 Sb. (Počátkem roku 2008 byl podepsán text Protokolu upravujícího dohodu a 17.7.2009 vstoupila tato úprava v platnost (viz Sdělení Ministerstva zahraničí č. 60/2009 Sb. m. s.))

Smlouva mezi vládou ČR a vládou Rumunska o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku, Bukurešť, 8. 11. 1993 – č. 180/1994 Sb.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Zahraniční obchod ČR – Rumunsko
v letech 2006 – 2010 (v mil. EUR)

	vývoz	dovoz	bilance	obrat	růst obratu (%)
2006	919	379	540	1298	136%
2007	1151	393	758	1544	118%
2008	1426	459	967	1885	122%
2009	918	391	527	1309	74%
2010	1131	533	598	1664	127%

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Významný růst vzájemného obchodu s Rumunskem započal v roce 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie. Po přistoupení Rumunska v roce 2007 se dynamika růstu mírně snížila, růst obchodu však zůstal působivý až do konce roku **2008**, kdy obrat vzájemné obchodní výměny dosáhl **1885 mil. EUR** (aktivní saldo ve výši **967 mil. EUR**). Přesto, že české vývozy do Rumunska byly dlouhodobě dominantní, postupně rostly i dovozy z Rumunska.

V roce 2009 obrat vzájemného obchodu meziročně **zásadně poklesl** (o 32 %), a to zejména z důvodu propadu českých vývozu (o 43,8 %). Obecně lze konstatovat pokles poptávky po zboží všeho druhu. Z objemově významných skupin výrobků však drasticky pokles zaznamenal vývoz výrobků skupiny 87 - vozidla motorová, traktory, kola aj. vozidla (pokles o 76,6 %) a dále skupiny 85 - přístroje el. záznamu, reprodukce zvuku, TV obrazu (pokles o 22,4 %).

V roce 2010 došlo opět ke **zvýšení** vzájemného obratu oproti předchozímu roku. Obrat dosáhl výše **1664 mil. EUR**, což představuje meziroční nárůst o **27%**. Vývoz vzrostl o 23,2% (na 1131 mil. EUR) a dovoz dokonce o 36,3% (na 533 mil. EUR). Bilance zahraničního obchodu za rok 2010 byla jako v předchozích letech aktivní a činila 598 mil. EUR.

Hlavní komodity českého vývozu tvořily v roce 2010 **automobily pro přepravu osob, dráty, kabely a vodiče** (zejména soupravy zapalovacích kabelů) a **součásti automobilů** (např. brzdy). K dalším významným položkám našeho vývozu patřily kaučuk a výrobky z něj (zejména pneumatiky a směsné nevulkanizované kaučuky), kotle (zejména k ústřednímu topení), zařízení k ochraně elektrických obvodů, plasty a plastové výrobky, železo a ocel a výrobky z nich, farmaceutické výrobky a povrchově aktivní čisticí prostředky. Největší meziroční růst v daném období vykázaly položky dráty, kabely a vodiče (o 280%), farmaceutické výrobky (o 100%) a kaučuk a výrobky z něj (o 90%).

Hlavními dovozními komoditami ČR byly v daném období dráty, kabely a vodiče (zejména soupravy zapalovacích kabelů a dráty z hliníku) a součásti automobilů (např. sedadla a jejich části, bezpečnostní pásy). K dalším významným položkám našeho dovozu patřily mobilní telefony, zařízení k ochraně elektrických obvodů, rozvaděče a vypínače elektrických obvodů, kaučuk a výrobky z něj (zejména pneumatiky), plastové výrobky (zejména dveře, okna a rámy, zárubně, prahy z plastů) a obuv.

Významným impulsem pro nárůst obchodní výměny mezi oběma státy byl rozvoj **českých investic v Rumunsku**. Úspěšný vývoz kapitálu z ČR má kromě přímého dopadu na zvýšení konkurenceschopnosti a obratu na místním trhu (tj. případ investic především do výrobního sektoru) také nepřímý pozitivní vliv na výskyt nových možností dodávek českých výrobků a služeb (zejména v případě modernizace a rozšiřování stávajících a výstavby nových kapacit). V neposlední řadě i kladné reference z působení českých investorů na místním trhu pomáhají vytvářet potřebný obraz ČR jako spolehlivého obchodního partnera a strategického investora, což zlepšuje výchozí pozici pro další obchodní a kapitálové vstupy.

Z hlediska českých investic v RO se situace v roce 2006 stabilizovala a ZÚ zaznamenal jejich rovnoměrný příliv jak ve výrobní oblasti, tak i ve službách, kdy k největším stávajícím velkým a středním investorům (např. ČEZ, ZENTIVA, HAMÉ, HOBAS) přibývali další jako např. PPF Investments nebo OTK Group. V roce 2007 byly zásadní investicí PPF Investments akvizice pojišťovny ARDAF a RAI. Přestože PPF prodala svůj podíl v bance Romexterra, navýšila svůj podíl ve společnosti Continental Hotels a ovládla developerskou firmu Office Development I a distributora plynu Gaz Sud. V závěru roku 2007 prodala PPF Investments pojišťovny Ardaf a RAI společnosti PPF/Generali. Akumulovaná hodnota českých investic tak již dosahuje 1 mld. EUR. Do oblasti akciových trhů vstoupila např. společnost Wood & Copany nebo Capital Group. Také bylo možné na rumunském trhu zaznamenat aktivity českých developerských firem (EMC, Syner, CTP Investment) a perspektivní jsou i služby v oblasti životního prostředí (Dekonta). Z poslední doby je možné uvést příklad firmy R. Jelínek, která kapitálově vstoupila do rumunského výrobce lihovin Valco. V privatizaci usilovala o získání dvou leteckých výrobců (Avioane Craiova a IAR Ghimbav) společnost Aero Vodochody (PENTA), ale jednání se státní privatizační agenturou AVAS se nezdařila. K prosinci 2010 bylo podle údajů rumunského obchodního rejstříku v RO registrováno 439 firem se 100%-ní nebo alespoň částečnou českou účastí.

Pozn.: Aktuální statistiku podle **SITC** a podle **Harmonizovaného systému** lze nalézt na stránkách http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zahranicni_obchod_ekon (odkaz Databáze zahraničního obchodu).

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Zájem českých subjektů o rumunský trh stoupá rapidně zejména poslední 4-5 roky, kdy si firmy konečně uvědomily, že orientace pouze na západní trhy nestačí (přes dílčí okamžité úspěchy) a že trhy JVE jsou pro expanzi velmi atraktivní (přes jistá specifika a trvajících vyšší rizika daná především nižší zralostí a průhledností podnikatelského prostředí a projevy korupce). V Rumunsku nám zatím rozhodně ještě neujel vlak, ale karty budou i zde velmi rychle rozdány. Velikost rumunského trhu (21 milionů obyvatel), nedávný vstup do EU a s ním spojená standardizace podnikatelského prostředí činí Rumunsko pro obchod a investice stále zajímavějším a zvyšují se nároky na nově přichozí, včetně českých firem. Mísí se zde pozitivní prvky jako jazyková specifita Rumunska v balkánském kontextu, kdy Rumunsko preferuje západní jazyky v obchodním styku a negativní podnikatelské zkušenosti z nedávné minulosti (neúspěšná privatizace hutí Tepro Jasy ze strany Železáren Veselí, obvinění českého podnikatele Františka Příplaty z podílu na vraždě, neúspěšná privatizace Avioane Craiova a IAR Ghimbav ze strany Aero Vodochody).

Zájem našich podnikatelů se v poslední době výrazně koncentruje v energetickém sektoru, strojírenství a v obnově infrastruktury. České podniky zde v mnoha případech mohou navázat na dřívější kontakty a

kontrakty (před či po roce 1989). Jedná se zejména o rekonstrukci tepláren, elektráren, inženýrských a dalších sítí (především komunikace, MHD, telefonie). Pozadu však nezůstávají ani další obory.

Citujeme nyní výběr ze „Strategie prosazování obchodně-ekonomických ČR v Rumunsku“, kde jsou podrobně rozebírány perspektivní obory pro české vývozce a investory:

- **energetický sektor**, kde jsou široké možnosti spojené s obnovou, rekonstrukcí a výstavbou tepelných a vodních elektráren. Rumunsko postupně privatizuje několik desítek malých vodních elektráren. Velkou příležitostí je plánovaná výstavba dvou bloků jaderné elektrárny Cerna Voda;
- **strojírenství**, které bude i nadále představovat jeden z pilířů vývozu do Rumunska, především pro obory automobilového průmyslu, energetiky, hutnictví a zpracování surovin všeobecně včetně těžebního, petrochemického, potravinářského a dřevozpracujícího sektoru;
- **dopravní infrastruktura** a obnova vozového, tramvajového a trolejbusového parku v řadě rumunských měst včetně dílčích vybavení (tarifní systémy, měřicí technika a další drobné elektropřístroje). Velkou příležitostí představuje modernizace a obnova dopravní a místní infrastruktury, kde probíhá a bude probíhat v dalších 10 - 15 letech intenzivní obnova a výstavba evropských koridorů v silniční i železniční dopravě včetně související infrastruktury a technických staveb (silnice, mosty, tunely, nadjezdy, železnice) a celá řada doplňkových inženýrských zakázek. Rumunsko hodlá do roku 2015-2020 vybudovat v rámci koridorů několik tisíc kilometrů dálnic a mezinárodních komunikací za štědré pomoci fondů EU v celkovém předpokládané hodnotě až 10 miliard EUR do roku 2025;
- **stavebnictví**, které skýtá velké možnosti jak v dodávkách výrobků a komponentů s vysokou přidanou hodnotou, tak i pro dodávky stavebních technologií;
- **tradiční obory**, kdy čeští výrobci mohou zvýšit své šance na úspěch, zejména pokud skloubí požadovanou kvalitu s cenou. Existuje prostor k uplatnění exkluzivního zboží. Chemické, dřevařské, sklářské a další spotřební zboží či polotovary mají na rumunském trhu nadále perspektivu, vzrůstat bude role subdodavatelů do automobilového průmyslu, daná zvyšující se propojeností dodavatelů i zemí regionu;
- **ekologické projekty**, které se dostávají stále více do popředí, zejména se jedná o budování čistíček, odpadové hospodářství, likvidaci ekologických odpadů a zátěží;
- **zemědělství a potravinářský průmysl**, v nichž má šanci uspět řada firem, nejen ve vývozu, ale zejména ve výrobní kooperaci a dodávkách mechanizace a vybavení;
- **textilní a oděvní průmysl**, jenž má rovněž šanci, ale jen za předpokladu vhodné formy kooperace, spojené s částečným přenesením výroby a eventuálním dalším vývozem do třetích zemí než jako „čistý“ export. Ten je stále do jisté míry možný u speciálních textilií a sofistikovaných výrobků.

Konečně české firmy se mohou prosadit **v nových, moderních či netradičních nebo specifických oborech**, kde má ČR tradiční či nové aplikovatelné zkušenosti. Jedná se například o dodávky různých menších a středně velkých technologických linek či jejich součástí, softwaru nebo speciálních aplikací (například kartografie, skenování, aplikace pro bankovníctví, kartové systémy apod.).

Zajímavou cestou může být i odborná a komerční pomoc v oblastech souvisejících **s prevencí přírodních katastrof, předáváním zkušeností a know-how s čerpáním fondů EU** spojené s praktickým zapojením do tohoto procesu, podobně jako zapojení se do tvorby koncepce a záměrů regionálního rozvoje. Velmi perspektivní je oblast služeb, zejména finančních, což dokazují nedávné úspěchy skupiny PPF v Rumunsku. Zatím poměrně neznámou, novou možností spolupráce, kterou ČR začala nabízet, je **zkušenost z IT&C center a různých center služeb**.

Oblasti vhodné pro podnikání, regionalita

Rumunsko je největší zemí Balkánského poloostrova s rozlohou násobně převyšující území dalších zemí regionu. Dopravní infrastruktura je obecně značně zanedbaná, s výjimkou některých hlavních tahů. Z toho důvodu je komplikovanější dostupnost mnohých oblastí i vyspělejších průmyslových center.

Navíc i Rumunsko čelí vysídlování venkova a narůstání populace zejména v největších městech. Udrží se značné rozdíly mezi jednotlivými částmi země. Existují oblasti, kde průmyslový rozvoj, modernizující

se zemědělská výroba, dynamicky rostoucí sektor služeb a s tím související životní úroveň obyvatelstva skýtá lepší životní perspektivy. Naopak některé chudé regiony na severu, jihozápadě či severovýchodě jsou charakteristické problematickou infrastrukturou a nedostatkem pracovních příležitostí.

S ohledem na tyto rozdíly je nutno postupovat i při posuzování šancí českých vývozců. Obecně platí, že vhodným odrazovým můstkem na rumunský trh bývá zpravidla hlavní město Bukurešť. Na druhé straně však nelze podceňovat ani potenciál jiných měst a oblastí, jakými jsou např. Brašov, Temešvár, Kluž, Arad, Oradea nebo černomořské pobřeží. Významnou roli v řadě míst Transylvánie a západního Rumunska hraje přítomnost a vliv maďarské nebo německé menšiny (v menší míře okolo města Sibiu, Sebeš a Brašov). Podnikání je zde odlišné (na vyšší úrovni) od dalších regionů například Valaška (jihovýchod vč. Bukurešti), Moldavska (severovýchod), Maramureše (sever) nebo Olténska (jihozápad).

Obrovská rozloha území, nedostatečné dopravní spojení a další vybavenost jsou náročné také na průzkum, využití a pravidelné kontakty. S řadou oblastí je pak velmi komplikované rozvíjet spolupráci na úrovni regionů a jednotlivých měst. Tato situace také vyvolává nároky na komplexní zpracování teritoria ze strany obchodních zastoupení, umístěných v hlavním městě Bukurešti. Hlavním motivem pro úspěšnou spolupráci však musí být oboustranný zájem kooperovat, podpořená aktivitami podnikatelského sektoru v daném regionu a městě.

Závěrem lze k tomuto oddílu říci, že již zdaleka neplatí dřívější teze, že lze prodat v zásadě cokoli z hlediska kvality a ceny. Zákazník v Rumunsku je již velmi náročný a vybírá z nabídky poměrně pečlivě. Ačkoliv má průměrný spotřebitel stále tendenci sklouzávat k nákupu toho, co je nejlevnější, obrát se zvyšuje výrazně i v položkách kvalitního až luxusního zboží a vyžadován je v každém případě standardně i pozáruční servis.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Společné podniky – možnosti, další komentáře

Jako oboustranně výhodná se stále jeví podpora působení českých firem v Rumunsku, které mohou do spolupráce s rumunskými partnery přinášet tradiční technologickou vyspělost, ale za dostupnější ceny než firmy ze západní Evropy a dalších vyspělých zemí. Zároveň můžeme uplatnit dlouholeté zkušenosti s místním prostředím. V tomto ohledu nás zajímají víceméně všechny obory, ale aktuálně především energetika, strojírenství, infrastruktura (doprava, ochrana životního prostředí) a informační technologie (bankovníctví, kartové systémy, speciální aplikace atd.), ale i potravinářství a spotřební průmysl.

Z rumunské strany je pro naše podnikatele velmi zajímavá relativně nižší cena pracovní síly (nicméně **mzdová hladina se velmi rychle zvyšuje a mzda nesmí být jediným motivem**), slušná jazyková vybavenost počínaje střední úrovní řízení (především výborná angličtina), vysoká počítačová gramotnost a znalost informačních technologií, strategická poloha v regionu a na východní hranici EU.

Rumunští podnikatelé velmi rádi nabízejí jako vklad do společného podnikání pozemky, nebytové prostory a svou pracovní sílu a zkušenosti s prostředím a od zahraničního partnera očekávají zejména kapitál a často pochopitelně i přístup na zahraniční trhy. Ideální formou spolupráce se pak jeví ve většině případů **smíšený podnik s majoritní českou účastí**, kterému předchází (pokud na to je čas) po nějakou dobu zastoupení prověřenou místní firmou.

K nejaktivnějším firmám na rumunském trhu v posledním období patřily z hlediska mediálního pokrytí především firmy ČEZ, Hamé Babice a Hobas. Největší mediální úspěch představuje firma ČEZ, která uspěla v tenderu na ELECTRICu OLTENIA (cca 170 mil. EUR), následuje ZENTIVA, která koupila SICOMED (cca. 150-160 mil USD) a v poslední době také PPF Investments, respektive PPF/Generali. Ze středních firem je to Hamé Babice (koupě majoritního podílu ve firmě ROMCONSERV CARACAL, kdy došlo ke spojení 4. a 5. hráče na trhu s paštikami a s celkovou investicí 7 mil. EUR), dále firma HOBAS, která koupila HOBAS TUB ROMANIA (za 4,89 mil. USD). Z dalších aktivit lze uvést působení těchto právních českých subjektů v Rumunsku: OTK Group, MND (Moravské naftové doly), Walmart, PSG, Campi, AAA, Stomix, Lumen, Laufen, Satjam, Ravak, AK Konečná Šafář a další.

V minulých letech uspěli například Škoda Plzeň, Škoda Praha, Modřanská Potrubní, První brněnská strojírna, Newton Stock Investment, ČKD Blansko Engineering a Inekon Power, ČKD Pragoimex,

Mikroelektronika a Nate. Významné investiční dodávky uskutečnily v minulosti ZVVZ Milevsko a Ekoengineering Brno. Aktivní jsou i firmy v oblasti ekologie, a zejména řízení vodního hospodářství a likvidace škod, např. firmy DHI, Dekonta, Hydropol, Hydrorprojekt aj. O Rumunsko se ucházejí i stavební a další engineeringové firmy či firmy poskytující služby jak komunálního, tak soukromého charakteru. Jsou to například Subterra, Metrostav, Tchas, Kámen a Písek, Bresson, Eltodo, Cias aj.

Dlouhodobě jsou či byli přítomni přes své zástupce či přímo (nebo se snaží o návrat na trh) i Tatra (Terex-Tatra), Avia Motors, Techo Mobilier, Safina, Spofa Dental, Tlak Smolík, Cutisin, Moravia Steel, Ađast, Zetor, Poličské Strojírny, Pilana Tools Group, Korado, Glaverbel Czech, Moravia Steel, Třinecké Železárny, Elit, Atoma, Arez, Tesla Holešovice, SC Novet, Spolchemie, Minerva, Metra Blansko, DT Výhybkárna a Mostárna, Železniční stavitelství Praha, Chirana, Trystom, Foma, Kordtrade, Riho, Karosa, Sor, Tedom, Mora, Česká Zbrojovka, Rubena, Medium Soft, Geodis, Gumárny Zubří, Optaglio, Energo-Pro, ESI, ZAT a několik stovek dalších středních a menší firem.

Problémy ve vzájemném obchodě

Jak již naznačeno, patří sem zejména negativní zkušenosti některých českých firem s účastí v **dodatečně zrušených konkurech** za podivných okolností (zpravidla poté, co byly vyhlášeny za vítěze) a dále neúměrně dlouho se táhnoucí některé obchodní spory. Problematické jsou také časté změny právních předpisů. Tyto záležitosti budí nedůvěru a velmi odrazují potencionální investory.

Např. ve známém sporu FEROMET – APAPS (privatizační agentura dnes známá jako AVAS) jde o kauzu, která se táhne již od roku 1999. Podstatou je spor o **navrácení** kupní ceny české firmě za **zrušenou privatizaci** železáren TEPRO ve městě Iași na hranicích s Moldavskem. Ta nejprve proběhla a pak byla následně zrušena, ovšem suma za zaplacenou kupní cenu již vrácena nebyla. Proces je již uzavřen pravomocným rozsudkem ve prospěch FEROMETu.

Další negativní zkušeností z poslední doby je neúspěch jednání firmy Aero Vodochody s AVASem o koupi majoritního podílu ve dvou rumunských leteckých závodech Avioane Craiova a IAR Ghimbav v roce 2008. Naproti tomu lze však uvést pozitivní zkušenost ČEZu nebo Zentivy.

Obecně lze konstatovat, že zájem českých firem o vstup do rumunských výrobních a finančních subjektů či o přímý prodej přes vlastní a smluvní zástupce nebo o účast v různých tendrech neustále roste. V posledních letech se zájem firem obracející se na ambasádu nebo CzechTrade více jak ztrojnásobil a dá se očekávat, že tento trend nadále potrvá, kdy obchodně-ekonomický úsek ambasády a CzechTrade Bukurešť budou zpracovávat v průměru několik set firem za rok (formou dotazů, konzultací, zakázek atd. – viz. 7.6).

CZECH TRADE v Rumunsku

Pro další, účinnější pomoc při úspěšném pronikání českých firem na rumunský trh působí od února 2006 řádné zastoupení kanceláře agentury CZECH TRADE v Bukurešti. Obchodně-ekonomický úsek ambasády s kanceláří velmi úzce spolupracuje a snaží se českým firmám poskytnout co nejkomplexnější servis.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

Na ZÚ ČR nebo v rámci kanceláře CzechTrade či společně bylo v roce 2009 a 2010 zpracováno písemně, e-mailovými dotazy, telefonicky, a formou osobních návštěv či jednání na výstavách, konferencích, seminářích, business fórech, poradách, prezentacích, recepcích, slavnostních zahájeních a dalších akcích, přes 500 marketingových a jiných dotazů, zpráv a různých poptávkových ekonomických informací ročně.

Struktura poptávky po dovozu z ČR byla velice rozmanitá. Zahrnovala celou škálu výrobků hutního a těžkého průmyslu, strojírenství, kovo, produktů chemického průmyslu, stavebnictví, dopravy, služeb, výrobků ze dřeva, zboží textilního a lehkého průmyslu, ale i potravinářské výrobky a to jak konečných výrobků tak nabídek na společné podniky. Časté byly dotazy z oblasti subdodávek do automobilového průmyslu, množily se i dotazy na různé sofistikované výrobky, software, kartové systémy, telemetrie, kartografie, medicínské technologie, telekomunikace, bezpečnostní techniky apod. Vyskytly se i poptávky

českých firem po dovozu z Rumunska stejně jako žádosti o výrobní kooperaci v obou směrech a zájem o investice a založení společného podniku v obou zemích.

Množí se dotazy na pracovní sílu a zaměstnávání Rumunů v českých firmách, nicméně jak ZÚ tak kancelář CzechTrade odkazují zájemce na profesionální personální agentury.

Počet českých firem působících na rumunském trhu nadále vzrůstá soudě podle stále častěji se objevujících inzerce českých firem v nejrůznějších rumunských ekonomických tiskovinách.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Rozvojová pomoc poskytovaná Rumunsku Českou republikou již byla, po vstupu Rumunska do EU, ukončena.

Krajanům pomáhá dlouhodobě agentura Člověk v tísni, v Banátu působí učitelé češtiny a též ZÚ poskytuje krajanům různé formy podpory jak kulturní tak poradenské.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Poté, co se obě země staly součástí vnitřního trhu EU, vzájemná výměna služeb mírně roste. V oblasti obchodu služeb však zůstává nevyužitý potenciál. Příjmům v oblasti služeb dominují příjmy z dopravy, a to zejména silniční a železniční, které však v prvním pololetí roku 2009 zaznamenaly pokles. Stále více se však prosazují různé obchodní, odborné a technické služby, které stojí i za růstem v roce 2011.

Z rumunské strany nemáme významnější subjekty ke zhodnocení na trhu ČR, na české straně jsou největšími českými hráči na rumunském trhu PPF Investments a PPF/Generali, dalšími známými firmami jsou například Dekonta, Geodis, DHI Hydroinfo, Elanor, Accace, Advokátní kanceláře Konečná & Šafář a Peterka & Partners a další.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Většina doporučení již byla napsána v předchozích kapitolách (zejména 7.2.-7.5.). Specifika rumunského prostředí a nutnost větší opatrnosti se odráží i ve způsobech pronikání na trh. Podobně jako v jiných zemích není žádný universální recept, ale lze zobecnit určité doporučené a prověřené postupy.

Mnoho firem pracuje určitý čas s rumunským obchodním a distribučním zástupcem (podle typu zboží či služby je zástupce buď celostátní nebo více regionálních) anebo samy platí svého českého či rumunského zástupce, který působí přímo na rumunském trhu, uzavírá smlouvy a kontroluje jejich plnění, vytváří síť, funguje jako koordinátor prodeje, servisu apod. Následně pak přecházejí často do formy pobočky s většinovým českým kapitálem.

Místní zástupci v každém případě představují **velmi důležitý prvek**. Po rumunských zástupcích lze standardně vyžadovat jak odborné, tak jazykové schopnosti (minimálně angličtina, zpravidla pak i další jazyky jako francouzština, italština či němčina), řidičský průkaz, počítačovou gramotnost a ochotu k příslušnému nasazení. Dobrá znalost místního prostředí a schopnost proniknout jeho složitostmi a zvláštnotmi je u zástupce samozřejmostí. Platové požadavky v poslední době stouply a odměna opravdu dobře fungujícího dealera či prodejce může výrazně překročit 1.000 EUR (průměrná čistá mzda v ekonomice je však výrazně nižší, okolo 400-420 EUR v závislosti na kurzu EURO/Leu). V době těsně před hospodářským poklesem se zejména v Bukurešti platové požadavky poněkud vymkly zdravému rozumu a zejména mladí lidé měli někdy zcela zcestné představy jak o vlastní práci u zahraniční firmy, tak o obvyklých platových poměrech. Zároveň platilo, že častá fluktuace, kdy uchazeči vystřídají i několik zaměstnání za rok, není výjimkou. Určitou korekci přinesla globální krize, ale stále je možné se s takovými představami a chováním setkat.

Nutno si také uvědomit, že existuje značná konkurence firem z ostatních zemí, které zástupce i zaměstnance shánějí a **na trhu je o ně velký boj a díky tomu i přes stále trvající recesi objektivně nedostatek kvalitních sil (samozřejmě hodně záleží na oboru)**.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Jako občané členské země EU se mohou Češi volně ucházet o práci, resp. zakládat v Rumunsku obchodní společnosti a podnikat.

V případě, že **český občan** pracuje pro rumunskou firmu, resp. pro mezinárodní subjekt, ale je placen v Rumunsku, je třeba nezapomenout na povinnosti k českým finančním úřadům, které vyplývají z dohody o zamezení dvojího zdanění. Je vhodné se v předstihu informovat na příslušném finančním úřadě.

Co se týče **místních sil**, je možno uzavřít 1) běžný pracovní právní vztah na dobu určitou/neurčitou (poměrně přísná úprava v zákoníku práce), 2) "civil convention" pro příležitostné aktivity bez opakování a pokračování (se srážkovou daní 10%) nebo 3) smlouvu o spolupráci s OSVČ, která bude své služby fakturovat.

Minimální mzda se v Rumunsku odvozuje od typu práce a potřebného vzdělání. 670 RON - manuální práce bez kvalifikace, 720 RON - práce s kvalifikací, 750 RON administrativní práce se středoškolským vzděláním, 780 RON - práce se specializací, 900 RON - práce vyžadující vyšší vzdělání, 1200 RON - práce s vysokoškolským vzděláním.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

8.3.1 Zákony - obchodní společnosti jsou zřizovány dle zák. č. 31/90 o obchodních společnostech.

Podle tohoto zákona fyzické a právnické osoby se mohou slučovat a vytvářet následující druhy obchodních společností:

- veřejnou obchodní společnost - S. N. C.
- komanditní společnost - S. C. S.
- akciovou společnost - S. A.
- komanditní akciovou společnost
- společnost s ručením omezeným - S. R. L.

8.3.2 Podmínky pro založení firmy

Obchodní rejstřík, který tyto záležitosti řeší, je k dispozici na stránkách www.onrc.ro rumunštině a částečně v angličtině. Podobně jako při vybírání typu společnosti doporučujeme v každém případě záležitosti ohledně zakládání firmy (a obecně všechny záležitosti právní povahy) svěřit advokátní kanceláři, jelikož pouze ta může dát závaznou a rychlou odpověď. ZÚ může samozřejmě několik prověřených kanceláří doporučit.

Základní stránka informací je na webu ONRC:

<http://www.onrc.ro/indexe.php>

Základní informace o formulářích (v rumunštině a angličtině):

<http://www.onrc.ro/english/forms.php>

Vlastní formuláře v rumunštině pro právnické i fyzické osoby:

http://www.onrc.ro/romana/formulare.php#table_1

Na stránku ONRC je také možný přímý přístup přes <http://recom.onrc.ro/indexe.htm>

Služby ONRC jsou však až na poskytnutí několika základních údajů o firmách zpoplatněné.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Zázemí pro propagační, marketingové a reklamní působení v Rumunsku je tvořeno poměrně hustou sítí společností, kde fungují obdobné pracovní metody jako u nás.

Celkem dobře funguje inzerce zdarma. Velmi účinné pak jsou odborné články v ekonomických periodikách prostřednictvím novinářů, kteří dlouhodobě spolupracují s ambasádou, CzechTradem či Českým centrem.

Výběr z databází 2010:

Není v silách velvyslanectví kontrolovat, zda všechny adresy a e-mailová spojení jsou stále funkční a správná, nicméně pokud uvedený kontakt momentálně nefunguje, pro ověření správnosti postačí využít některý z mezinárodních vyhledavačů (www.google.com, www.yahoo.com, www.seznam.cz apod.) nebo

i rumunských (viz níže). Stává se také běžně, že webové stránky nebo e-mailové adresy i několik dnů nefungují a pak činnost obnoví.

Mezi největší **outdoor společnost** patří:

Europlakat Romania (Dumitrescu Florescu č. 17, Bukurešť - eprsales@digicom.ro),

Global Media (Schitu Magureanu č. 16, Bukurešť - officegmn@ines.ro),

Transit Metro Media (Dumitrescu Florescu č. 17, Bukurešť - tmm@mail.kappa.ro).

V této oblasti dále působí celá řada **prostředkovacích agentur**, například:

Creative Media (Calea Serban Voda č. 95 -101, sector 4, Bukurešť, creative@fx.ro),

The Network Media Company (Bd. Marasti č. 33, Bukurešť, newtwork@fx.ro).

Dále cca. 40 inzerčních společností- k největším patří:

BV MCCANN-ERICKSON ROMANIA, (str. Scoala Herastrau č. 61, sector 1, Bukurešť),

Bates Centrade Saatchi & Saatchii (Calea Plevnei č. 53, Bukurešť, saatchi@saatchi.ro), Ammirati Puris Lintas Bucharest, (tr. Radu Voda č. 17, Bukurešť, office.apl@bucharest.aplnet.com),

OFC/DMB&B (Aviator Mircea Zorileanu č. 26, sector 1, Bukurešť, ofcdmb@bx.logicnet.ro).

Vedle nich působí další desítky **marketingových společností** jako:

Centrul Pentru Studierea Opiniei si Pietei /CSOP/ (Calea Grivitei č. 355-357, Bukurešť, csop@starnets.ro),

Institute of Marketing and Polls /IMAS/ (Lipscani č. 18-20, Bukurešť, alin@buc.soros.ro),

GFK ROMANIA (Fainari č. 1, Bukurešť, gfk.rom@bx.logicnet.ro).

Služby v této oblasti nabízí dále náborové společnosti, tiskové společnosti, konzultační firmy.

Reklama je pak pravidelnou součástí vysílání televizních a rozhlasových stanic.

Rumunské vyhledávače (nebo které umí s rumunštinou):

www.google.ro nebo www.cauta.ro

Rumunské inzertní servery:

www.adlick.ro

www.marketer.ro

www.clickmedia.ro

www.adserver.ro

www.grafstat.ro

www.adzone.ro

www.adink.ro

www.anuntultau.ro

www.eanunt.ro

www.admarker.ro

www.tendinte.ro

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Rumunský právní systém patří do rodiny kontinentálního práva a nejvíce je ovlivněn francouzským pojetím.

Obchodní právo prošlo po roce 1990 prakticky kompletní legislativní změnou s výjimkou některých částí Obchodního zákoníku z roku 1887, které zůstávají stále ještě v platnosti.

K právnímu prostředí obecně je třeba poznamenat, že předpisy se poměrně často mění. Proto při uzavírání smluv s rumunskými partnery bez ohledu na závažnost a povahu uzavíraných právních aktů doporučujeme věnovat této otázce zvýšenou pečlivost a lépe vždy konzultovat s právníky. Dobrá znalost prostředí a tradic (i těch špatných) může předejít nečekaným překvapením.

ZÚ, CzechTrade nebo České centrum může rovněž doporučit prověřené advokátní firmy.

Podle zkušeností ZÚ není procento problematických zakázek či neplatičů vyšší než kdekoli jinde v Evropě.

Co se týče délky soudního řízení, je srovnatelná se situací v ČR, v mnoha případech je však řízení o něco rychlejší.

K dispozici je i arbitráž, pakliže se na ní strany předem dohodnou.

Problematické smluv a případných sporů je třeba věnovat zvýšenou pozornost.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Veřejné zakázky se vyhlašují a řídí v souladu s příslušnými evropskými směrnicemi. Zadávání veřejných zakázek se děje, jak již dříve řečeno, převážně vyhlášením v tisku. Začíná se uplatňovat i způsob umístění na webových stránkách veřejných institucí (převážně ministerstev). Kromě toho fungují specializované agentury a subjekty jako Komoditní burza, Mediafax a jiné.

Rumunská státní administrativa neposkytuje zatím příliš pružné informace. Pokud je informace pro žadatele podstatná, vyplatí se být vytrvalý. Zástupci místních firem mají v tomto směru nezastupitelný význam, avšak i oni upozorňují na obtížný přístup k informacím.

Zřejmě největší databázi veřejných zakázek dostupnou na internetu lze nalézt na stránce www.e-licitatie.ro (má i anglickou mutaci), případně na www.licitatia.ro (pouze v rumunštině).

Účastník (poskytovatel) musí zpravidla splnit minimálně tyto následující požadavky:

- přihlášení podniku zápisem do výběrového řízení,
- zakoupení technického deníku,
- prezentování nabídky v souladu s podmínkami uvedenými v technickém deníku
- splnění kvalifikačních podmínek

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Nepřehledný legislativní rámec, časté změny právních předpisů a často nejednotná aplikace jsou skutečnostmi, které při pronikání na rumunský trh stále způsobují zahraničním firmám potíže a umožňují na druhé straně rumunským partnerům těžit z neznalosti prostředí například prodlužováním jednání, úmyslným odkazováním na administrativní postup atd. I zde se situace však lepší díky vstupu do EU a rovněž působením velkých zahraničních firem, které v tomto případě hrají veskrze pozitivní roli svým tlakem na standardní "evropské" zacházení. Další poznatky viz předchozí oddíl 8.6. a dále oddíly 4.6., 7.2. – 7.5. a 1.11. (místní zvyklosti).

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematika ochrany duševního vlastnictví je řešena v souladu s legislativou EU a problémy, které mohou nastat, budou podobné jako v jiných zemích nedávno přistouplivší "10".

Podle vyjádření představitelů odboru ochrany značek v rámci "Oficiul de Stat pentru Inventii si Marci" (OSIM) má zhruba 600.000 registrovaných evropských značek počínaje 1.1. 2007 zaručenou ochranu v Rumunsku, nicméně mohou nastat i situace, kdy dojde ke sporu. V takovém případě nezbývá než zvolit cestu soudního řešení.

OSIM (odpovídá českému Úřadu průmyslového vlastnictví) www.osim.ro

Ministerstvo kultury, kultů a národního dědictví (pro autorská práva) www.cultura.ro.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Jak již bylo několikrát dříve citováno, nízká likvidita rumunských firem je důvodem k vyžadování plateb převážně předem, což ale není z jejich strany v zásadě odmítáno. U prověřených partnerů lze používat neodvolatelný akreditiv nebo další běžně používané finanční instrumenty. Vyplatí se tak jako ve většině zemí pečlivá příprava smluv (v každém případě s právníkem), umístění místa sporu do ČR, dodávání „na fakturu“ až po několiknásobném bezproblémovém placení a pokud dojde ke sporu, pak jednat bez prodlení a pružně, ale tvrdě. ZÚ nebo CzechTrade sice nemá mnoho způsobů jak pomoci českým firmám v případných sporech, ale může pomoci alespoň doporučením na právníka, případně může vznést dotaz u příslušných orgánů, doporučit nebo zprostředkovat tlumočníka apod.

Ůdoporučujeme využívat v rámci možností služeb českých bank zaměřených na export a EGAPu, které mohou poskytovat financování pro zdejší trh. Jedná se zejména o tyto banky: Česká exportní banka, Československá obchodní banka, Komerční banka a Česká Spořitelna.

Upozorňujeme též na fakt, že vlastníkem největší banky (BCR) je Erste Bank a druhé největší (BRD) Société Générale.

Všechny tyto ústavy disponují novými produkty a jsou ochotny exportní aktivity českých firem v Rumunsku financovat. Vývozce či investor do Rumunska by v žádném případě neměl litovat úsilí se informovat o možnostech, které spočívají ve financování a pojišťování vývozu se státní účastí prostřednictvím **Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s. (EGAP)** a **České exportní banky, a.s. (CEB)**. Využití zvýhodněných úvěrů a pojištění se státní podporou lze doporučit jako jednu ze základních součástí proexportních opatření.

Mezi vývozní aktivity českých podniků v Rumunsku, jejichž financování si nejčastěji může vyžadovat a nárokovat širší podporu ze strany státu, patří:

- vývoz vyšších dodavatelských celků, investičních souborů či rekonstrukcí v řadě výrobních odvětví (energetika, dopravní a komunální infrastruktura, ekologie a stavebnictví);
- obchodní služby zabezpečující dodání a financování komplexních dodávek z českých zdrojů v kombinaci s dodávkami z jiných vyspělých zemí;

- investiční aktivity českých subjektů v různých oblastech zájmu.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

K tradičním veletrhům v Rumunsku patří **mezinárodní strojírenský veletrh "TIB"** a **mezinárodní stavební veletrhy „Constructexpo-Antreprenor“, „Constructexpo-Utilaje“ a „Constructexpo-Ambiente“** (od roku 2010 opět sloučeny do jednoho veletrhu Constructexpo), **„Tibco“** (spotřební zboží), **„Indagra-Food“** (potraviny a potravinářství) a **„Indagra-Farm“** (technika a technologie pro zemědělství), které byly v roce 2010 také sloučeny do jednoho veletrhu **Indagra**. Všechny tyto veletrhy se konají v **Bukurešti**. Minimálně je lze doporučit pozornosti českých vystavovatelů, resp. návštěvníků z řad podnikatelské veřejnosti.

V Rumunsku, tak jako i jinde, je rovněž pořádána celá řada **regionálních** veletrhů. Některé z nich mohou být pro naše firmy velmi přínosné (například v **Aradu, Temešváru, Kluži, Brašově**). Doporučení jaký veletrh vybrat mohou při znalosti konkrétních artiklů dát kromě ZÚ nebo CzechTrade i místní hospodářské komory, které v mnoha župách fungují velmi dobře a jsou schopny zajistit i velmi kvalitní doprovodný program (setkání s relevantními subjekty, propagaci za rozumnou cenu, servis při výstavě a po výstavě apod.).

Pořadatelem drtivé většiny důležitých veletrhů v **Bukurešti** a některých i v regionech je:

ROMEXPO S.A.

Marasti Blvd, nr. 65-67, Casuta postala 32-3, cod 011465, Bucuresti-Romania
Tel.: 0040 21 202.57.00; 21 207.70.00 ; Fax: 0040 21 207.70.70
e-mail: romexpo@romexpo.org ; internet: www.romexpo.ro

Program výstav a veletrhů, které pořádaných Romexpo, lze v angličtině nalézt na stránce: <http://www.romexpo.ro/index.php?limba2=en> (odkaz **Exhibitions Schedule**)

Další webové portály s výstavami a veletrhy:

www.asoexpo.org

www.expo24.ro/indexen.htm

www.expozitii.ro

www.expo-transilvania.ro - veletržní správa Kluž

www.expoarad.ro – veletržní správa Arad

www.expotimisoara.ro - veletržní správa Temešvár

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Základní podmínky pro vstup zahraničního kapitálu byly v Rumunsku upraveny zákonem č. 35/1991 o zahraničních investicích ve znění příslušných doplňků.

Výraznější omezení pro investory nejsou. Obecný rámec investičních pobídek upravuje nouzové nařízení^[1] vlády č. 85/2008 a podrobnosti vládní rozhodnutí č. 1165/2007.

Jediný moment, který snad lze považovat za určitý druh omezení, je nemožnost nabývat přímo půdu, pozemky a nemovitosti (nutno zřídit subjekt zapsaný do obchodního rejstříku). Tato omezení platí v rámci odsouhlasených přechodných období, vyplývajících z přístupové smlouvy Rumunska k EU.

Investiční pobídky

Pro přilákání investorů byla zřízena agentura ARIS www.arisinvest.ro (obdoba Czechinvestu).

Podrobnosti k investičním pobídkám viz přiložený soubor ve formátu pdf.

Pro aktuální stav a přehled všech platných pobídek a průmyslových zón doporučujeme v každém případě webové stránky agentury ARIS www.arisinvest.ro

Souborové přílohy:

[State Aid in Romania - Overview](#) (1950 kB)

<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=48195>

^[1] rumunsky „Ordonanta de urgenta“

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Potvrzená hodnota investic za rok 2006 byla 9,1 mld. EUR. Po očištění o příjmy ze starších privatizací je konečná suma 6,9 mld. EUR. V roce 2007 pak dosáhla 7 mld. EUR a v roce 2008 opět 9 mld. EUR. V roce **2009** se díky ekonomickému poklesu příliv PZI snížil a dosáhl 3,5 mld. EUR. V roce **2010** klesl na 2,6 mld. EUR.

Rumunsko – PZI dle měsíců:

Období	PZI – mld. eur		PZI – mld. eur
leden 2010	0,03	leden 2011	0,24
únor 2010	0,16	únor 2011	0,05
březen 2010	0,29	březen 2011	0,08
duben 2010	0,38	duben 2011	0,06
květen 2010	0,29	květen 2011	0,35
červen 2010	0,4	červen 2011	0,21
červenec 2010	0,07	červenec 2011	0,09
srpen 2010	0,05	srpen 2011	0,02
září 2010	0,11		
říjen 2010	0,08		
listopad 2010	0,12		

prosinec 2010	0,33		
---------------	------	--	--

Zdroj: www.zf.ro

Co se týče teritoriálního rozčlenění, v roce 2009 zaujímalo první místo v oblasti zahraničních investic Rakousko, druhé Nizozemí, třetí Německo, čtvrtá Francie a páté Švýcarsko a šestá Itálie. První příčku si i nadále drží Rakousko.

Největšími příjemci investic jsou tyto obory: automobilový průmysl a výroba komponentů do něj (v roce 2007 došlo k privatizaci automobilky ve městě Craiova do rukou firmy Ford, která za cca 75%-ní podíl zaplatí 57 mil. EUR a do modernizace hodlá investovat 675 mil. EUR.), energetický sektor (včetně bio-paliv), infrastruktura a IT&C sektor (např. velký závod firmy Nokia^[1] ve městě Cluj).

[1] V říjnu 2011 – Nokia oznámila odchod z RO trhu. Důvodem je firemní politika.

9.3. České investice v teritoriu

Viz kapitola 7.5..

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Přehled lze nalézt v kapitolách 7.3 a 7.4., souhrnně jsou tyto oblasti uvedené v materiálu zvaném „Strategie prosazování obchodně-ekonomických zájmů ČR v Rumunsku“. Jejím cílem je především pomoc podnikatelské sféře prosadit se v Rumunsku (a pomocí obdobných strategií i v jiných zemích) formou opravdového partnerství, založeného mj. i na účinné (oboustranné) zpětné vazbě.

Jsou to zejména tyto obory: energetika, infrastruktura, stavebnictví, strojírenství, technologie, služby, ekologie a IT.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Podrobně pojednáno v kapitole 7 a 8.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

V oblasti obnovy infrastruktury a stavebnictví bude v několika dalších letech mnoho zakázek na celostátní i regionální úrovni (dálnice, silnice, mosty, tunely, železnice, čistírny odpadních vod, spalovny, apod.), neboť mnoho infrastrukturálních projektů má značné zpoždění. Otázkou ovšem zůstává financování těchto projektů. Ze strukturálních fondů a dalších zdrojů může sice Rumunsko čerpat, nicméně administrativní potíže spolu se silnými politickými vlivy a nedostatkem prostředků ve státním rozpočtu přinášejí mnoho nejistoty (Rumunsko je zatím v čerpání strukturálních fondů nejslabší v EU a sektor dopravní infrastruktury bohužel patří k nejvíce postiženým touto skutečností).

V sektoru bydlení se uvádí, že Rumunsko potřebuje vybudovat nebo modernizovat cca. 1.000.000 bytů, přičemž aktuální tempo nové bytové výstavby je 49.000 bytů za rok, nicméně jako jinde v Evropě i v Rumunsku bylo mnoho stavebních projektů díky ekonomickému poklesu zastaveno nebo při nejmenším odloženo.

Hospodářská politika musí akutně řešit neradostný stav veřejných financí (škrty ve státním rozpočtu, snižování mandatorních výdajů, možné zvyšování daní, půjčka od MMF a dalších institucí).

Nadále se očekává příliv přímých zahraničních investic, otázkou však zůstává jeho velikost.

BNR plánuje nadále postupně snižovat základní úrokovou sazbu (nyní je 6,25%).

Nutné je pokračování ozdravného procesu restrukturalizace průmyslu včetně snižování energetické náročnosti, dále snižování podílu šedé ekonomiky, potírání korupce a klientelismu, důsledná a jednotná aplikace práva a zlepšení a zprůhlednění podnikatelského prostředí jako takového. Nejsložitější změny nadále čeká oblast justice a vnitra vč. zlepšení práce soudů a další odstraňování administrativních a byrokratických překážek. Otázkou zůstává pokrok v současné krizi.

V důsledku poklesu ekonomiky dojde velmi pravděpodobně k výraznému propouštění, zejména v hutnictví, ocelářském a těžebním průmyslu, navazujícím automobilovém průmyslu atd. Řádově se jedná o desetitisíce pracovníků.

V oblasti energetiky se vláda rozhodla nevytvořit jeden energetický státní holding, ale dvě velké energetické společnosti, které mají pohlit stávající dosud neprivatizované energetické podniky, včetně výrobních jednotek ROVINARI, TURCENI a zbývajících distribučních společností v rukou státu. Finální podoba obou (včetně jmen Electra a Hidroenergetica) byla schválena v lednu 2010. Do dubna 2011 však nebyly obě společnosti právně ustaveny.

Rumunská ekonomika je pod dohledem hodnotící mise MMF, SB a Evropské komise. Tato mise pravidelně navštěvuje Rumunsko a hodnotí RO ekonomiku a zda je skutečnost v souladu s plánovaným harmonogramem. Zatím poslední hodnotící mise (červenec 2011) doporučila RO vládě dokončit privatizaci vybraných strategických státních podniků většinou z energetického sektoru a zaměřit se také na reformu zdravotnictví.

RO musí zvýšit absorpční schopnost EU fondů. Z tohoto důvodu bylo v září 2011 zřízeno nové Ministerstvo pro evropské záležitosti.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Jak bylo uvedeno v kapitole 5, k 1.5.2009 byla v Rumunsku zavedena minimální roční daň a k 1.7.2010 byla zvýšena základní sazba DPH z 19% na **24%**. V době poslední aktualizace STI nedošlo ke změně sazeb z příjmu právnických osob.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Viz. kapitola 7.